

แหล่งดูนก

ในประเทศไทย

20 แหล่งดูนก ในประเทศไทย

ดอยกลาง ดอยอินทนนท์ ดอยหลวงเชียงดาว ดอยภูคา

ทะเลสาบเชียงแสน-หาดทรายริมน้ำโขง

แพ่งท่า ห้วยขาแข้ง เข่งกระเจาน

ดงบอระเพ็ด สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ บ้านโคกขาม

แหลมผักเบี้ย-บ้านปากทะเล กุ้งทองปลาไหล

เขาไทรจู น้ำหนาว

แหล่งดูเหยี่ยวชุมพร น้ำตกกรุงชิง

เกาะลันตา เขานอู้ชี ฮาลา-บาลา

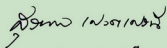
สาร

ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

ปฏิเสธไม่ได้ว่า ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์และหลากหลาย เป็นต้นทุนสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างไร้ทิศทาง ที่หวังเพียงแค่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ จึงไม่ใช่แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงมีแนวนโยบายหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความสำคัญทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เป็นการรักษาสสมดุลทั้งสองมิติ ขณะเดียวกันก็แสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพ ที่มีจิตสำนึกรักษาสังแวดล้อมอย่างเต็มหัวใจ

การจัดทำ “คู่มือ 20 แหล่งดูนกในประเทศไทย” จึงเป็นแนวทางการส่งเสริมและเข้าถึงตลาดเฉพาะกลุ่มที่สนใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อาทิ นักดูนก หรือนักนิยมนิไพร โดยการรวบรวมแหล่งดูนกในประเทศไทย จากทุกภูมิภาคที่มีความโดดเด่นของพื้นที่ ซึ่งเป็นเขตที่อยู่อาศัยของนกประจำถิ่น และเส้นทางนกอพยพ มานำเสนอเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวตามช่วงเวลาที่เหมาะสม พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการตลาดและการบริหารจัดการอย่างถูกต้องสำหรับผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์เพื่อร่วมผลักดันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสนับสนุนตลาดนักท่องเที่ยวให้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

ททท. มุ่งหวังว่าคู่มือฯ ดังกล่าว จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความรัก ความห่วงใยธรรมชาติ การปกป้องรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม และความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประเทศไทยยังคงความเป็นจุดหมายปลายทางของนักเดินทางทั่วโลก เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และก่อประโยชน์อย่างสมดุล ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

นายสุเทพ สุเวตธานี

ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เกริ่นนำ |

ประเทศไทยเป็นชุมทางความหลากหลายทางธรรมชาติในโลกเขตร้อน เนื่องจากเป็นจุดบรรจบของเขตสัตวภูมิศาสตร์ที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย จากอินเดีย จีน ทิเบต ทางตอนเหนือ ป่าฝนเขตร้อนแบบคาบสมุทราทางตอนใต้ ป่าผลัดใบเขตร้อนในที่ราบต่ำทางตะวันออก อีกทั้งยังอยู่ในแนวเส้นทางอพยพในฤดูหนาวของเหยี่ยว อินทรี และนกชายเลนอพยพนับแสนตัว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นประเทศที่มีความรุ่มรวยทางธรรมชาติที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ มิใช่เพียงทิวทัศน์ที่งดงามของขุนเขา แนวปะการังในทะเลลึกครามเท่านั้น หากแต่ยังปรากฏออกมาในความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตอีกด้วย ในประเทศไทยมีนกที่พบแล้วทั้งสิ้น 1,014 ชนิด (สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย มีนาคม พ.ศ.2555) จากชนิดนกทั้งหมดที่พบทั่วโลก 10,031 ชนิด (birdlist.org 2012) หรือร่วมร้อยละสิบของชนิดนกที่พบทั่วโลก

ด้วยเหตุนี้ในแต่ละปีจึงมีนักดูนกและผู้สนใจธรรมชาติเดินทางไปยังแหล่งดูนกที่กระจายอยู่ทุกหนทุกแห่ง และมีความสุขที่จะได้ทำกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติไปพร้อมกับเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้เรือนยอดหนาทึบของป่าฝนเขตร้อน เรื่องราวเล็กๆ ที่เชื่อมโยงกันนี้เอง ได้นำไปสู่ความเข้าใจโลกซึ่งบางทีอาจนำเราไปสู่ทางออกในท่ามกลางยุคแห่งความแปรปรวนของลมฟ้าอากาศและพิบัติภัยทางธรรมชาติที่เรากำลังเผชิญอยู่

หนังสือ 20 แหล่งดูนกในประเทศไทยเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นโดยกองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานในการดูนกและแหล่งดูนกที่เหมาะสมในประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการสำรวจพื้นที่จริงและรวบรวมข้อมูลล่าสุดตลอดช่วงต้น พ.ศ.2555 หลังอุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปลาย พ.ศ.2554 โดยนักดูนกที่มีประสบการณ์มานานกว่า 20 ปี

หนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมแหล่งดูนกยุคใหม่ที่ “ไม่ควรวลادت” 20 แหล่งของประเทศ ให้รายละเอียดการแพร่กระจายของนกสำคัญ และข้อแนะนำที่ “เจาะลึก” ในแต่ละพื้นที่ เพื่อเพิ่มโอกาสในการพบเห็นนกสำคัญนั้นๆ พร้อมกับแสดงพิกัดที่แม่นยำด้วยเครื่อง GPS ในการเข้าถึงพื้นที่ด้วยรูปแบบที่ใช้งานได้ง่ายกับอุปกรณ์สื่อสารแบบสมาร์ทโฟนในปัจจุบัน

ไม่เพียงเพิ่มโอกาสในการเห็นนกสำคัญในถิ่นอาศัย หนังสือเล่มนี้ยังมุ่งเน้นการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการดูนกหรือการจัดทัวร์ดูนกให้เป็นไปตามหลักการสำคัญของการดูนก คือ “ความสุขของนกต้องมาก่อน” และดูนกโดยไม่รบกวนนกและธรรมชาติ

นอกจากข้อมูลที่อาจถือว่าทันสมัยที่สุดในขณะนี้แล้ว ยังมีข้อมูลด้านการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกที่น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการหรือนักกลุ่มดูนกที่กำลังมองหาแหล่งดูนกที่น่าสนใจ ทั้งความหลากหลายของนกที่พบได้ การเดินทางเข้าพื้นที่ที่สะดวก และค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งดูนกอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชีย เพราะแหล่งดูนกในประเทศไทยมีนสำคัญในระดับโลกอยู่ไม่น้อย เช่น นกชายเลนปากช้อน นกไต้ไม้สีสวย นกเงือกชนิดต่างๆ ถึง 13 ชนิด มากที่สุดแหล่งหนึ่งของโลกหรือปรากฏการณ์เหยี่ยวและอินทรีนับแสนบินอพยพเต็มท้องฟ้า การได้เห็นสิ่งเหล่านี้สักครั้งหนึ่งในชีวิตเป็นความใฝ่ฝันของนักดูนกจำนวนมาก แต่การจะเห็นได้ครบอาจต้องใช้เวลานานและมีค่าใช้จ่ายสูงมากจนแทบเป็นไปไม่ได้

แต่บางทีสิ่งน่ามหัศจรรย์ทั้งหมดนี้ อาจไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้อีกต่อไป ถ้าเลือกมาดูนกในประเทศไทย

สารบัญ |

	หน้า
เขตชีวภูมิศาสตร์ 	8
	
คอดยลาบ 	13
	
คอดยอินทนนท์ 	19
	
คอดยหลวงเชียงดาว 	25
	
คอดยภูคา 	31
	
ทะเลสาบเชียงแสน ทาดทรายริมน้ำโขง 	37
	
แม่ฮ่องท 	43
	
ห้วยขาแข้ง 	49
	
แก่งกระจาน 	55
	
ดิงบอร์เข็ด 	61
สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ 	67
	

	บ้านโลกาบา	73
	แหลมฝักเชีย-บ้านปากทะเล	79
	ทุ่งนาทอนของปลาไหล	85
	เขาโตญ	91
	น้ำทอน	97
	แหลมดูไทยยวณพร	103
	น้ำตกกรุงชิง	109
	เกาะลิบง	115
	เขานอูจี่	121
	ฮาลา-บาลา	127
	หล่นปฏบัติในการดูนก	133

เขตชีวภูมิศาสตร์

1. เขตเทือกเขาภาคเหนือ
2. เขตเทือกเขาภาคตะวันตก
3. เขตพื้นที่ชุ่มน้ำและชายฝั่ง
4. เขตที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. เขตป่าดิบชื้นคาบสมุทรมลายู

ทะเลสาบเชียงใหม่
แนวหาดทรายริมแม่น้ำโขง

1

ดอยหลวงเชียงดาว

ดอยสลาง

ดอยภูคา

ดอยอินทนนท์

น้ำหนาว

4

2

แม่จัน

หัวขามเข็ก

บึงละหาน

3

เขาใหญ่

บ้านโคกขาม

สวนหริ่นครเขื่อนขันธ์

แหลมผักเบี้ย

บ้านปากทะเล

แก่งกระจาน

ทุ่งนองปลาไหล

5

น้ำตกกรุงชิง

เขานอน

เกาะลันตา

ฮาลา-บาลา

เขตชีวภูมิศาสตร์

1 | เขตเทือกเขาภาคเหนือ

พื้นที่เป็นเทือกเขาสูง ทอดตัวจากเหนือสุดของประเทศลงมาทางใต้ ต่อเนื่องมาจากปลายเทือกเขาหิมาลัยที่ผ่านลงมาจากจีนตอนใต้ แนวเทือกเขานี้ เชื่อมกับตอนเหนือของลาวและเวียดนาม เทือกเขาฝิปันน้ำ และเทือกเขาหลวงพระบางในเขตไทย พื้นที่นี้จึงเป็นเขตแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตจากเขตชีวภูมิศาสตร์แบบจีน-หิมาลัย นักเด่นที่พบในพื้นที่นี้ เป็นนกบนดอยสูงแพร่กระจายลงมาจากเทือกเขาหิมาลัยและตอนใต้ของจีน

แหล่งดูนกสำคัญในเขตนี้ คือ ดอยกลาง ดอยอินทนนท์ ดอยหลวงเชียงดาว และดอยภูคา นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ชุ่มน้ำริมฝั่งแม่น้ำโขง คือ ทะเลสาบเชียงแสน และแนวหาดทรายริมแม่น้ำโขง

2 | เขตเทือกเขาภาคตะวันตก

เป็นผืนป่าต่อเนื่องตามแนวเทือกเขาตะนาวศรีที่เกิดจากการเชื่อมต่อพื้นที่อนุรักษ์ 15 แห่ง พื้นที่รวมกว่า 11.7 ล้านไร่ มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เพราะตั้งอยู่ตอนกลางของภูมิภาคที่มีลักษณะเป็นสะพานเชื่อมต่อของเขตชีวภูมิศาสตร์ 4 แบบ คือ จีน-หิมาลัย จากตอนเหนือที่ทอดตัวลงมาต่อเชื่อมกับเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งมีการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตจากเขตอินเดีย-พม่า และยังเป็นจุดเหนือสุดที่สิ่งมีชีวิตจากเขตป่าฝนแท้ของมาเลเซียและอินโดนีเซียแพร่ขึ้นมาถึง รวมทั้งสิ่งมีชีวิตจากเขตอินโดจีนทางตะวันออกของประเทศด้วย

แหล่งดูนกสำคัญในเขตนี้ คือ แม่จังก์ ห้วยขาแข้ง และแก่งกระจาน

3| เขตพื้นที่ชุ่มน้ำและชายฝั่ง

ความพิเศษของพื้นที่ราบลุ่มตอนกลางของประเทศ ซึ่งล้อมรอบด้วยเทือกเขาสูงทางด้านทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทิศตะวันออก เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและลำน้ำสาขาของแม่น้ำสายสำคัญ ในเขตที่ราบกว้างใหญ่นี้มีหนองน้ำธรรมชาติกระจายอยู่ทั่วไป จึงเป็นแหล่งอาหารและพื้นที่สร้างรัง ของนกน้ำขนาดใหญ่ รวมทั้งนกทอ้งน้ำนานาชนิด เขตที่ราบนี้ยังต่อเนื่องไปถึงชายฝั่งอ่าวไทยตอนใน ซึ่งเป็นหาดโคลนที่อุดมสมบูรณ์จากปากแม่น้ำสำคัญ 4 สาย เป็นแผ่นดินชายฝั่งสุดท้าย บนเส้นทาง อพยพลงใต้ของนกจากเขตทุนดราในไซบีเรียและจีนตอนเหนือ แต่และปีจึงมีนกน้ำอพยพหลายแสนตัว อพยพผ่าน และแวะพักอยู่ในพื้นที่ตลอดฤดูหนาว นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งพักของเหยี่ยวและอินทรี อพยพที่สำคัญด้วย

แหล่งดูนกสำคัญในเขตนี้ คือ บึงบอระเพ็ด สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ บ้านโคกขาม แหลมผักเบี้ย-บ้านปากทะเล และทุ่งนาหนองปลาไหล

4| เขตที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เป็นแนวเทือกเขาที่เกิดจากการยกตัวของขอบที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเทือกเขา เพชรบูรณ์ทางตอนเหนือทอดตัวลงมาเชื่อมต่อกับเทือกเขาตะนาวชัย ส่วนด้านทิศใต้เป็นเทือกเขา สันกำแพงและพนมดงรักที่วางตัวในแนวตะวันออก-ตะวันตกกับพรมแดนไทย-กัมพูชาทางตอนบน จึงสามารถพบเห็นนกและสิ่งมีชีวิตจากทางตอนเหนือ ขณะเดียวกันยังมีนกและสิ่งมีชีวิตจากเขต ชีวภูมิศาสตร์แบบอินโดจีนทางตอนใต้ แพร่กระจายขึ้นมาบรรจบกันตามแนวเทือกเขาที่เป็นขอบ ที่ราบสูง อีกทั้งเทือกเขาเหล่านี้เป็นป่าต้นน้ำและเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำสำคัญที่ไหลไปทางตะวันออก หล่อเลี้ยงภาคอีสานอีกด้วย

แหล่งดูนกสำคัญในเขตนี้ คือ เขาใหญ่และน้ำหนาว

5| เขตป่าดิบชื้นคาบสมุทรมลายู

มีลักษณะเป็นป่าดิบชื้นตามแนวเทือกเขาที่ทอดตัวตามยาวของคาบสมุทรมลายู คือ เทือกเขาานครศรีธรรมราช และเทือกเขาภูเก็ต ส่วนทางใต้สุดมีเทือกเขาสันกาลาศีรีที่วางตัวในแนวตะวันตกเฉียงเหนือ-ตะวันออกเฉียงใต้กับพรมแดนไทย-มาเลเซีย บริเวณนี้มีฝนชุกมากกว่า 1,700 มม. ต่อปี จึงปกคลุมด้วยป่าฝน เขตร้อนแท้แบบมาเลเซีย และมีนกที่พบบนเทือกเขาสูงของมาเลเซียแพร่กระจายมาถึง แหล่งดูนกเด่นๆ ของพื้นที่นอกจากพื้นที่อนุรักษ์บนเทือกเขาสูงแล้ว ยังมีป่าในที่ราบต่ำซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ สูงมาก แต่ก็เป็นพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทำลายมากที่สุด นอกจากนี้ ภาคใต้ยังเป็นส่วนที่แผ่นดินบึงแคบ บนแนวเส้นทางอพยพลงใต้ของเหยี่ยวชนิดต่างๆ จึงเป็นจุดสังเกตการบินอพยพของเหยี่ยวนับแสนตัว ได้ในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี

แหล่งดูนกสำคัญในเขตนี้ คือ จุดดูเหยี่ยว จ.ชุมพร น้ำตกกรุงชิง แหล่งดูนกชายเลนหมู่เกาะลิบง ป่าที่ราบต่ำเขานอจี และป่าฮาลา-บาลา

ดอยกลาง

ดอยกลางเป็นเทือกดอยสูง 2,050 ม. ต่อเนื่องมาจากดอยผ้าห่มปก ตั้งอยู่ทางทิศเหนือสุดของ จ. เชียงใหม่ ติดกับประเทศพม่า ดอยแห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาแดนลาว ซึ่งทอดตัวเป็นระยะทางกว่า 1,330 กม. ลงมาจากตอนใต้ของจีน เป็นเขตแพร่กระจายของพืชพันธุ์และนกจากเขตहिมาลัยตอนปลาย ผสมผสานกับนกในเขตจีน (หรือเขตสัตว์ภูมิศาสตร์ย่อยไซโนहिมาลายัน) โดยเฉพาะนกที่พบได้ตามเทือกเขาสูง ในจำนวนนี้เป็นนกหายากเป็นที่สนใจของนักดูนกจากทั่วโลก อาทิ นกไต้ไม่มีสีสวย นกขีตยา นกกินปลีหัวแดงโพลิน นกปากนกแก้ว นกกระรางหางแดง ฯลฯ

ถึงแม้ดอยกลางจะอยู่ติดชายแดนและเป็นพื้นที่ความมั่นคง นั่นคือบริเวณจุดตรวจอยู่ในความดูแลของกองร้อย ดชด.334 จุดสกัดดอยผ้าห่มปก แต่การดูนกก็ทำได้อย่างสะดวก มีความปลอดภัย และประหยัดกว่าการไปดูนกหายากชนิดเดียวกันในประเทศจีน ซึ่งแต่เดิมนั้นดอยกลางเป็นที่รู้จักของนักดูนกมากประสบการณ์ที่เดินทางเพียงลำพัง เพราะต้องการเลี่ยงความจอแจของดอยผ้าห่มปก ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ มีนักท่องเที่ยวใช้บริการหนาแน่นในช่วงวันหยุดเทศกาล และพบว่าบนดอยกลางเงียบสงบ สามารถพบเห็นนกกลุ่มเดียวกับที่พบเห็นบนดอยผ้าห่มปกได้ง่ายกว่า จึงแนะนำกันปากต่อปากในหมู่นักดูนก ในที่สุดดอยกลางจึงกลายเป็นจุดหมายปลายทางใหม่ของนักดูนก และนักถ่ายภาพนก ทำให้โอกาสในการพบเห็นนกรับมากขึ้น

นกขีตติยา

นกคิ๊ดหัวแดง

เส้นทางไปยังดอยกลางจะผ่านป่าดิบเขา จึงสามารถหยุดดูนกได้เป็นระยะๆ

แต่หากมีรังสวิสลงมาอาจเกิดอันตรายได้ วิธีที่ทำให้เห็นนกได้ครบถ้วนนั้น ควรอยู่นิ่งและรอคอยมากกว่าเดินหามก วิธีนี้ต้องใช้เวลาพอสมควร ดังนั้นจึงควรหยุดในจุดหลักๆ เช่น บริเวณสะพานสูง ในช่วงเช้าเมื่อแดดแรกเริ่มส่อง จากนั้นไปจุดตรอกที่ด้าน คชด. และเดินดูนกจากบริเวณนั้นขึ้นหรือลงตามแนวถนน

การเดินเท้าดูนกบริเวณดอยกลาง เป็นทางที่ตัดไปตามแนวสันเขาซึ่งไม่สูงชันเกินไป สองข้างทางเป็นป่าดิบเขา มีต้นไม้สูงใหญ่ หนามสังเกตุต้นไม้ที่ออกดอกหรือออกผล จะเป็นจุดดึงดูดคนมานาชนิดให้เข้ามา และเนื่องจากสภาพป่ายังมีไม้ดั้งเดิมที่สูงกว่า 20 ม. เป็นจำนวนมาก อีกทั้งนกหลายชนิดเกาะตามเรือนยอด เช่น นกในกลุ่มนกโพระดก นกในกลุ่มนกเดินดง การใช้กล้องเทเลสโคปจึงช่วยให้ดูนกได้สะดวกขึ้น

อย่างไรก็ตาม มีนกบางกลุ่มที่หากินใกล้พื้นและเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ ตาม “เบอร์ดเวฟ” เช่น กลุ่มนกกระราง นกกินแมลงป่า ด้วยระยะที่ไม่ไกลมากนัก คือ 10-15 ม. จุดที่พบเห็นได้ง่าย คือ บริเวณหุบเล็กๆ ด้านหลังฐาน คชด. กล้องสองตาคำลังขยายปานกลางจึงเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็น

อุปสรรคสำคัญก็คือสภาพอากาศ โดยเฉพาะในช่วงต้นหน้าหนาวระหว่างเดือนตุลาคม-เดือนพฤศจิกายน ในช่วงที่ความกดอากาศสูงแผ่ลงมา มักมีหมอกหนาปกคลุมตลอดวันจนดูนกไม่ได้ กระทั่งในช่วงพักหลังของเดือนธันวาคมไปจนถึงต้นเดือนมีนาคม อากาศจะแห้งและมีฟ้าห้ว แต่ก็ยังเป็นช่วงที่เหมาะสมสำหรับดูนก

N 20° 8.063'
E 99° 9.530'

รอบด้านตรวจ คชด.

เป็นสิ่งปลูกสร้างแบบชั่วคราวริมถนน แวดล้อมด้วยป่าดิบเขา บรรยากาศเขียวสงบ ด้านหลังด้านตรวจเป็นหุบ ในช่วงเช้าจะมีนกนานาชนิดออกมาหากินและรับแดดเข้า สามารถพบเห็นนกกระจ่างแก้มแดง นกกระจ่างหางแดง ออกมาหากิน นอกจากนี้ยังพบเห็นนกเฉพาะพื้นที่ดอยผ้าห่มปก คือ นกหัวขวานอกแดง นกตี๊ดหัวแดง นกที่น่าสนใจอื่นๆ ได้แก่ นกเสือแมลงหน้าสีตาล นกภูหงอนวงตาขาว นกปรอดทองอนปากหนา นกกระรอกทองแก้มขาว นกจันจู่หัวสีน้ำตาล ในฤดูอพยพสามารถพบเห็น นกที่น่าสนใจ คือ นกกินปลีแดงหัวโพลิน และนกเดินดงที่น่าสนใจหลายชนิด ได้แก่ นกเดินดงดำปีกเทา นกเดินดงสีน้ำตาลแดง นกเดินดงอกลาย ฯลฯ

นกหัวขวานอกแดง

แผนที่จุดดูนก

N 20° 8.076'
E 99° 10.073'

จุดดูนก ดันลูกไม้

N 20° 7.666'
E 99° 8.844'

ตามแนวถนน

เป็นถนนลาดยางที่ตัดไปยังชายแดนไทย-พม่า แต่ขับรถไปได้เพียงไม่กี่กิโลเมตร เพราะถนนขาด แนวถนนผ่านป่าดิบเขาที่ถูกบุกรุก มีไม้พื้นล่างค่อนข้างรก แต่ตลอดแนวสามารถหยุดดูนกได้เป็นระยะๆ มีรายงานการพบเห็นนกจาบปีกอ่อนสีแดง นกขัติยา เป็นต้น

นกเดินดงดำปีกเทา

นกกระจ่างหางแดง

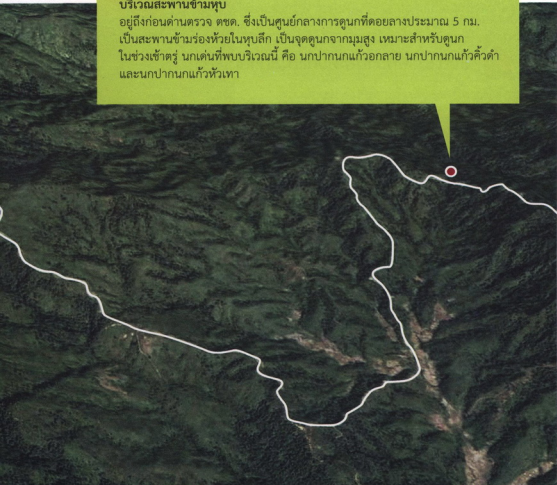

นกปากนกแก้วหัวดำ

N 20° 7.805'
E 99° 13.074'

บริเวณสะพานข้ามหุบ

อยู่ถึงก่อนด่านตรวจ ดชด. ซึ่งเป็นศูนย์กลางการตุนกที่ตอยลงประมาณ 5 กม.
เป็นสะพานข้ามร่องห้วยในหุบลึก เป็นจุดตุนนกจากมรสุมสูง เหมาะสำหรับตุนนก
ในช่วงเช้าตรู่ นกเด่นที่พบบริเวณนี้ คือ นกปากนกแก้วอกลาย นกปากนกแก้วหัวดำ
และนกปากนกแก้วหัวเทา

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ดูนกได้ตลอดปี

สามารถดูนกได้ตลอดปี ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับดูนกมากที่สุดของดอยกลางคือช่วงฤดูแล้งที่เริ่มต้นจากปักษ์หลังของเดือนมกราคมไปจนถึงต้นเดือนมีนาคม เพราะอากาศแห้ง ไม้ป่าออกดอกออกผลเป็นแหล่งอาหาร ไม้พื้นล่างก็แห้งและเปิดโล่ง ทำให้มองเห็นนกได้ง่าย นอกจากนี้ ในหุบใกล้ๆ แหล่งน้ำจะมีนกมาชุมนุมกันหนาแน่นกว่าปกติในช่วงบ่ายที่อากาศค่อนข้างร้อน ทำให้พบเห็นนกหายากหลายชนิดได้ง่ายและสม่ำเสมอแต่ในฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูสร้างรังและเลี้ยงลูกนก แม้มีโอกาสพบนกประจำถิ่นได้มาก แต่สภาพเส้นทางค่อนข้างลื่น เดินทางยากลำบาก อีกทั้งบนยอดดอยอาจมีหมอกหนาปกคลุมและมีฝนตกเป็นละอองบางๆ ไม่หยุดเลยตลอดหลายวัน จึงไม่เหมาะสำหรับดูนก

ช่วงเวลาที่เป็นการเปิดฤดูดูนกที่ดอยกลางจึงเริ่มต้นในช่วงเดือนตุลาคมเป็นต้นไป แต่ก็อาจมีหมอกปกคลุม และพื้นป่ายังรก ทำให้เห็นนกได้ยากกว่า

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

ควรเตรียมอาหาร น้ำดื่ม และเครื่องนอนมาเอง และควรเตรียมตัวเหมือนกับไปแคมป์ป์งด้านตรวจของ ดศต. มีความคุ้นเคยกับนักดูนกเป็นอย่างดี มีห้องน้ำที่สร้างเพิ่มเติมเพื่อรองรับผู้มาเยือนกลุ่มเล็กๆ ที่น่าสนใจคือ มีการจัดทำสมุดจดรายชื่อนก ให้รายละเอียดวันเวลา-ตำแหน่งที่พบเห็นนก ซึ่งขอดูได้จากเจ้าหน้าที่ และควรบันทึกการพบเห็นนกของคุณลงไปด้วย นักดูนกบางกลุ่มที่ไม่ได้เตรียมอุปกรณ์สำหรับแคมป์ป์งมาด้วย อาจใช้วิธีพักค้างแรมที่ท่าดอน ซึ่งมีที่พักแบบรีสอร์ต หรือเกสต์เฮาส์ หลายราคาให้เลือก โดยขับรถขึ้นมาดูนกแต่เช้า แต่เนื่องจากระยะทางค่อนข้างไกล และเส้นทางบางช่วงอยู่ในสภาพไม่ดีนัก โดยมีระยะทางประมาณ 40 กม. ใช้เวลาประมาณ 2 ชม.

ที่ติดต่อ

เนื่องจากดอยกลางอยู่นอกพื้นที่อนุรักษ์ การสอบถามข้อมูลต่างๆ จึงทำได้ยาก แต่สามารถสอบถามจากองค์กรด้านอนุรักษ์นกในพื้นที่เชียงใหม่และภาคเหนือได้ คือ

- ชมรมอนุรักษ์นกและธรรมชาติล้านนา

เว็บไซต์ www.lannabird.org อีเมล lannabird@gmail.com

หรือสอบถามสภาพอากาศและสภาพเส้นทางได้ที่

- อบต. ท่าดอน อ.แม่ฮาด จ.เชียงใหม่

โทร. 0 5337 3138 โทรสาร 0 5337 3073

เว็บไซต์ www.thatton.go.th อีเมล info@thatton.go.th

นกอินทรีแดงหัวโหล่น

นกจาบปีกอ่อนสีแดง

แผนที่และการเดินทาง

ดอยกลางตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศเหนือ 150 กม. การเดินทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ใช้ทางหลวงหมายเลข 107 (เชียงใหม่-ฝาง) ผ่าน อ.เชียงดาว อ.ฝาง และ อ.แม่อาย จนมาถึงบ้านท่าตอน ให้ใช้ทางแยกซ้ายมือ ใกล้กับชุมชนท่าตอนตามป้ายบอกทางไปหลักแต่ง (ทางหลวงหมายเลข 1314) สังกัดบริเวณต้นทางมีที่ทำการ อบต.ท่าตอน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ต.ท่าตอน ระยะทาง 40 กม. สภาพเส้นทางเป็นถนนลาดยาง เมื่อผ่านบ้านดอยกลางไปแล้วค่อนข้างสูงชันและขรุขระ ขาดการดูแล แต่ยังใช้เดินทางได้ตลอดทั้งปี ในฤดูฝนอาจต้องใช้รถขับเคลื่อนสี่ล้อ

ดอยอินทนนท์

ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของ จ.เชียงใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาถนนธงชัย ซึ่งเป็นเทือกเขาที่สำคัญและยาวที่สุดของประเทศไทยกว่า 1,410 กม. ทอดตัวในแนวเหนือใต้จากด้านตะวันตกของภาคเหนือเริ่มจากตอนบนสุดของ จ.เชียงใหม่ ส่วนด้านทิศตะวันออกเชื่อมกับเทือกเขาแดนลาว ซึ่งเป็นแนวเทือกเขาที่ต่อเนื่องมาจากจีนตอนใต้

เทือกเขาถนนธงชัยทอดลงมาเชื่อมกับเทือกเขาตะนาวศรีในเขต จ.กาญจนบุรี นับเป็นสะพานเชื่อมโยงทางธรรมชาติที่ทำให้สิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะนกจากเขตย่อยหิมาลัย-จีน แพร่กระจายลงมาบรรจบกับนกที่แพร่มาจากเขตย่อยซุนดา

ดอยอินทนนท์เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีชื่อเสียงอันดับต้นๆ ของประเทศ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม อากาศหนาวเย็นตลอด มีสภาพป่าหลากหลายจากป่าเต็งรังที่กระจายอยู่ในระดับต่ำ สูงขึ้นไปเป็นป่าผสมผลัดใบ และป่าดิบเขาในระดับต่ำที่ระดับความสูงระหว่าง 1,200-1,700 ม. ป่าสนภูเขา และป่าดิบเขาระดับสูง หรือป่าเมฆที่ระดับความสูง 2,000 ม. บนยอดสูงสุดระดับความสูง 2,565 ม. เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีถิ่นอาศัยย่อยของพรวนน้ำจืดบนยอดดอย ลำธาร น้ำตก และเขตเกษตรกรรม

นกปิกแพรสีเขียว

นกสำคัญที่พบเห็นได้คือ นกปิกแพรสีเขียว และนกปิกแพรสีม่วง ซึ่งเป็นตัวแทนของนกบนเทือกเขาสูงของป่าเขตร้อนที่แพร่กระจายในเขตตะวันออกไกล สำหรับที่นี้มีรายงานการพบนกสร้างรังวางไข่ทุกปี และการเข้าถึงทำได้สะดวก

นกเค้าป่าสีน้ำตาล

เหยี่ยวเล็กตะโพกขาว

นกโพระดกคางเหลือง

การดูนกใน อช.ดอยอินทนนท์ทำได้อย่างสะดวก เพราะมีถนนลาดยางตัดผ่านจากด่านตรวจขึ้นไปจนถึงยอดดอย จุดดูนกหลักๆ จึงกระจายอยู่ตามแนวถนน ในแต่ละปีมีนักดูนกทั้งชาวไทย และจากทั่วโลก เดินทางมาเยือนนับหมื่นคน การดูนกจึงเป็นกิจกรรมที่คนในพื้นที่คุ้นเคย อีกทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับดีพอสมควร

แต่ละปีจะมีการสำรวจชนิดและประชากรนก โดยชมรมอนุรักษ์นกและธรรมชาติล้านนา ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ เป็นกิจกรรมที่อาสาสมัครนักดูนกทำต่อเนื่องมานานกว่าสิบปี และมีบันทึกชนิดของนกไม่น้อยกว่า 380 ชนิด

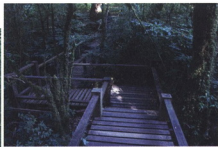
อย่างไรก็ตาม ดอยอินทนนท์เป็นอุทยานแห่งชาติยอดนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวชาวไทย ทำให้ในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ โดยเฉพาะช่วงวันหยุดเทศกาล จะมีนักท่องเที่ยวหนาแน่น ด้วยเหตุนี้ หากเลือกเดินทางมาถึงในวันกลางสัปดาห์จะสบายสงบกว่า

นกกินปลีหางยาวเขียว

แผนที่จุดดูนก

N 18° 35.503'
E 98° 29.107'

เส้นทางศึกษาธรรมชาติอ่างกาหลวง และบริเวณยอดดอย เป็นทางเดินไม้แบบวงรอบทอดไปบนพื้นที่ชุ่มน้ำและป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 2,500 ม. เป็นถิ่นอาศัยเฉพาะของนกบนดอยสูง ได้แก่ นกกระทาแดงคอสีส้ม นกพิราบเขาสูง นกจิ้งจอกเขียว นกเดินดง เล็กปากยาว นกปิกสันสีน้ำเงิน ในฤดูหนาวมีนกเดินดงอพยพ หลายชนิด ได้แก่ นกเดินดงสีน้ำตาลแดง นกเดินดงอกลาย นกเดินดงคอแดง รวมถึงนกปากซ่อมดง ฯลฯ ส่วนบริเวณยอดดอย รอบหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จึงดึงดูดนกกินปลี หางยาวเขียว ชนิดย่อย Angkanensis ซึ่งพบเฉพาะที่ยอดดอย อินทนนท์เท่านั้น

นกกระทาแดงคอสีส้ม

N 18° 31.798'
E 98° 37.253'

เส้นทางไปบ้านเมืองอาง

ตั้งอยู่บริเวณหลัก กม.13 เป็นเส้นทางเดินขึ้นเนินสูงต่ำตัดผ่านป่าเต็งรัง ไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยงเมืองอาง ในช่วงต้นต้องข้ามสะพานข้ามห้วยแม่กลาง สามารถเดินดูนกไปตามแนวถนน

พบเห็นนกที่เป็นตัวหนาป่าเต็งรัง คือ เหยี่ยวเล็กตะโพกขาว เหยี่ยวแมลงปอ-ขาวแดง เกาะนิ่งๆ บนกิ่งต้นเต็งรัง นกในกลุ่มนกหัวขวาน ได้แก่ นกหัวขวานเขียวตะโพกแดง นกหัวขวานใหญ่สีดำ

N 18° 32.623'
E 98° 36.046'

น้ำตกวชิรธาร

N 18° 32.299'
E 98° 31.290'

ดอยอินทนนท์

ร้านสูงแดง

N 18° 32.142'
E 98° 31.377'

N 18° 31.635'
E 98° 30.016'

ด่านตรวจและเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.37.5

เป็นจุดดูนกที่ดีที่สุดของดอยอินทนนท์ โดยเฉพาะในตอนเช้าตรู่ ที่นกนานาชนิดออกมาบินแมลงที่ตกค้างจากการเล่นไฟตลอดคืน นกที่พบบ่อย ได้แก่ นกกระรอกทองแก้มขาว นกเสือแมลงหน้าสีตาล นกเสือแมลงปีกแดง

นอกจากนี้ในช่วงเดือนตุลาคม-เดือนพฤศจิกายนสามารถพบเห็น นกเค้าป่าสีน้ำตาลได้บ่อย เพราะนกออกมาบินตัวงีบแข็ง ไม่ไกลจากด่าน มีเส้นทางเดินเท้าในป่าดิบเขาระดับต่ำเรียกว่า Jeep Track เป็นแหล่งสร้างรังของนกปีแพรสเขียวและนกปีแพรสมีวง

นกนิลควาห้อยลิ้มคอดำ

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

จุดเด่นของการดูนกที่ดอยอินทนนท์ คือ สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก แต่ควรมีรถมาเองเพราะจุดดูนกกระจายไปตามแนวถนน ที่ค่อนข้างห่างกัน

เทเลสโคป
อุปกรณ์จำเป็น
ในการดูเหยี่ยวในป่าดงดิบ

เนื่องจากเป็นอุทยานแห่งชาติยอดนิยม ในช่วงวันสุดสัปดาห์จึงมีนักท่องเที่ยวหนาแน่น มีรถแล่นขึ้น-ลงตลอดวัน แต่สำหรับนักดูนกเมื่อมาถึงจุดดูนกแต่ละแห่งสามารถเดินเท้าเข้าไปในป่าตามเส้นทางดูนก ระยะทางไม่เกิน 1 กม. จะพบกับบรรยากาศที่เงียบสงบ และมีโอกาสพบเห็นนกได้ทันที

ทั้งนี้ เทเลสโคป เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดูเหยี่ยวในป่าดงดิบ รวมไปถึงนกที่มีพฤติกรรมชอบเกาะตามคบไม้สูง ได้แก่ นกในกลุ่มนกโพระดก นกปรอดคูกา โดยทั่วไปนกชนิดอื่นๆ บนเส้นทางศึกษาธรรมชาติอ่างกาและบริเวณด่านแม่แจ่ม มักเป็นนกขนาดเล็กหากินตามพุ่มไม้ และเคลื่อนที่ไปพร้อมกับฝูง “เบิร์ดเวฟ” กล้องสองตาที่สามารถโฟกัสได้ใกล้มากๆ และมีองศาการรับภาพค่อนข้างกว้างจะทำให้ได้เปรียบในการมองตามฝูงนก

ปกติแล้วการดูนกในป่าดิบเขา ควรเดินช้าๆ หยุดนิ่งอยู่กับที่เพื่อรอคอย และมองหาต้นไม้ยอดดอกหรือลูกไม้ป่ากำลังออกผลจะมีนกมาชุมนุมกันมาก การหัดจำแนกด้วยเสียงจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการพบเห็นนกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนกปีกแพรสีเขียวยาวที่ชอบเกาะกิ่งๆ ส่งเสียงร้องประกาศอาณาเขตในช่วงเดือนมีนาคมจนถึงต้นเดือนพฤษภาคม ทุกรายงานการพบเห็นมาจากการยินเจิบๆ และจำแนกจากเสียงเสียก่อน ในฤดูสร้างรังตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนไปจนถึงปลายเดือนมิถุนายนจะยังมีโอกาสพบนกได้ง่ายกว่าฤดูอื่น

ตอนเช้าตรู่เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุด นกจะตื่นตัวมากเมื่อแสงแดดทำให้อากาศอบอุ่นขึ้น จึงควรออกจากที่พักก่อนเวลา 06.00 น. และดูนกได้โดยตลอดจนถึงใกล้เที่ยง (ควรเตรียมอาหารแห้งๆ พกไปด้วย) ในช่วงบ่ายหลังเวลา 15.00 น. เป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่มีโอกาสพบนกได้ง่าย โดยเฉพาะนกในกลุ่มนกกระรางที่มักกลับมาเกาะยังที่ที่ก้นอนประจำ

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ฤดูสร้างรัง (พฤษภาคม-มิถุนายน)

สภาพอากาศค่อนข้างชื้นและหนาว มีฝนตกชุก โดยเฉพาะช่วงเดือน พฤษภาคม-ต้นเดือนกรกฎาคม ที่นกประจำถิ่นสร้างรัง อาจมี โอกาสพบเห็นได้ง่าย เพราะนก มักวนเวียนไม่ไกลจากรัง โดยเฉพาะตอนที่พาลูกนกหัดบิน

ฤดูอพยพผ่าน (กันยายน-ต้นพฤศจิกายน)

นกจับแมลงหลายชนิดจะอพยพผ่านลงไปทางใต้ ตลอดจนเหยี่ยวที่บินผ่านในระดับสูง

ฤดูแล้ง (ธันวาคม-เมษายน)

เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการดูนก โดยเฉพาะช่วง ปีกหลังของเดือนมกราคมไปจนถึงต้นเดือนเมษายน อากาศแห้ง ต้นไม้ออกดอก นกหลายชนิดจะมา ชุมกัน ตามพื้นจะพบเห็นนกเดินตง

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

- ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีอยู่ทั่วไปบริเวณรอบที่ทำการและจุดท่องเที่ยวต่างๆ จนถึงยอดดอย
- ที่พักของ อช.ดอยอินทนนท์ บ้านพัก เต็นท์พักแรม โทร. 0 5328 6728-9 นอกจากนี้ยังมีบ้านพักเอกชน บริเวณ กม.31 (บ้านขุนกลาง) อีกหลายแห่ง
- ร้านลุงแดง ซึ่งเป็น Inthanon Birds Center มีห้องพัก สถานที่กางเต็นท์ และร้านอาหาร ในบรรยากาศที่นันทนาการและผู้ที่รักธรรมชาติใช้เป็นศูนย์กลางการพบปะนับเป็นตัวเลือกที่ดี โทร. 08 1884 8108, เว็บไซต์ www.facebook.com/narakorn.deangrasmee
- ข้อมูลดูนก เว็บไซต์ www.thaibirding.com/locations/north/doi_int.htm

แผนที่และการเดินทาง

อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 100 กม. โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 108 (เชียงใหม่-หางดง-สันป่าตอง-จอมทอง-แม่สะเรียง) มีทางแยกขวาขึ้น ดอยอินทนนท์ บริเวณหลัก กม.57 ก่อนถึงตัว อ.จอมทอง ประมาณ 2 กม. ตามทางหลวงหมายเลข 1009 ไปอีก 31 กม. เมื่อผ่านด่านตรวจของอุทยานฯ เส้นทางค่อนข้างชัน แต่ผิวถนนอยู่ในสภาพดี รถทุกชนิดสามารถขึ้นได้ ใช้เวลา 1.30-2 ชม. หรือเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง ขึ้นรถสถานี ขนส่งเชียงใหม่ (เชียงใหม่อาเขต) ลงรถที่ อ.จอมทอง เพื่อหารถเช่าจากตลาด อ.จอมทอง หรือ ใช้บริการ รถสองแถว จอมทอง-ดอยอินทนนท์-แม่แจ่ม ลงรถที่ที่ทำการ อช. (กม.31)

ดอยหลวงเชียงดาว

ดอยหลวงเชียงดาวเป็นเทือกเขาหินปูนขนาดใหญ่ มียอดเขาที่สูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศไทย มีความสูง 2,225 ม. มีชื่อเสียงด้านพืชพันธุ์เฉพาะถิ่นและเส้นทางท่องเที่ยวเดินป่าสู่อยอดดอยสูง ถึงแม้ว่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยหลวงเชียงดาว จะมีพื้นที่กว้างขวางกว่า 521 ตร.กม. ประกอบด้วยถิ่นอาศัยทั้งป่าเบญจพรรณชื้นแบบเทือกเขาหินปูน ห้วยมป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าไม้ขึ้นรองไปจนถึงทุ่งหญ้าในหุบเขาที่ระดับสูงเกินกว่า 1,700 ม. มีรายงานการพบนกมากกว่า 380 ชนิด ซึ่งเป็นนกตัวแทนจากเขตดอยสูง อย่างไรก็ตาม จุดดูนกสำคัญที่ทำให้พื้นที่นี้โดดเด่นเป็นพิเศษคือ บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าขุนห้วยแม่กอก หรือที่นักดูนกชาวไทยคุ้นเคยในชื่อ เดินหญ้าขัด

หน่วยฯ ขุนห้วยแม่กอกเป็นจุดเริ่มต้นเส้นทางเดินเท้าสู่อยอดดอยหลวงเชียงดาว ตั้งอยู่บนไหล่เขาที่มีความสูงประมาณ 1,500 ม. เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาถนนธงชัยตอนเหนือที่แวดล้อมไปด้วยป่าสนเขาและป่าไม้ขึ้นรองที่กำลังฟื้นฟูสภาพ การเดินทางค่อนข้างยากลำบาก เนื่องจากสภาพทางสูงชันและเป็นร่องลึก ใช้ได้โดยเฉพาะในฤดูแล้งเท่านั้น

ไก่ฟ้าหางลายขวาง

นกไต้หวันใหญ่

สิ่งที่ทำให้การเดินทางผ่านถนนดินสูงชันนานกว่า 3 ชม. ค่ำค่าเนื่องจากที่นี่เป็นจุดที่พบเห็นนกหายากระดับโลกคือ **นกไต้หวันใหญ่** และ **ไก่ฟ้าหางลายขวาง** ได้ค่อนข้างบ่อย โดยมีรายงานการพบเห็นสม่ำเสมอมากกว่าพื้นที่อื่นในภูมิภาคเดียวกัน

นักดูนกจากทุกมุมโลกจึงเดินทางมายังจุดหมายปลายทางนี้เพื่อเป้าหมาย คือ นกหายากที่มีสถานะถูกคุกคามในระดับโลก

นอกจากนกไต้หวันใหญ่ที่เป็นเป้าหมายสำคัญของนักดูนกจากทุกมุมโลกแล้ว ระบบนิเวศแบบป่าเบญจพรรณชื้นซึ่งพบกระจายในเขตเทือกเขาหินปูนยังมีความโดดเด่นและเป็นจุดดูนกที่ดีอีกแห่งหนึ่ง จุดดูนกที่สำคัญในถิ่นอาศัยแบบนี้อยู่ในบริเวณวัดถ้ำผาล่องซึ่งติดกับที่ทำกรเซตา เป็นพื้นที่ที่ได้รับการดูแลสภาพธรรมชาติเป็นอย่างดีโดยพระภิกษุ บรรยายกาศเงียบสงบ นักดูนกนิยมใช้เวลาดูนกแบบสบายๆ เป็นการอุ่นเครื่องก่อนออกดูนกสำคัญที่ต้องเดินทางอย่างยากลำบาก

ข้อแนะนำในการดูนก

วิธีที่จะเพิ่มโอกาสในการพบเห็นนกไต้หวันใหญ่ใกล้บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าขุนห้วยแม่กอก คือ นักดูนกควรเลือกทำเลที่เป็นถิ่นอาศัยซึ่งเป็นป่าสนโบราณตามแนวถนนก่อนถึงที่ทำกรเซตา 1-2 กม. โดยฝึกจดจำเสียงร้องของนกที่ร้องเร็วๆ คล้ายคำว่า **Get it up! Get it up!** และใช้วิธีเฝ้าคอยนิ่งๆ จะได้ผลดีกว่าการออกเดินตามห่านกันไปเรื่อยๆ

ส่วนไก่ฟ้าหางลายขวางนั้นแม้จะมีรายงานพบเห็นสม่ำเสมอแต่เห็นตัวได้ยาก เพราะนกมีสัญชาตญาณระวังไฟสูง มักพบเห็นตอนเช้าตรู่หรือบ่ายแก่ๆ ตรงตำแหน่งทางด่านก่อนถึงหน่วยพิทักษ์ฯ ประมาณ 300 ม. นักดูนกใช้วิธีนั่งซุ่มเงียบๆ ริมทางเพื่อรอให้นักเดินออกมา ช่วงเวลาที่ดีคือฤดูแล้ง ตั้งแต่เดือนมกราคมไปจนถึงต้นเดือนเมษายน เพราะอากาศแห้งและพื้นป่าเปิดโล่งกว่าฤดูอื่น

การดูนกที่นี่ ควรใช้กล้องส่องทางไกลกำลังขยาย 8 เท่า หรือ 10 เท่า จะช่วยให้เกิดความคล่องตัว ส่วนเทเลสโคปกำลังขยายสูง มีโอกาสใช้น้อย

นกกระติ๊ดบิกลาย

นกกระวังไพรแก้มสีน้ำตาล

●แผนที่จุดดูนก

N 19° 22.196'
E 98° 50.115'

ป่าสนเขารอบหน่วยพิทักษ์ฯ ขุนห้วยแม่กอก

ลักษณะเฉพาะที่ทำให้บริเวณนี้เป็นแหล่งดูนกหายากชั้นยอด
เกิดจากภูมิประเทศที่เป็นป่าสนเขาดั้งเดิม ซึ่งเป็นถิ่นอาศัย
ของนกได้ไม้ใหญ่ขึ้นเป็นแนวแคบๆ ตามแนวถนนบนสันเขา
แวดล้อมด้วยป่าที่เพิ่งฟื้นตัว

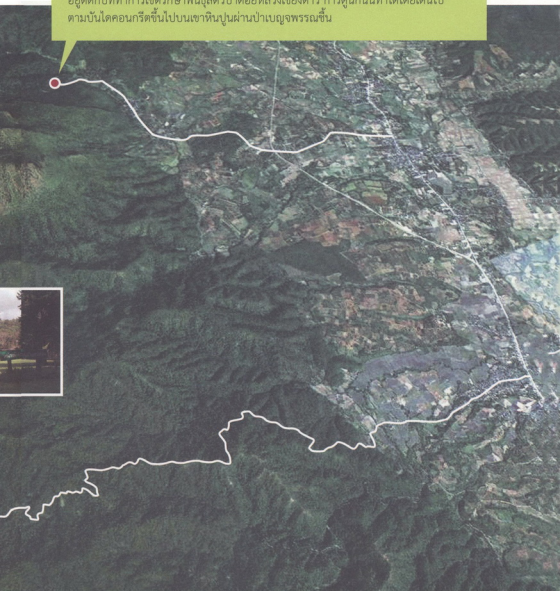
บริเวณพื้นที่เปิดโล่งก่อนลงเนินสู่หน่วยพิทักษ์ฯ ยังพบเห็น
ไก่ฟ้าหางลายขวางได้อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในฤดูแล้ง
ตอนเช้าตรู่ที่ปลอดคน นอกจากนี้ ยังสามารถพบเห็น
นกกระวังไพรแก้มสีน้ำตาล นกกระรางอกสีน้ำตาลไหม้
และนกปากนกแก้วหัวเทา ส่วนในป่าสนช่วงต้นของเส้นทาง
สู่ยอดดอยหลวงเชียงดาวจะพบนกกระติ๊ดใหญ่บิกลาย
ตลอดจนนกจากปีกอ่อนหลายชนิดในฤดูแล้ง

N 19° 24.296'
E 98° 55.261'

วัดถ้ำผาล่อง

นกเด่นที่พบได้ คือ นกจู๋เต๋นหางสั้น นกจู๋เต๋นคิ้วยาว นกแต้วแล้วสีน้ำเงิน
นกนางเขนน้ำห้วขาว นกพญาปากกว้างหางยาว และนกกินปื้หลายชนิด วัดถ้ำผาล่อง
อยู่ติดกับที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยหลวงเชียงดาว การดูนกนั้นทำได้โดยเดินไป
ตามบันไดคอนกรีตขึ้นไปบนเขาหินปูนผ่านป่าเบญจพรรณขึ้น

หากเดินดูนกบนเส้นทางไปสู่ดอยหลวงเชียงดาว เส้นทางจะค่อนข้างแคบและชัน โดยเฉพาะในตอนเช้าที่มีน้ำค้างจับตามใบหญ้า การใช้กล้องเทเลสโคปจะเป็นอุปสรรคต่อการเดินดูนก

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

เนื่องจากสภาพเส้นทางค่อนข้างเป็นอุปสรรค ช่วงเวลาที่สามารถดูนกที่ขุนห้วยแม่กอกได้ จึงเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปจนถึงปลายเดือนเมษายน อย่างไรก็ตาม

ช่วงเวลาที่ดีที่สุดที่มีโอกาสพบนกสำคัญ อยู่ในช่วงต้นฤดูแล้ง ตั้งแต่ปลายเดือนมกราคมไปจนถึงต้นเดือนเมษายน เพราะสภาพอากาศแห้ง พื้นป่าค่อนข้างโล่ง จึงเห็นตัวไก่ฟ้าหางลายขวางได้ง่าย ส่วนนกชนิดอื่นก็เริ่มส่งเสียงร้องถี่ขึ้นเพราะเข้าสู่ฤดูผสมพันธุ์ โดยในฤดูนี้ ยังมีลูกไม้เล็กๆ ออกผลมากกว่าช่วงเวลาอื่นของปี จึงเป็นที่ชุมนุมของนกนานาชนิดด้วย

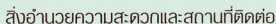
สำหรับการดูนกบริเวณวัดถ้ำผาล่องนั้น ต้องเดินขึ้นบันไดปูนประมาณ 300 ขั้น มีจุดพักเป็นระยะๆ จุดสำคัญที่ควรแวะคือ บริเวณโขดหินแรกที่สามารถพบเห็นนกจุดเด่นทางสั้นและนกจุดเด่นคิ้วยาวได้บ่อย นกเหล่านี้ค่อนข้างคุ้นเคยกับคน

แผนที่และการเดินทาง

หน่วยพิทักษ์ป่าขุนห้วยแม่กอกอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปตามทางหลวงหมายเลข 107 (แมริม-แม่แตง-เชียงดาว-ฝาง) ประมาณ 70 กม. ทางขึ้นอยู่ที่บ้านแม่ณะ ก่อนถึงตัวอ.เชียงดาว ประมาณ 3 กม. โดยใช้เส้นทางดินที่สูงชันสายแม่ณะ-สันป่าเกี๊ยะ ระยะทางประมาณ 30 กม. และแยกขวาที่จุดตรวจสันป่าเกี๊ยะอีก 6 กม.

อย่างไรก็ตาม ก่อนขึ้นไปยังหน่วยพิทักษ์ป่าขุนห้วยแม่กอก ต้องติดต่อทำหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่จากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยหลวงเชียงดาวเสียก่อน ทางเข้าที่ทำการเขตฯ อยู่ห่างจากตัว อ.เชียงดาวประมาณ 6 กม. ใช้เส้นทางเดียวกับทางไปถ้ำเชียงดาว

การเดินทางไปยังหน่วยพิทักษ์ จำเป็นต้องใช้รถขับเคลื่อนสี่ล้อ โดยสามารถติดต่อรถบริการเอกชน ซึ่งเจ้าหน้าที่เขา จะช่วยประสานให้ หรือเลือกพักแรมกับที่พิทักษ์ขนาดเล็กของเอกชน ใกล้ที่ทำการเขตฯ คือ มาลีเกสต์เฮ้าส์และเชิยงดาวเนสต์ ซึ่งคุ้นเคยกับนักดูนกเป็นอย่างดี ทั้งสองแห่งให้บริการรถในราคา ที่ค่อนข้างเป็นมาตรฐาน บนหน่วยพิทักษ์ป่าขุนห้วยแม่ออกมีเพียงห้องน้ำและลานกางเต็นท์พักแรม แต่ไม่มีร้านอาหารและเดินที่พักร่มให้บริการ เนื่องจากเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แต่เจ้าหน้าที่ ประจำหน่วยคุ้นเคยกับนักดูนกและสามารถอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างดี

- เซตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยหลวงเชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ โทร. 0 5345 5802
- หากต้องการข้อมูลด้านการดูนก ติดต่อ ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติล้านนา เว็บไซต์ lannabird.org หรืออาจจะสอบถามบรรยากาศการดูนกในช่วงเวลานั้น จากนักดูนกที่นิยมมาพักที่ มาเลเซียส์เฮาส์ โทร. 08 1961 8387, 0 5345 6426 เว็บไซต์ www.maleenature.com หรือ เชียงดาวเนสต์ โทร. 0 5345 6242

[illegible]

ดอยภูคา

นกสำคัญที่สุดและเป็นที่สนใจของนักดูนกจากทุกมุมโลกที่พบได้จากพื้นที่นี้ คือนกไต่ไม้สีสวย อช.ดอยภูคาเป็นแหล่งที่มีรายงานการพบเห็นนกไต่ไม้สีสวยสร้างรังวางไข่ และพบนกได้สม่ำเสมอทุกปีในจุดดูนกที่เข้าถึงได้ง่าย

อช.ดอยภูคา เป็นดอยสูงบนเทือกเขาหลวงพระบาง ทางตะวันออกของแผ่นดินล้านนา ซึ่งต่อเนื่องมาจากแนวเทือกเขาที่ทอดตัวลงมาจากจีนตอนใต้ ผ่านทางตอนเหนือของเวียดนามและลาว และมีแนวเขาเชื่อมต่อไปถึงเทือกเขาผีปันน้ำที่อยู่ตอนกลางของภาคเหนือของไทย ทำให้บริเวณนี้เป็นพื้นที่แพร่กระจายของนกและพืชพันธุ์จากเขตชีวภูมิศาสตร์แบบจีน-หิมาลัยที่เด่นชัดที่สุด ตัวแทนสิ่งมีชีวิตที่สำคัญได้แก่ นกนานาชนิดและพืชพันธุ์หายาก คือ ต้นชมพูภูคา ไม้ยืนต้นซึ่งพบแพร่กระจายอยู่ในเขตสิบสองปันนาทางตอนใต้ของจีน เป็นพันธุ์ไม้หายาก มีเพียงสกุลเดียวและชนิดเดียว เจริญเติบโตได้ในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะของป่าดิบเขาในระดับสูง ที่หนาวเย็นและมีเมฆหมอกปกคลุม ความชื้นสูง และได้สูญหายไปจากแนวเขตแพร่กระจายมาหลายปี จนกระทั่งมาพบในหุบเขาที่ระดับความสูง 1,500 ม. ของ อช.ดอยภูคา และสามารถขยายพันธุ์ได้ค่อนข้างดี

อช.ดอยภูคา ประกอบด้วยเทือกดอยสูงหลายลูก ความสูงเฉลี่ยมากกว่า 1,700 ม. พื้นที่โดยมากเป็นป่าเสื่อมสภาพซึ่งถูกบุกรุกทำลายในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา หลงเหลือเพียงห่อมป่าดิบเขาขนาดเล็กกระจายตัวไปตามแนวสันเขาและในหุบเขาที่ชุ่มชื้น ห่อมป่าดั้งเดิมที่หลงเหลืออยู่ เหล่านี้เองที่เป็นถิ่นอาศัยของนกที่เป็นตัวแทนของเขตจีน-พม่า ที่แพร่กระจายลงมาถึง โดยเฉพาะนกหายากที่มีโอกาสพบเห็นได้น้อยมากในพื้นที่อื่น ได้แก่ **นกขีตยา** และ **นกไต้ไม้สีสวย** ยังน่าเชื่อว่า มีนกหายากชนิดอื่น ทั้งนกประจำถิ่นและนกที่อพยพเข้ามาในพื้นที่ช่วงฤดูหนาวอีกมาก เพียงแต่ไม่มีการสำรวจทางปักษีวิทยาอย่างจริงจัง เพราะการพบนกหายากที่สำคัญทั้งสองชนิดเป็นการค้นพบโดยนักดูนกชาวไทยที่เป็นสมาชิกของสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทยนั่นเอง

สำหรับพื้นที่อื่นๆ ของเขต อช.ดอยภูคา พบนกในจำนวนน้อย และเป็นนกที่แพร่กระจายในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมแทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม สำหรับนักดูนกจากทุกมุมโลก เพียงนกไต้ไม้สีสวยชนิดเดียวก็นับเป็นประสบการณ์ดูนกอันแสนพิเศษและคุ้มค่าที่จะเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาตินี้แล้ว

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

การดูนกที่ อช.ดอยภูคา เน้นการดูนกหายากที่สำคัญซึ่งอาศัยในบริเวณแคบๆ ซึ่งจะพบได้ต้องมาตรงตามช่วงเวลา นักดูนกอาจต้องใช้เวลาในการเผ้าคอยการดูนกในจุดที่มีรายงานการออกมาหากินบริเวณห่อมป่าด้านหลังศาลเจ้าหลวงภูคา ในช่วงเดือนสิงหาคม-เดือนกันยายน

สำหรับนักดูนกที่สนใจการดูนกที่สมบุกสมบันสามารถเดินขึ้นดอยดงหญ้าห้วย แต่จะต้องมีเจ้าหน้าที่รู้ทางและมีประสบการณ์ในการดูนกที่ประจำอยู่ที่อุทยานฯ นำทาง เนื่องจากบนดอยดงหญ้าห้วยมีสภาพค่อนข้างครึ้ม นกเคลื่อนไหวค่อนข้างเปรียวและซื่อๆ จึงมีโอกาสใช้เทเลสโคปน้อยมาก ควรเลือกกล้องสองตาที่คุ้นเคยจะช่วยให้ติดตามนกได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ควรเตรียมน้ำดื่มและเสบียงอาหารไปให้เพียงพอด้วย เพราะต้องใช้พลังงานมากในการเดินขึ้นดอยที่สูงชัน และก่อนเดินทางควรติดต่อสอบถามเจ้าหน้าที่ถึงโอกาสการพบนกและสภาพดินฟ้าอากาศเพื่อเพิ่มโอกาสที่จะได้เห็นนกให้มากที่สุด

นกขมิ้น

นกไต่ไม้สีสวย

แผนที่จุดดูนก

ที่ทำการ อ.ช.ดอยภูคา

N 19° 11.233'
E 101° 5.835'

คอยดงหญ้าหาย

เป็นจุดดูนกสำคัญใจกลางอุทยานฯ อยู่ตรงข้ามกับจุดพักแรม ลานดูดาวของอุทยานฯ โดยเป็นเส้นทางเดินเท้าขึ้นไปยังยอดคอยที่มีความสูง 1,949 ม. แต่สภาพเส้นทางค่อนข้างรกด้วยไม้หนาม การขึ้นไปดูนกจึงต้องติดต่อเจ้าหน้าที่อุทยานฯ

แม้ระยะทางไม่ไกลนัก แต่สภาพเส้นทางค่อนข้างสูงชันทำให้ต้องใช้เวลา แต่เมื่อขึ้นไปถึงจุดสูงสุด ตลอดแนวสันเขาที่สามารถเดินดูนกได้ตลอดวัน ป่าดิบเขาบริเวณนี้เป็นถิ่นอาศัยสร้างรังของ นกไต่ไม้สีสวย นกขมิ้น ส่วนนกอื่นๆ นั้นคล้ายกับนกที่พบที่ คอยผ้าห่มปกและคอยกลาง

นกเลื่อมทองคอสีดำ

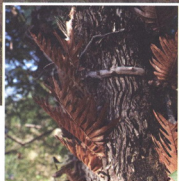

บริเวณตำหนักเจ้าหลวงภูคา

ลักษณะเป็นหอย่อมป่าในหุบเขาด้านหลังศาลเจ้าหลวงภูคา ใกล้กับต้นชมพูภูคา เป็นจุดเฝ้าดูนกได้ไม่สัวยที่สะดวกที่สุด มีรายงานการพบเห็นสม่ำเสมอ ภาพถ่ายนกหายากระดับโลกชนิดนี้ก็ถ่ายจากจุดนี้ โดยนกวัยอ่อนจะออกมาหากินตามลำต้นไม้ขนาดใหญ่ บางครั้งอาจรวมฝูงมากับนกได้ไม้ไผ่ทางส้าน้ำตาล

ในวันที่เจียบสงบยังมีโอกาสพบลิงไอ้เงี้ยวซึ่งเป็นลิงถิ่นเหนือที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ออกมาหากินบนต้นเต้าร้างยักษ์ที่ขึ้นอยู่บนไหล่เขาใกล้กับพื้นที่ด้วย

N 19° 11.037'
E 101° 6.042'

ดูนกได้ตลอดปี

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

หากต้องการเห็นนกได้ไม่สับสน ช่วงเวลาสำคัญที่มีรายงานการพบสม่ำเสมออยู่ในช่วง
ปักษ์หลังของเดือนสิงหาคมไปจนถึงเดือนกันยายน ในช่วงเวลานี้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญสามารถ
นำไปยังจุดที่พบนกได้ ส่วนการดูนกชนิดอื่นๆ สามารถดูได้ตลอดปี แต่ในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือน
พฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม มีฝนตกชุก เป็นอุปสรรคต่อการขึ้นตอย และการดูนกทำได้ยากลำบาก

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

มีบ้าน เต็นท์พักแรม ตลอดจนร้านอาหารและเครื่องดื่ม
ให้บริการที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ลานกางเต็นท์
3 แห่ง บริเวณที่ทำการฯ และที่ลานดูดาว

นอกจากนี้ ยังมีการจัดแสดงข้อมูลพื้นที่อุทยานฯ ตลอดจน
ข้อมูลกิจกรรมดูนกและศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ มีการจัด
แสดงภาพถ่ายนกหายากที่พบเห็นได้ในอุทยานฯ และ
ตำแหน่งที่พบ สำหรับกิจกรรมดูนก เริ่มเป็นที่สนใจมากขึ้น
หลังจากมีการพบนกได้ไม่สับสน จนทำให้มีนักดูนกเดินทาง
มาดูนกในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

นกภูทองนวดาขาว

นกโพระดกคางเหลือง

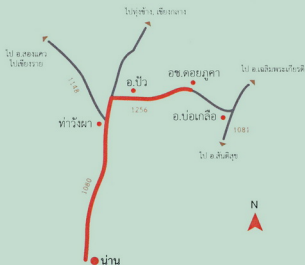
ติดต่อ

- อช.ดอยภูคา ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน 55120
โทร. 0 5470 1000, 08 2194 1349
อีเมล doiphukha_np@hotmail.com
- ททท. สำนักงาน จ.แพร่
โทร. 0 5371 7433, 0 5374 4674-5
เว็บไซต์ www.tourismthailand.org/Phrae

แผนที่และการเดินทาง

อช.ดอยภูคาห่างจากตัว จ.น่าน ประมาณ 90 กม. ใช้เส้นทางน่าน-ท่าวังผา-ปัว ตามทางหลวงหมายเลข 1080 แยกขวาเข้าสู่ อ.ปัว ที่ อ.ท่าวังผา จาก อ.ปัว ใช้ทางหลวงหมายเลข 1256 ไปตามทางสู่ อ.บ่อเกลือ อีก 25 กม. สภาพเส้นทางช่วงนี้ค่อนข้างสูงชันจนถึงที่ทำการอุทยานฯ

ทะเลสาบเชียงแสน และหาดทราย ริมแม่น้ำโขง

เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของประเทศ ในเขต อ.เชียงแสน จ.เชียงราย มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นแหล่งพักและหากินของบรรดานกน้ำและนกเปิดน้ำที่อพยพลงมาในฤดูหนาว โดยเฉพาะในทะเลสาบเชียงแสน หรือที่ชาวบ้านทั่วไปคุ้นเคยในชื่อ “หนองบงคาย” เป็นแหล่งหากินของบรรดานกน้ำและเปิดที่หายาก มีสถานะถูกคุกคาม หรือมีประชากรหลงเหลืออยู่ในธรรมชาติไม่มากนัก ซึ่งอพยพมาจากทางตอนเหนือของจีน ไชยบุรี แดงหลุมดำ และทะเลสาบไบคาน สำหรับนกน้ำหลายชนิด พื้นที่นี้อยู่ในเส้นทางบินอพยพลงใต้ในฤดูหนาวที่ต่ำที่สุด จึงแทบไม่พบในพื้นที่อื่นของประเทศ และมักปรากฏนกน้ำอพยพที่หายากพลัดหลงเข้ามาเสมอ ได้แก่ นกกระเรียนพันธุ์ยุโรป นกกระเรียนเล็ก เป็ดดำหลังขาว ห่านเทาปากดำ ห่านเทาปากชมพู เป็นต้น

ทะเลสาบเชียงแสนมีลักษณะเป็นที่ลุ่มต่ำในวงล้อมของเนินเขาเตี้ยๆ ห่างจากริมแม่น้ำโขงประมาณ 3 กม. มีลำห้วยขนาดเล็กเป็นทางเชื่อม ต่อมามีการสร้างฝายที่ด้านใต้ของพื้นที่เพื่อปิดกั้นทางน้ำ จึงทำให้เกิดเป็นทะเลสาบขนาดเล็ก มีน้ำตลอดปีเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร พื้นที่นี้ได้รับการประกาศให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคายเมื่อ พ.ศ.2528 มีพื้นที่ 2,711 ไร่ และต่อมาได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศของอนุสัญญาแรมซาร์เมื่อ พ.ศ.2544

นอกจากระบบนิเวศแบบบึงน้ำขนาดใหญ่ของหนองบงคายแล้ว พื้นที่นี้ยังใกล้เคียงกับแม่น้ำโขง ซึ่งน้ำจะลดระดับลงจนปรากฏหาดทรายกว้างใหญ่ในช่วงฤดูแล้ง ตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายน จนถึงฤดูฝนปิดตัวไป หาดทรายริมแม่น้ำโขงในฤดูแล้งจึงเป็นอีกแหล่งหนึ่งที่นกน้ำอพยพใช้เป็นพื้นที่หากิน จนเกิดเป็นแหล่งดูนกน้ำน่านกทุ่งที่ดีที่สุดในตอนเหนือของประเทศไทยที่มีความเกือบก้นของระบบนิเวศแบบหนองบึงและหาดทรายริมแม่น้ำโขง

๐๐๐ ข้อแนะนำในการดูนก

เทเลสโคปกำลังขยายสูงแบบซูม 20 เท่า - 60 เท่า เป็นอุปกรณ์จำเป็นที่ขาดไม่ได้ โดยเฉพาะเทเลสโคปคุณภาพดี ในการดูนกน้ำ นกทุ่งที่หนองบงคายและหาดทรายริมแม่น้ำโขง เนื่องจากพื้นที่เปิดโล่ง ระยะดูนกค่อนข้างไกล บางครั้งหากติดตามดูเปิด มีโอกาสใช้กล้องสองตาน้อยมาก สิ่งสำคัญอีกอย่างที่ต้องติดมาด้วยก็คือ รมกันแดดสีกลมกลืนกับธรรมชาติ เพราะในช่วงสายแดดค่อนข้างร้อน และการดูนกที่นี้ส่วนใหญ่จะเน้นปักหลักอยู่กับที่นานๆ เพื่อจำแนกเปิดหายากที่ละชนิด

นอกจากนี้ เส้นทางไปยังจุดดูนกค่อนข้างสับสน เนื่องจากเป็นทางที่ตัดเข้าพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านจึงควรสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน หนังสือคู่มือดูนกที่เหมาะสมคือ คู่มือดูนกของหมอบุญส่ง เลขะกุล ฉบับภาษาไทย ฉบับตีพิมพ์ล่าสุด เนื่องจากมีการอัปเดตการพบนกชนิดใหม่ๆ ในเมืองไทยเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะนกใหม่ที่พบส่วนใหญ่คือ เป็ดและนกน้ำที่พบจากหนองบงคายหลายชนิด

ในฤดูหนาวมักมีหมอกปกคลุม โดยเฉพาะบริเวณด้านเหนือของทะเลสาบ ฉะนั้น หากไม่แน่ใจสภาพอากาศ ควรเลือกดูนกจากด้านตะวันออกซึ่งค่อนข้างโล่งและดูนกได้ง่ายกว่าในช่วงเช้าตรู่ แม้เขตห้ามล่าฯ จะมีเรือเครื่องนำชมทะเลสาบให้บริการ แต่มักไม่ค่อยได้ผลในการตามดูเปิด จึงต้องใช้การหาทำเลที่ดีในการตั้งเทเลสโคป และใช้เวลาส่องจากบนฝั่งจะดีกว่า

เป็ดหางสั พะเยา

เป็ดหางสั พะเยา

เป็ดพม่า

เป็ดเป็ย เพศเมีย

เป็ดปากพลั่ว

N 20° 18.254'
E 100° 5.664'

หาดทรายริมแม่น้ำโขง

สังเกตทางลงไปยังแนวหาดทรายใกล้กับร้านอาหารริมโขง จุดนี้มีแนวหาดทรายที่กว้างและมีกอกกขึ้นหนาแน่น สามารถดูนกทั้งหลายชนิด และพบเห็นนกกระติ๊ดแดงได้ค่อนข้างบ่อย รวมถึงนกทั้งหลายชนิด ถัดลงไปตามแนวหาดทรายยังพบเป็ดพม่า เป็ดเทา และบรรดานกท้องถิ่น

N 20° 16.155'
E 100° 1.861'

จุดดูนกจอยทองคำและหนองสลับ

เป็นที่ลุ่มต่ำที่มีทั้งทุ่งนาและบึงน้ำ ด้านทิศเหนือของทะเลสาบเป็นแหล่งดูเปิดอพยพหายากที่ดี อีกจุดหนึ่ง มีรายงานการพบเห็นนกอพยพที่พลัดหลงเข้ามาเสมอๆ แม้แต่นกกระเรียนพันธุ์ยุโรป

เป็ดเป็ย เพศผู้

เป็ดปากแดง

N 20° 15.155'
E 100° 2.889'

จุดดูนกด้านตะวันออกของทะเลสาบ

เป็นที่รู้จักในชื่อจอยทราย ใกล้กับฝายน้ำล้น ระดับน้ำค่อนข้างลึก เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับดูเปิดน่านาชนิด ที่มักเคลื่อนย้ายหากินไปตามจุดต่างๆ ข่ายน้ำรอบทะเลสาบ จุดนี้ค่อนข้างร่มรื่น เหมาะสมสำหรับดูนกเป็นเวลานานในช่วงเช้าถึงสาย

เป็ดปากสี

แผนที่จุดดูนก

N 20° 15.754'
E 100° 2.787'

บริเวณที่ทำการเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย

รอบบริเวณเป็นแนวน้ำตื้นที่มีพันธุ์ไม้ขึ้นเบียดเสียดมากกว่า 185 ชนิด เป็นถิ่นอาศัยของนกท้องน้ำ ได้แก่ นกอีโก้ง นกพริก นกอีแจว และนกอีแอ่น ออกหา รวมถึงนกอพยพที่น่าสนใจ คือ นกคู้ท นกอีแอ่นออกสีโผล และนกอีแอ่นเล็ก

เป็นจุดเฝ้าดูนกเปิดน่านาชนิดที่หากินอยู่กลางบึง โดยมีโอกาสพบเปิดหายากจำนวนมากที่อพยพเข้ามาสมน้ำเสมอ ได้แก่ เปิดหงส์ เปิดแมนดาริน เป็ดเป็ยหน้าเขียว เป็ดเทา เป็ดดำหัวดำ เป็ดเป็ย เป็นต้น

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

ที่เขตห้ามล่าฯ มีบ้านพักรับรองและพื้นที่กางเต็นท์พักแรมซึ่งสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ และบริเวณรอบทะเลสาบ โดยเฉพาะด้านตะวันออกมีรีสอร์ตเอกชนหลายแห่งให้ตัดสินใจเลือกพัก แต่รีสอร์ตเหล่านี้ไม่มีข้อมูลด้านการดูนกสำหรับให้บริการแก่นักดูนก แหล่งข้อมูลของพื้นที่มีเพียงแห่งเดียว คือ ที่ทำการเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย

นอกจากนี้ ที่เขตห้ามล่าฯ ยังมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญการดูนกในพื้นที่เป็นพิเศษ สามารถให้รายละเอียดได้ว่าในช่วงเวลานั้นๆ มีนกชนิดใดในพื้นที่ และสามารถนำไปยังจุดดูนกได้ด้วย แต่ต่อนัดหมายและตกลงกันล่วงหน้า นับเป็นการเพิ่มโอกาสในการเห็นนกและช่วยให้การดูนกสนุกขึ้น

ทั้งนี้ ยังมีกลุ่มนักดูนกที่รวมตัวในนามชมรมอนุรักษ์นกและธรรมชาติลำนานา เป็นภาคีเครือข่ายของสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย โดยมีสำนักงานที่ จ.เชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่เก็บข้อมูลการพบเห็นนก ตลอดจนการอนุรักษ์พื้นที่อย่างจริงจัง สามารถให้ข้อมูลที่แม่นยำและเป็นประโยชน์ และหลักปฏิบัติที่ถูกต้องในการดูนกน้ำที่หนองบงคายอีกแหล่งหนึ่งด้วย

ที่ติดต่อ

- เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย ต.โยนก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย
โทร. 08 1764 4990
- ชมรมอนุรักษ์นกและธรรมชาติลำนานา
76/1 หมู่ 14 ซ.5 ถ.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
เว็บไซต์ lannabird.org อีเมล lannabird@gmail.com

ห่านหัวลาย

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ช่วงเวลาที่เหมาะสำหรับการดูนกทุ่งและเปิดที่ทะเลสาบเชียงแสนและหาดทรายริมแม่น้ำโขง คือ ในฤดูอพยพ ตรงกับฤดูแล้งทางตอนเหนือของประเทศไทยซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน ไปจนถึงปลายเดือนเมษายน แต่ช่วงเวลาที่ดีที่สุดนั้นตรงกับช่วงที่เป็ดอพยพเดินทางเข้ามามาก คือในช่วงปีถัดหลังของเดือนมกราคมเป็นต้นไป นอกจากนี้ อาจต้องรอให้ระดับน้ำในแม่น้ำโขงลดลงมากที่สุดของปีเพื่อให้เกิดแนวหาดทรายที่กว้าง ตรงกับช่วงเดียวกันคือปีถัดหลังของเดือนมกราคม ไปจนถึงต้นเดือนเมษายน ซึ่งนกจะเริ่มผลัดขนเป็นขนชุดฤดูร้อนและเริ่มทยอยเดินทางกลับ

แผนที่และการเดินทาง

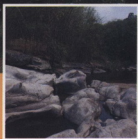
ทะเลสาบเชียงแสน อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงรายประมาณ 60 กม. และห่างจากตัว อ.เชียงแสน ประมาณ 5 กม. จาก จ.เชียงราย ใช้ถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข 1) ไปทาง อ.แม่สาย แล้วแยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 1016 ที่ อ.แม่จัน มุ่งหน้าไป อ.เชียงแสน ก่อนถึงตัว อ.เชียงแสน ประมาณ 3 กม. สังเกตบ้านกู่เต้าฝั่งขวามือ ให้เลี้ยวขวาไปตามป้ายบอกทางอีกประมาณ 2 กม. ไป อ.แม่สาย จ.เชียงราย

ส่วนจุดดูนกที่หาดทรายริมแม่น้ำโขง จาก อ.เชียงแสน ให้ใช้เส้นทางเลียบแม่น้ำโขงไปทางสามเหลี่ยมทองคำ (ทางหลวงหมายเลข 1290) ประมาณ 2 กม. สังเกตด้านขวามือ มีไร่ยาสูบ และใกล้กันมีร้านอาหารที่พัก ชื่อครัวริมโขง มีทางลงแคบๆ อยู่ใกล้เคียงกัน

แม่วงก

อช.แม่วงกเป็นผืนป่าต่อเนื่องมาจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง มีชื่อเสียงในเรื่องของจุดพักแรมบนดอยสูง อากาศเย็นตลอดทั้งปี สามารถพบนกที่เป็นตัวแทนของนกบนเทือกเขาสูงจากเขตชีวภูมิศาสตร์แบบจีน-हिมาลัยแพร่กระจายลงมาบรรจบกับภาคตะวันตกของประเทศไทย

ช่องเย็นเป็นช่องเขาที่มีระดับความสูง 1,500 ม. เป็นจุดสิ้นสุดถนนสายความมั่นคงที่เชื่อมภาคกลางกับตะวันตก แต่ได้ยกเลิกไปด้วยเหตุผลด้านการอนุรักษ์ จุดนี้เป็นแหล่งตุนกที่ต้องเดินตุนกไปตามแนวถนน และยังเป็นจุดที่เผ่าตุนกเงือกคอแดง มีแนวเขตแพร่กระจายจากहिมาลัยลงมาจนถึงตอนบนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างสะดวกที่สุด เพียงแต่จอดรถและเผื่อรอคอยในช่วงฤดูสร้างรังก็มีโอกาสเห็นนกบินผ่าน

แม้ อช.แม่वंกจะมีพื้นที่กว้างขวาง และมีรายงานการพบเห็นนกที่น่าสนใจหลายชนิด ได้แก่ นกเงือกตัวดำใหญ่ที่เคยมีรายงานการพบตามแนวลำห้วยใกล้ที่ทำกร แต่ระยะหลัง มีรายงานการพบเห็นไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ ยอดเขาโมโกจูที่สูงประมาณ 1,900 ม. ยังเป็นแหล่งพบนกชนิดใหม่ของเมืองไทย คือ นกมุ่นรกหน้าผากน้ำตาล

จุดเด่นของการดูนกที่ อช.แม่वंกจึงอยู่ที่ช่องเย็นเป็นหลัก เพราะนอกจากนกเงือกคอแดงแล้วยังพบนกแว่นสีเทาและนกกระพาดคอสีแดงในระยใกล้ อีกทั้งมีนกถ่ายภาพนกไปถ่ายภาพกันอย่างมาก

นอกจากนี้ บนเส้นทางขึ้นสู่ช่องเย็น ยังมีรายงานการพบเห็นเสือโคร่งด้วย

นกกระพาดคอสีแดง

๐๐๐ ข้อแนะนำในการดูนก

หากคุณมีเป้าหมายอยู่ที่นกเงือกคอแดง เทเลสโคปกำลังขยายแบบซูม 20 เท่า - 60 เท่า นับเป็นอุปกรณ์สำคัญ ขณะเดียวกันต้องไปให้ถูกช่วงเวลาด้วยคือ ช่วงกลางฤดูฝนซึ่งนกเริ่มทำรัง เพราะนกตัวผู้จะบินผ่านพื้นที่เป็นประจำ หรือบางครั้งลงจับกินลูกไม้ของต้นตาเสือในหุบข้างล่าง ในตำแหน่งค่อนข้างไกล

สำหรับนักถ่ายภาพนกควรเตรียมซุ่มบังไพรส่วนตัวมาด้วย และสอบถามตำแหน่งที่จะซุ่มเพื่อถ่ายรูปนกได้จากเจ้าหน้าที่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ แต่เลนส์กำลังขยายสูงแบบ 600 มม. อาจเป็นปัญหา เพราะนกเข้ามาใกล้กว่าระยะโฟกัสใกล้สุดของเลนส์ จึงควรมีเลนส์ระยะกลางเมื่อมาด้วย

ช่องเย็นเป็นช่องเขาจึงมีฝนชุกในช่วงกลางฤดูฝน และมีลมพัดแรงบางครั้งในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม จึงอาจเกิดฝนตกหนักต่อเนื่องไม่หยุดหลายวันและมีหมอกลงในหุบเขา จนเป็นอุปสรรคต่อการดูนก นอกจากอุปกรณ์ดูนกแล้วควรเตรียมร่มสีกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและแจ็กเก็ตกันลมกันฝนมาด้วย

ทั้งนี้ **สิ่งที่ต้องเตรียมรับมือให้ดีอีกประการหนึ่งก็คือ “คุ่น”** แมลงขนาดเล็กสีดำเหลือเง่ กัดเจ็บและทำให้เกิดเป็นตุ่มคันเรื้อรัง ในรายที่แพ้อาจต้องใช้เวลาหลายเดือนที่เดียวกว่าจะหาย โดยคุ่นสามารถเกาะแล้วคลานผ่านเสื้อผ้าเข้าไปตามแขนขาได้ ดังนั้น จึงควรใส่เสื้อผ้านิดๆ สวมทับด้วยแจ็กเก็ตแบบมีหมวกกันฝน กางเกงขายาว และถุงกันทากขนาดยาว จะช่วยปกป้องจากการกัดที่ช่วงเท้าได้ อย่างไรก็ตาม คุ่นเป็นแมลงกลางวันจึงสร้างปัญหาให้แก่กดูนกในช่วงกลางวันเท่านั้น

นกหัวขวานจิวคิวขาว

แผนที่จุดดูนก

จุดพักแรมช่องเย็น

จุดนี้อยู่ที่ความสูง 1,500 ม. รอบบริเวณยังมีไม้ดั้งเดิมของป่าดิบเขา จึงสามารถเห็นนกจากภูเขาสูงหลายชนิดได้แก่ นกภูหงอนพม่า นกเขียวทึบ ก้านทองท้องสีส้ม และที่สำคัญ คือ เป็นจุดเฝ้าดูนกเงือกคอแดงบินผ่านพื้นที่ในฤดูสร้างรังวางไข่ซึ่งมีรายงานการพบเห็นทุกปี

N 16° 6.096'
E 99° 6.458'

N 16° 5.977'
E 99° 6.399'

เส้นทางถนนสายความมั่นคง

ถูกปากสันสภาพจนเป็นเส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติสามารถเดินไปชมน้ำตกขนาดเล็กได้ อย่างไรก็ตามความพิเศษของเส้นทางนี้คือ มีการพบเห็นนกแว่นสีเทาและนกกระทาตงคอสีแสดงออกมาหากินค่อนข้างใกล้และนกที่น่าสนใจอื่นๆ อีก เช่น นกจับแมลงหลายชนิด นกขมิ้นแดง นกพญาปากกว้างหางยาว นกกระวีงไพรปากแดงล้วน ฯลฯ

หย่อมป่าก่อนถึงช่องเย็น

เป็นหย่อมป่าดิบเขาบริเวณลำห้วยเล็กที่ร่มรื่น และชุ่มชื้น มีเฟินต้นและกล้วยป่าขึ้นรก เป็นอีกจุดที่นักดูนกนิยมหยุดรถเพื่อดูนก ก่อนถึงช่องเย็น โดยล่าสุดเป็นจุดที่พบ นกแก้วแล้วใหญ่หัวสีน้ำตาล นอกจากนี้ ยังมีรายงานการพบเห็นนกเงือกดำ คิ้วขาว นกกินแมลงคอลาย และนกปลีกล้วยลาย

นกกระเดียนขาวดำใหญ่

นกแว่นสีเทา เพศผู้

ดูนกได้ตลอดปี

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

แม้ว่าจะสามารถขึ้นไปดูนกที่ช่องเย็นได้ตลอดทั้งปี แต่ช่วงเวลาที่ดีในการดูนกอาจขึ้นอยู่กับชนิดของนกที่ต้องการดูด้วย หากต้องการดูนกเงือกคอแดง ช่วงเวลาที่ดีที่สุดก็คือ กลางฤดูฝน ตั้งแต่ปลายเดือนมิถุนายน เดือนกรกฎาคม จนถึงเดือนสิงหาคม โดยเฝ้าดูได้ที่บริเวณจุดพักแรมช่องเย็น นกจะบินให้เห็น ในช่วงเช้าและเย็น บางครั้งอาจจะมาลงเกาะกินลูกไม้ไม่ไกลมากนัก หากโชคดียาจพบได้ตั้งแต่วันแรกที่ไปถึง อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลานี้มักเกิดฝนตกและมีหมอกกลบจัดจนทัศนวิสัยไม่ดี

โดยทั่วไปสำหรับนกชนิดอื่น **ช่วงเวลาที่ดูดีที่สุดในการดูนก คือ ฤดูแล้ง** ตั้งแต่เดือนมกราคมไปจนถึงปลายปีแรกของเดือนเมษายน นกจะส่งเสียงร้องและออกมาโชว์ตัวให้เห็นได้ง่ายกว่าช่วงเวลาอื่นของปี และยังมีโอกาสพบนกในกลุ่มนกจับแมลงที่อพยพผ่านทั้งเที่ยวไปและกลับด้วย

ส่วนนกอื่นๆ ที่เป็นตัวแทนของนกบนดอยสูง เช่น นกตั้งล้อ นกโพระดกคางเหลียง นกพญาไฟใหญ่ สามารถเห็นได้ง่ายตลอดทั้งปี

นกเงือกคอแดง

สิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่ติดต่อ

นกบิกส้วยลาย

นกภูทองอนพม่า

กิจกรรมตกเป็นที่รู้จักและคุ้นเคยของเจ้าหน้าที่ อช.แม่วงก์ จึงสามารถให้คำแนะนำถึงจุดเฝ้าดูนกหรือทำเลที่มันกหายากชนิดสำคัญปรากฏตัวออกมาให้ได้ จึงสอบถามได้จากเจ้าหน้าที่ ทั้งที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและที่หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ช่อเย็น

ไม่เพียงเท่านั้น ที่นี่ยังมีการจัดการด้านการอำนวยความสะดวก ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ค่อนข้างดี โดยมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์คอยให้ ข้อมูลเบื้องต้น ตลอดจนอำนวยความสะดวกพร้อมกับให้คำแนะนำ ในเรื่องต่างๆ และยังมีบริการให้เช่าอุปกรณ์พักแรมแบบแคมป์ด้วย

อย่างไรก็ตาม การพักแรมที่ช่อเย็นต้องเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม ขึ้นไปเองเท่านั้น ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ รวมถึงห้องน้ำ นับว่าได้รับการดูแลค่อนข้างดี

ที่ติดต่อ

- อช.แม่วงก์

กม.65 อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร 62180

โทร. 0 5576 6027, 0 5576 6436

แผนที่และการเดินทาง

อช.แม่วงก์ห่างจากกรุงเทพฯ 370 กม. ใช้ถนนสายเอเชีย (ทางหลวงหมายเลข 32) จากกรุงเทพฯ มุ่งหน้าขึ้นเหนือผ่าน จ.นครสวรรค์ ก่อนถึง จ.กำแพงเพชร เส้นทางที่สะดวกที่สุดในการไปยัง อช.แม่วงก์ คือ ใช้เส้นทางปางศิลาทอง (ทางหลวง 1242) สังเกตบ๊ม ปดท. โค้งวิสัย ถนนลาดยาง 2 เลน ผ่าน อ.คลองลาน อช.น้ำตกคลองลาน และมุ่งสู่ อช.แม่วงก์ ระยะทางประมาณ 30 กม. จากที่ทำการ อช. ต้องแจ้งลงทะเบียนจ่ายค่าธรรมเนียมจึงจะเดินทางขึ้นเขาต่อไปยังช่อเย็น อีก 28 กม.

ห้วยขาแข้ง

เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตสูงมาก

เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่ในแนวเชื่อมต่อของเขตชีวภูมิศาสตร์ทั้งหมดที่พบในภูมิภาค
คือ เขตชีวภูมิศาสตร์แบบจีน-हिมาลัยซึ่งต่อเนื่องจากเทือกเขาทางภาคเหนือ
เขตอินเดีย-พม่าที่แพร่กระจายมาจากทางตะวันตกและแนวเทือกเขาตะนาวศรี
เขตชีวภูมิศาสตร์แบบอินโดจีนซึ่งแพร่กระจายมาจากทางตะวันออก และเขตชีวภูมิศาสตร์
แบบมาเลเซียและอินโดนีเซียผ่านเทือกเขาภูเก็ตที่เชื่อมต่อกับปลายเทือกเขาตะนาวศรี

ไม่เพียงเท่านั้น พื้นที่ป่าในแถบนี้ยังถูกผนวกรวมพื้นที่อนุรักษ์ใกล้เคียงไว้ด้วยกันเป็นผืนป่าตะวันตก
มีพื้นที่รวมถึง 18,727 ตร.กม. นับเป็นผืนป่าที่มีขนาดและความต่อเนื่องใหญ่ที่สุดใน
ภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเปรียบเสมือนศูนย์กลาง
ด้วยความอุดมสมบูรณ์และแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ที่ยั่งยืน จึงได้รับการขึ้นทะเบียน
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้งเป็นมรดกโลกเมื่อ พ.ศ.2534

สำหรับเขตฯ ห้วยขาแข้ง เป็นผืนป่ามรดกโลกขนาดใหญ่ ด้านตะวันตกเป็นเทือกเขาสูง และผืนป่าดิบที่ต่อเนื่องกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ตอนในของพื้นที่มีลำห้วยขาแข้งไหลผ่านใจกลางจากเหนือจรดใต้ บริเวณที่ทำการซึ่งอยู่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ มีลำห้วยทับเสลาที่เป็นลำสาขาไหลผ่าน

ด้วยเหตุผลด้านการอนุรักษ์ เขตฯ ห้วยขาแข้งจึงจำกัดพื้นที่บริการนันทนาการกลางแจ้งสำหรับบุคคลทั่วไป โดยเปิดให้ดูนก ศึกษาธรรมชาติได้เพียงรอบบริเวณที่ทำการ ซึ่งเป็นป่าเต็งรังสลับป่าผสมผลัดใบระดับต่ำความสูงเฉลี่ย 200 ม. สามารถพบเห็นนกที่เป็นตัวแทนของพื้นที่มากกว่า 200 ชนิด โดยเฉพาะนกยูงไทย และนกหัวขวานชนิดต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสพบเห็นสัตว์ป่าขนาดใหญ่ ได้แก่ วัวแดง ช้าง กวางป่า หรือแม้แต่เสือโคร่ง

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

นักดูนกควรเตรียมเสื้อผ้าที่โปร่ง สบาย และแห้งเร็ว เพราะสภาพอากาศค่อนข้างร้อนและแห้ง โดยเฉพาะในหน้าแล้งจะมีปัญหาน้ำขาดน้ำ แต่เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการดูนกที่สุด เพราะใบไม้ทั้งใบจนโปร่งโล่งทำให้เห็นนกได้ง่าย แม้กลางวันแดดจัดอากาศร้อน แต่ตอนค่ำเย็นสบาย และค่อนข้างเย็นในตอนเช้านี้ อุ่นหมูมิในฤดูแล้งปลายหน้าหนาว ในช่วงใกล้รุ่งกับตอนกลางวัน อาจแตกต่างกันได้ถึง 20 องศาเซลเซียส

กล้องสองตากำลังขยาย 10 เท่า สามารถใช้ได้โนสถานการณ์ทั่วไป หากเดินดูนกในบริเวณที่ทำการฯ ซึ่งนกจะอยู่ไม่ไกลนัก บางครั้งนกเด่นๆ เช่น นกหัวขวานเขียวตะโพกแดงจะลงมาหากินที่พื้นจนสามารถเข้าใกล้ได้มาก

นกเด่นของพื้นที่ก็คือ เหยี่ยวขนาดเล็ก ทั้งเหยี่ยวเล็กตะโพกขาว เหยี่ยวแมลงปอขาแดง ทั้งนี้ อาจต้องใช้เทเลสโคปส่องดู **นกยูง** จากหอดูสัตว์โป่งช้างเผือก หากต้องการดูนกกลางคืน อย่าลืมไฟฉายที่เป็นลำสว่างไปด้วยจะเพิ่มโอกาสในการเห็นนกกลางคืนมากขึ้น

แผนที่จุดดูนก

N 15° 36.571'
E 99° 19.991'

เหยี่ยวแมลงปอขาแดง

บริเวณที่ทำการเขตฯ

เป็นป่าเต็งรังค่อนข้างโปร่งสลับกับพื้นที่ใช้สอย สามารถเดินดูนกไปรอบๆ บริเวณที่เห็นนกที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ได้ตลอดปี คือ นกขมิ้นหัวดำ และนกหัวขวานชนิดต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีนกขุนแผนสีสดสีที่พบได้ง่าย นกกระรางสร้อยคอเล็ก เหยี่ยวเล็กตะโพกขาว เหยี่ยวแมลงปอขาแดง หากเป็นช่วงคำให้สังเกตจากเสียงร้อง จะสามารถพบเห็นนกเค้าแมว นกฮูก นกเค้าเหยี่ยว นกตบยุงยักษ์ นกคิตติโอ พันธุ์เหนือ

กลุ่มอาคารนิทรรศการมรดกโลก

N 15° 36.787'
E 99° 19.162'

N 15° 36.350'
E 99° 19.027'

เส้นทางศึกษาธรรมชาติเขาหินแดง

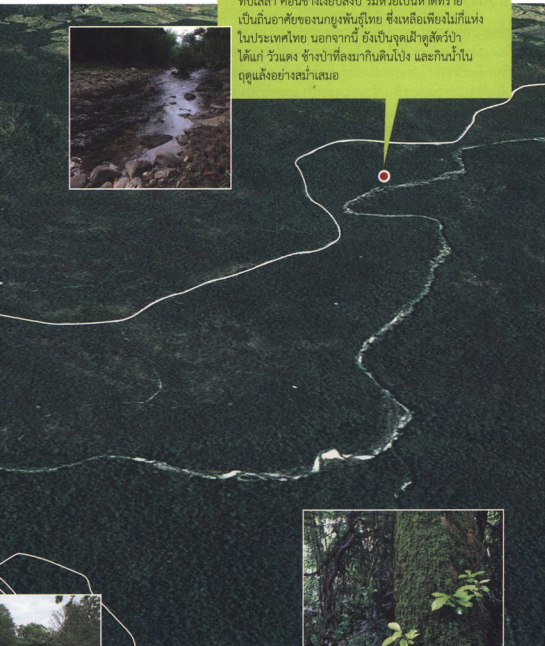
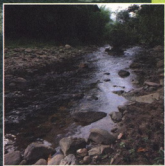
ระยะทาง 4.7 กม. เป็นตัวแทนของพื้นที่ที่รวมจุดเด่นของพื้นที่ ได้แก่ ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และพันธุ์ไม้จากสังคมพืชป่าดิบแล้งขึ้นผสม สามารถพบร่องรอยสัตว์ป่า ทั้งยังเห็นนกในป่าเต็งรังหลายชนิด โดยเฉพาะเหยี่ยวเล็กตะโพกขาว นกหัวขวานใหญ่สีดำ นกหัวขวานใหญ่สีเทา ซึ่งเป็นนกหัวขวานที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก

N 15° 36.112'
E 99° 21.853'

หอดูสัตว์โป่งช้างเผือก

ตั้งอยู่บนเส้นทางศึกษาธรรมชาติโป่งช้างเผือก ริมลำห้วย
ทับเสลา ค่อนข้างเฉียงสงบ ริมห้วยเป็นหาดทราย
เป็นถิ่นอาศัยของนกยูงพันธุ์ไทย ซึ่งเหลือเพียงไม่กี่แห่ง
ในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังเป็นจุดเฝ้าดูสัตว์ป่า
ได้แก่ วัวแดง ช้างป่าที่ลงมากินดินโป่ง และกินน้ำใน
ฤดูแล้งอย่างสม่ำเสมอ

ดูนกได้ตลอดปี

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

การดูนกที่เขตฯ ห้วยขาแข้งสามารถทำได้ตลอดปี เนื่องจากเดินทางสะดวก แต่ช่วงเวลาที่ดีที่สุด
ในการดูนกและพบเห็นสัตว์ป่าคือ ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงปลายเดือนเมษายน
ที่นกเริ่มสร้างรัง โดยเฉพาะนกในกลุ่มหัวขวานและเหยี่ยวขนาดเล็ก นอกจากนี้ ยังสามารถ
เห็นสัตว์ป่าโดยเฉพาะช้าง วัวแดง กวางป่า และหมูป่า ได้ง่ายกว่าในฤดูฝน

อีกช่วงหนึ่งที่น่าสนใจคือ เดือนกันยายนต่อเดือนตุลาคมซึ่งกำลังเปลี่ยนเข้าสู่ฤดูหนาว เป็นช่วงที่
นกอพยพผ่านเดินทางผ่านพื้นที่จำนวนมาก สามารถพบนกจับแมลงหลายชนิด
บินอพยพผ่านลงได้ อีกช่วงหนึ่งที่เหมาะสำหรับดูนกอพยพคือ ช่วงเดือนเมษายน
ถึงต้นเดือนพฤษภาคม ที่นกอพยพเดินทางกลับ

นกขุนแผน

นกหัวขวานเขียว
ตะโพกแดง เพศผู้

นกหัวขวานเขียว
ตะโพกแดง เมีย

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

ภายในเขตฯ ห้วยขาแข้งเน้นการจัดการเพื่อการอนุรักษ์มากกว่าด้านนันทนาการ มีร้านอาหารและเครื่องดื่มเป็นร้านสวัสดิการเพียงแห่งเดียว ซึ่งอาจไม่เพียงพอหากมาเป็นคณะใหญ่ มีการจัดพื้นที่กางเต็นท์รองรับผู้มาเยือนที่เข้ามาศึกษาธรรมชาติ สามารถเข้าพื้นที่ได้โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า หากต้องการบ้านพักต้องสอบถามจากสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

บริเวณส่วนบริการมีห้องแสดงนิทรรศการพื้นที่ป่าห้วยขาแข้งและผืนป่าตะวันตกที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และยังมีการถ่ายทอดสัญญาณจากกล้อง CCTV ที่ติดตั้งไว้ที่หอดูสัตว์ ส่งสัญญาณมายังห้องควบคุมแบบเวลาจริง (Real Time) ทำให้เฝ้าติดตามพฤติกรรมสัตว์ป่าได้ตลอดเวลา

สำหรับบุคคลทั่วไปที่ประสงค์จะใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เขตฯ ห้วยขาแข้งมีหนังสือคู่มือและแผนที่บริการ หรือติดต่อเจ้าหน้าที่นำทางและสื่อความหมายธรรมชาติได้

ที่ติดต่อ

- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ต.ระบำ อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี โทร. 08 5725 8433
อีเมล khakhaeng@hotmail.com เว็บไซต์ www.huaikhakhaeng.net
- สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

แผนที่และการเดินทาง

ที่ทำการเขตฯ ห้วยขาแข้งห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 300 กม. และห่างจากตัวเมืองอุทัยธานี ประมาณ 77 กม. เส้นทางที่สะดวกที่สุดจากกรุงเทพฯ ใช้ถนนสายเอเชีย (ทางหลวงหมายเลข 32) ผ่าน จ.อยุธยา จ.อ่างทอง จ.สิงห์บุรี และ จ.ชัยนาท แยกซ้ายเข้าตัวเมืองอุทัยธานี ตามทางหลวงหมายเลข 333

จากตัวเมืองอุทัยธานี ใช้ทางหลวงหมายเลข 333 ไปทาง อ.หนองฉาง ประมาณ 30 กม. จากหนองฉาง แยกขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 3438 ตามเส้นทางไป อ.ลานสัก เขตฯ ห้วยขาแข้งอยู่เลย อ.ลานสัก ไป 24 กม. และแยกไปตามทางลาดยาง สลับทางลูกรังอีก 14 กม. สภาพถนนใช้ได้สะดวกตลอดปี

แก่งกระจาน

แก่งกระจานเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดของประเทศไทย คือ 2,915 ตร.กม. มีรายงานการพบนกมากกว่า 413 ชนิด หรือเกือบครึ่งหนึ่งของนกที่พบในเมืองไทย ในจำนวนนี้เป็นนกประจำถิ่นชนิดใหม่ที่สำคัญ คือ นกกะลิงเขียดหางหนาม

ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตเป็นผลมาจากทำเลที่ตั้งที่อยู่ใจกลางเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งเชื่อมต่อกับเทือกเขาสูงทางภาคเหนือ ขณะเดียวกันยังมีแนวเชื่อมต่อกับเทือกเขาทางภาคใต้ทำให้พบนกจากป่าดิบชื้นภาคใต้ด้วย พื้นที่ตอนในเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน โดยมียอดเขาที่มีชื่อเป็นภาษากะเหรี่ยงว่า “งะงันนิยวกตอง” เป็นยอดสูงสุด 1,513 ม. แก่งกระจานเป็นแหล่งต้นน้ำ และมีถิ่นอาศัยที่หลากหลาย ทั้งป่าดิบเขาระดับต่ำและป่าดิบชื้นสลับกับป่าดิบแล้ง มีนกในวงศ์นกพญาปากกว้างเป็นนกเด่น ทางด้านตะวันออกบริเวณบ้านกร่างแคมป์เป็นถิ่นอาศัยที่สำคัญของนกในป่าระดับต่ำที่หายากหลายชนิด ได้แก่ นกกาน้อยหงอนยาว ไก่จุก และนกแต้วแล้วยักษ์ แก่งกระจานเป็นแหล่งดูนกที่มีความพิเศษอย่างยิ่ง นักดูนกสามารถใช้วันสุดท้ายสัปดาห์ออกดูนกจากเทือกดอยสูงทางภาคเหนือจนถึงป่าฝนแท้ในที่ราบต่ำแบบภาคใต้ได้ภายในวันเดียว

๐๐ ข้อแนะนำในการดูนก

เนื่องจากแก่งกระจานเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่ไปชมทะเลหมอกแต่เช้าตรู่ จึงมีรถแล่นผ่านใจกลางพื้นที่อย่างหนาแน่น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดูนกที่ต้องการความเงียบสงบ ฉะนั้น หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงการไปดูนกในวันกลางสัปดาห์ได้ ต้องเลี่ยงดูนกใกล้แนวถนนในช่วงเช้า เพราะป่าแก่งกระจานค่อนข้างรกทึบ กล้องดูนกกำลังขยาย 8 เท่า จึงช่วยได้มาก สำหรับเทเลสโคป กำลังขยายสูงนั้นมีโอกาสใช้ไม่มากนัก ที่ต้องคำนึงถึงคือ การเดินทางขึ้นลงจากบ้านกร่างแคมป์ ไปยังเขาพะเนินทุ่ง มีกำหนดเวลาขึ้น-ลง เนื่องจากสภาพเส้นทางแคบและสูงชันการขึ้นไปดูนก จึงไม่สามารถจอดหยุดพักระหว่างทางได้ **ควรตรวจสอบเวลาการขึ้น-ลงของรถอย่างละเอียด**

เวลาขึ้นจากบ้านกร่างแคมป์

เช้า 05.30 - 07.30 น.

บ่าย 13.00 - 15.00 น.

เวลาลงจากเขาพะเนินทุ่ง

09.00 - 10.00 น.

16.00 - 17.00 น.

นกกา น้อยหงอนยาว

ไก่ฟ้าหลังเทา

นกกะลิงเขียดหางหนาม

แผนที่จุดดูนก

จุดชมทะเลหมอก กม.33

N 12° 50.504'
E 99° 19.766'

N 12° 49.598'
E 99° 21.972'

จุดกางเต็นท์พะเนินทุ่ง กม. 30

สามารถพบเห็นนกที่เป็นตัวแทนนกจากดอยสูง ได้แก่ นกปรอดหัวท้าวขาว นกปรอดสีซี๊ด้า นกกะลิงเขียดเทา นกเสือแมลงปีกแดง นกพญาปากกว้างหางยาว บริเวณนี้มักมีนักท่องเที่ยวหนาแน่นในวันสุดสัปดาห์ เนื่องจากเดินทางมาชมทะเลหมอกตอนเช้าตรู่

บริเวณ กม. 27.5

เป็นป่าดิบแล้งสลับป่าผสมผลัดใบ ที่ระดับความสูง 650-900 ม. เป็นจุดที่พบนกกะลิงเขียดหางหนาม ครั้งแรกของเมืองไทย

นอกจากนี้ ยังพบนกกกก นกแว่นสีเทา ไก่ฟ้าหลังเทา นกแต้วแล้วใหญ่หัวสีน้ำตาล นกกระวังไพรปากแดงสัน นกจาบคาเคราแดง และยังมีผู้พบร่องรอยเสือโคร่ง หลายครั้งด้วย

N 12° 49.382'
E 99° 22.195'

นกกระเต็นลาย

นกนางพญาปากกว้างลายเหลือง

นกนางพญาปากกว้าง
อกสีน้ำเงิน

N 12° 47.910'
E 99° 27.182'

บริเวณจุดพักแรมบ้านกร่าง

เป็นศูนย์กลางการดูนกในป่าระดับต่ำ สามารถเดินดูนกได้ตาม
แนวถนน นักดูนกได้กำหนดแนวลำห้วยที่คดเคี้ยวไหลผ่าน
แนวถนนเป็นจุดสังเกตเรียกว่า ห้วยแรก ห้วยสอง และห้วยสาม
บริเวณป่าไผ่จนถึงห้วยแรกจะพบนกกา น้อยหงอนยาวได้บ่อยๆ
ส่วนบริเวณห้วยสองและห้วยสามมักพบฝูงนกเงือกสีน้ำตาล
และนกพญาปากกว้างหลายชนิด

ในหน้าแล้งสามารถดักขุมด้วยถาดและตุนกมาเล่นน้ำในห้วย
โดยสอบถามรายละเอียดได้จากเจ้าหน้าที่

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

อช.แก่งกระจานปิดการท่องเที่ยวและการพักผ่อนในบริเวณบ้านกร่างแคมป์และเขาพะเนินทุ่ง ในฤดูฝน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม ถึง 31 ตุลาคม ทุกปี ด้วยเหตุนี้ ช่วงเวลาที่ดีที่สุดของการดูนก คือในฤดูแล้ง ตั้งแต่ปลายเดือนมกราคมไปจนถึงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่นกเริ่มจับคู่สร้างรัง

เดือนพฤศจิกายน-เดือนธันวาคม

เริ่มเปิดบริการท่องเที่ยวพร้อมกับฤดูอพยพ จะพบเห็นนกอพยพ เช่น นกในวงศ์จับแมลง นกเดินดง ได้แก่ นกเดินดงหัวสีส้ม นกเดินดงสีคล้ำ แต่โดยรวมป่าค่อนข้างเงียบ พบนกได้น้อย

ปลายเดือนมกราคม-เดือนเมษายน

เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดของการดูนกที่แก่งกระจาน มีโอกาสพบเห็นนกได้มาก เพราะนกเริ่มจับคู่ สร้างรัง จึงส่งเสียงร้องและออกมาปรากฏให้เห็นค่อนข้างบ่อย โดยเฉพาะนกในวงศ์ นกพญาปากกว้าง นกที่หากินบนพื้น ได้แก่ นกในกลุ่มกระตาดง ไก่ฟ้า นกแว่น นอกจากนี้ ยังมีผีเสื้อจำนวนมาก และปรากฏร่องรอยสัตว์ป่า ขนาดใหญ่ด้วย

ปลายเดือนเมษายน-เดือนพฤษภาคม

เป็นช่วงอพยพกลับ พบนกจับแมลง หลายชนิดในชนชุดดูร้อนกำลังบินกลับ ขึ้นไปทางเหนือ ส่วนนกตัวแล้วธรรมดา และนกตัวแล้วออกเขียวเริ่มเดินทางมาถึง เพื่อสร้างรังวางไข่

นกหัวขวานใหญ่สีเทา

แผนที่และการเดินทาง

ที่ทำการ อช.แก่งกระจานห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 300 กม. ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรีประมาณ 70 กม. และจากที่ทำการอุทยานฯ ต้องเดินทางโดยรถยนต์ อีกราว 30 กม. จึงถึงจุดดูนกที่อยู่บนเส้นทางในป่า จาก จ.เพชรบุรี มุ่งหน้าไปทาง อ.หัวหิน เลี้ยวขวาที่ อ.ท่ายาง ใช้เส้นทาง อ.ท่ายาง-อ.แก่งกระจาน ประมาณ 33 กม. จากนั้นเลียบอ่างเก็บน้ำไปยังที่ทำการอุทยานฯ อีก 2 กม.

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

อช.แก่งกระจานเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจากกิจกรรมดูนก ศึกษาธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้จึงมีศูนย์ข้อมูล ตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และมีนักดูนกเดินทางมาดูนกอย่างสม่ำเสมอจนเป็นที่รู้จักคุ้นเคย มีการจัดแสดงภาพถ่ายนกหลากหลายชนิดจากนักดูนกและช่างภาพที่ถ่ายภาพนกในธรรมชาติเป็นงานอดิเรก นอกจากความสวยงามแล้วยังเป็นหลักฐานทางนิเวศวิทยาที่สำคัญด้วย

สำหรับจุดดูนกเด่นๆ หรือชนิดนกที่พบได้ในแต่ละช่วงเวลา สามารถสอบถามข้อมูลได้จากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยพิทักษ์ป่าอุทยานฯ นอกจากนี้ ยังมีเต็นท์พักแรมพร้อมเครื่องนอนของ อช. ให้เช่าบริการทั้งที่บ้านกร่างแคมป์และเขาพะเนินทุ่งแคมป์ โดยมีลานพักแรมที่จัดทำไว้ได้มาตรฐาน ทั้งห้องน้ำ ร้านอาหารสวัสดิการบริการแบบง่ายๆ แต่หากไปเป็นคณะใหญ่ควรเตรียมอาหารไปเองด้วย

ที่ติดต่อ

- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อช.แก่งกระจาน
โทร. 0 3245 9291, 0 3245 9293 อีเมล k.krachan_np@hotmail.com
- รอบพื้นที่ด้านในของ อช. ไม่ไกลจากด่านตรวจสามยอด มีที่พักขนาดเล็กของเอกชน เปิดให้บริการนักดูนกและผู้สนใจธรรมชาติ ที่พิเศษคือมีโปรแกรมดูนกจากซุ่มบังไพรเพื่อดูนกลงเล่นน้ำในฤดูแล้ง สามารถเห็นนกที่น้ำสนใจหลายชนิดรวมทั้งไก่ฟ้าหลังเทา นกแว่นสีเทา นกกระทาดแข้งเขียว เป็นต้น ติดต่อที่บ้านส่องนก โทร. 08 6048 6330
- สนามเบิร์ดแคมป์ เว็บไซต์ www.sarnbirdcamp.com โทร. 08 1866 3041

บึงบอระเพ็ด

บึงบอระเพ็ดเป็นทะเลสาบน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่ 132,737 ไร่ หรือ 212.37 ตร.กม. เกิดจากการสร้างคันน้ำล้น ปิดกั้นที่ลุ่มต่ำริมฝั่งแม่น้ำน่านใกล้กับต้นแม่น้ำเจ้าพระยาในเขต อ.เมือง จ.นครสวรรค์ เมื่อ 80 ปีก่อน เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา ระดับน้ำในบึงถูกกำหนดไว้ไม่ลึกมาก ในฤดูแล้งน้ำค่อนข้างใส ทำให้แสงแดดส่องลงไปถึง จึงมีพืชใต้น้ำขึ้นหนาแน่น

หมู่พืชลอยน้ำที่ขึ้นเบียดเสียดเป็นถิ่นอาศัยที่เหมาะสมของนกท่องเที่ยว นานาชนิด นอกจากนี้ ยังมีไม้ยืนต้นตามริมน้ำเป็นทำเลสร้างรังวางไข่ ของนกน้ำขนาดใหญ่กระจายอยู่บนเกาะกลางน้ำ จึงเป็นแหล่งพบเห็น นกในกลุ่มนกยาง นกกาน้ำเล็ก และนกอ้ายจ้าว ตลอดจนนกช้อนหอย-ดำเหลือบและนกกาบบัวที่มีสถานะถูกคุกคามในระดับโลกรวมอยู่ด้วย

นอกจากนี้ ที่ตั้งของบึงบอระเพ็ดอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน ในแนวเส้นทางของนกอพยพที่บินลงมาจากซีกโลกเหนือในฤดูหนาว ที่นี่จึงเป็นจุดแวะพักที่สำคัญของบรรดานกน้ำหลายชนิดก่อนบินถึงชายฝั่ง แต่ก็เป็นที่ยึดพิงเกาะของนกในกลุ่มเปิดที่หายาก

ที่สำคัญ บึงบอระเพ็ดยังเป็นแหล่งที่พบนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร นกในวงศ์นกนางแอ่น (Swallows) ที่ลึกลับที่สุด มีขอบเขตการแพร่กระจายแคบๆ บริเวณบึงบอระเพ็ดเท่านั้น ต่อมาสูญหายไปหลังจากถูกค้นพบครั้งแรกภายในเวลาไม่กี่สิบปี แม้มีความพยายามค้นหานกชนิดนี้ แต่ก็ไม่พบร่องรอยใดๆ นานกว่า 2 ทศวรรษแล้ว

นกอ้ายจ้าว

อย่างไรก็ตาม ทะเลสาบน้ำจืดก็ยังมีธรรมชาติแห่งนี้ยังคงสภาพธรรมชาติอยู่มาก เพราะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป็นการพึ่งพาระดับชุมชน ซึ่งมีการออกหาปลาและเก็บผลผลิตจากพืชน้ำที่ไม่รบกวนธรรมชาติมากเกินไป โดยริมบึงด้านทิศเหนือมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดย อบจ.นครสวรรค์ ในรูปแบบรีสอร์ตที่พัก ร้านอาหาร อควาเรียม และเรือท่องเที่ยวชมธรรมชาติเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไป ส่วนพื้นที่ด้านทิศใต้ มีหน่วยงานด้านอนุรักษ์ คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด และสถานีวิจัยฯ ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบนันทนาการกลางแจ้งที่สอดคล้องกับพื้นที่ เช่น การดูนก และศึกษาธรรมชาติ

นกอีโง้ง

เหยี่ยวออสเปรย์

นกกาบบัว

แผนที่จุดดูนก

N 15° 40.315'
E 100° 14.608'

ล่องเรือดูนกน้ำในบึง

เป็นเส้นทางวงรอบ ตามปกติใช้เวลา 1-2 ชม.
เหมาะสำหรับนักดูนกที่มีประสบการณ์ สามารถพบ
นกช้อนหอยดำเหลือบ นกกาบบัว หรือเป็ดหายาก
ที่หากินอยู่ในเขตกลางบึงได้แก่ เป็ดปากสั้น
เป็ดปากแดง เป็ดเปี้ย เป็ดปีกเขียว เป็ดดำหัวดำ
และเป็ดดำหลังขาว

สำหรับผู้เริ่มต้นสามารถดูนกหากินบนกอพืชน้ำ
ในระยะใกล้ ได้แก่ นกอีโก้ นกอีแจว นกอีล้ำ
และนกอีลุ้ม นอกจากนี้ ยังมีผ่านแหล่งสร้างรังนกน้ำ
ขนาดใหญ่ สามารถเห็นนกอายัว นกกาน้ำเล็ก
นกกาน้ำปากยาว นกกระสาแดง ฯลฯ หากเป็น
ฤดูหนาวตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม-เดือนกุมภาพันธ์
จะได้ชมทิวทัศน์ที่น่าประทับใจของทะเลบัวสวย
ออกดอกสีชมพูสดใสและบัวหลวงสีชมพูขาว
สลับกับการหยุดดูนกเป็นระยะ

นกอีแจว

ใจกลางบึง

แหลมตาเล็ง

ทะเลบัว

หอดูนก

N 15° 40.349'
E 100° 14.742'

เดินเท้าดูนกทุ่ง

สามารถเดินดูนกได้ตามพื้นที่รอบบริเวณบึง หรือใช้เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ลัดเลาะไปตามดงไม้ในที่ลุ่มต่ำ มักพบนกท้องถิ่นชนิดต่างๆ และนกทุ่งขนาดเล็กที่หากินในพง ได้แก่ นกคุ้มอีดเล็ก นกคุ้มอกลาย นกจาบคาเล็ก นกจาบคาหัวเขียว นกแอ่นทุ่งใหญ่ นกแอ่นทุ่งเล็ก นกคอทับทิม นกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่น นกพงคิ้วดำ ฯลฯ

N 15° 40.547'
E 100° 14.629'

นกช้อนหอยเหลือบดำ

ข้อแนะนำในการดูนก

ไฮไลต์สำคัญของการดูนกที่บึงบอระเพ็ดคือการดูนกทางเรือ คนขับเรือในพื้นที่ที่มีความเชี่ยวชาญที่ได้รับการอบรมมาแล้ว เรือที่ให้บริการเป็นเรือท้องแบน รองรับผู้โดยสารพร้อมอุปกรณ์ได้ 10-12 คน สามารถตั้งเทเลสโคปหรือกล้องถ่ายภาพติดเลนส์เทเลกำลังขยายสูงได้อย่างสะดวก

กล้องสองตากำลังขยาย 10 เท่า และเทเลสโคปกำลังขยายแบบซูม 20-60 เท่า เป็นอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการดูนกที่นี่ เนื่องจากต้องใช้วิธีสอยเรือนิ่งๆ เพื่อส่องดูเปิด และจำแนกชนิดในระยะค่อนข้างไกลตั้งแต่ 50-100 ม. เพื่อมิให้เป็นการรบกวนนก และป้องกันไม่ให้ฝูงเปิดตื่นกลัว

หากต้องการไปดูเปิดหายากควรนัดหมายกับคนขับเรือตั้งแต่เช้าตรู่ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เพื่อให้ไปถึงจุดเฝ้าดูเปิดก่อนสว่าง จะช่วยให้เข้าใกล้ฝูงเปิดได้มากขึ้น อย่าลืมเตรียมรองเท้าแบบรัดส้นที่กระชับเท้า เพื่อช่วยให้เดินบนพื้นนาที่ชื้นแฉะ ในกรณีที่ต้องการขึ้นจากเรือไปชมดูนกช้อนหอยดำเหลือบ นกกาบบัว ตลอดจนนกคอทับทิม นกพงชนิดต่างๆ ลงหากินในทุ่ง

สภาพอากาศในช่วงสายจะค่อนข้างร้อนและแดดจัด ควรเตรียมเสื้อผ้าโปร่งสีโทนกลาง หมวก และกระติกน้ำไปด้วย

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ดูนกได้ตลอดปี

การล่องเรือชมธรรมชาติและดูนกในบึงบอระเพ็ดสามารถทำได้ตลอดปี แต่ช่วงเวลาที่ดีที่สุด อยู่ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนไปจนถึงต้นเดือนมีนาคม

ปลายเดือนพฤศจิกายน-เดือนธันวาคม ระดับน้ำจะเริ่มลด แต่ยังพบนกประจำถิ่นได้สม่ำเสมอ และเริ่มพบนกอพยพ รวมทั้งเปิดบางชนิดด้วย

เดือนมกราคม-เดือนกุมภาพันธ์ เปิดหายากทยอยเดินทางมามากขึ้น มีรายงานการพบเห็นเปิดหายากในช่วงเดือนกุมภาพันธ์อยู่บ่อยครั้ง น้ำในบึงใสและลดระดับลง อีกทั้งบัวก็ออกดอกเต็มบึง

ปลายเดือนมีนาคม-เดือนเมษายน อากาศช่วงกลางวันร้อนจัด นกประจำถิ่นเริ่มผลัดขนเป็นชุดขนผสมพันธุ์ เริ่มพบนกอพยพผ่าน และนกอพยพทยอยเดินทางกลับ

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

ศูนย์กลางการดูนกบึงบอระเพ็ดอยู่บริเวณพื้นที่อุทยานนกน้ำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด ด้านทิศใต้ของตัวบึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร คือ เรือให้บริการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ มีร้านอาหารไทยของว่าง และเครื่องดื่มจำหน่ายตลอดวัน นอกจากนี้ ยังมีหอดูนกที่เหมาะสมสำหรับดูนกในช่วงเย็น หรือชมทิวทัศน์ในมุมกว้างอีกด้วย สำหรับที่พักมีเรือนรับรองแบบเรียบง่าย และสามารถขออนุญาตกางเต็นท์พักแรมได้ แต่อาจไม่สะดวกสบายนัก

นกกระสาขาว

ที่ติดต่อ

- สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการดูนก นกหายากที่พบเห็นในแต่ละฤดู จองเรือนำดูนกได้ที่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด จ.นครสวรรค์ โทร. 0 5622 7874 หรือ พนม คราวจันทิก เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด โทร. 08 1786 4330
- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบึงบอระเพ็ด อบจ.นครสวรรค์ ต.แควใหญ่ อ.เมือง จ.นครสวรรค์ 60000 โทร. 0 5627 4525 เว็บไซต์ www.bungborraped.net
- พทท. สำนักงาน จ.อุทัยธานี โทร. 0 5651 4651-2 โทรสาร 0 5651 4650

แผนที่และการเดินทาง

แหล่งดูนกบึงบอระเพ็ดอยู่ในพื้นที่ฝั่งใต้ของบึงที่เรียกว่าอุทยานนกน้ำ อยู่ในเขต อ.ท่าตะโก ห่างจากกรุงเทพฯ 240 กม. และห่างจากตัวเมืองนครสวรรค์ 23 กม.

จากกรุงเทพฯ ใช้ถนนสายเอเชีย (ทางหลวงหมายเลข 32) ผ่าน จ.พระนครศรีอยุธยา จ.อ่างทอง จ.สิงห์บุรี จ.ชัยนาท อ.พยุหะคีรี ก่อนข้ามสะพานเดชาติวงศ์ เข้าเมืองนครสวรรค์ ให้เลี้ยวขวาไปทาง อ.ท่าตะโก (ทางหลวงหมายเลข 3004) ที่สามแยกค่ายจิรประวัติ (สามแยกท่าตะโก) ผ่านสถานีรถไฟนครสวรรค์ และย่านชุมชนหนองปรือ ประมาณ 20 กม. แยกซ้ายเข้าสู่อุทยานนกน้ำ อีก 4 กม.

สวนศรีนครเขื่อนขันธ์

หากต้องการดูนกในพื้นที่ที่เป็นตัวแทนของเขตที่ราบลุ่ม
ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เช่นเดียวกับในอดีตเมื่อกว่า 70 ปีก่อน
ที่นักปักษีวิทยาชาวเดนมาร์ก ซี.เจ. อาการ์ด เข้ามาสำรวจและจัดทำ
รายชื่อนกในกรุงเทพฯ เป็นครั้งแรก โดยมีรายงานในครั้งนั้นว่า
กรุงเทพฯ มีนกถึง 220 ชนิด คงต้องมองหาพื้นที่สีเขียวที่ไม่เปลี่ยนแปลง
ไปมากนักจากการเติบโตของเมืองใหญ่ โดยบริเวณพื้นที่สีเขียว
ที่เป็นคังน้ำกว้างของ ต.บางกระเจ้า อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ
คือพื้นที่สีเขียวที่สำคัญนี้

คังแม่น้ำที่มีลักษณะทางกายภาพคล้ายกระเพาะหมูที่คุ้นเคยในชื่อสวนบางกระเจ้า
ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียว จึงปลอดจากตึกสูง พร้อมกับมีสวนสาธารณะตามแนวคิดใหม่
ที่ดำเนินการโดยศูนย์จัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศนครเขื่อนขันธ์ โดยไม่เพียงมีสวนหย่อมและบึงน้ำ
แต่ยังคงสภาพท้องร่องสวนแบบเก่าตามการใช้ประโยชน์แบบดั้งเดิมบนพื้นที่กว่าร้อยละ

หมาก มะพร้าว ลำพู ลำแพน กร่าง ไทร จาก ฯลฯ พันธุ์ไม้ต่างๆ ที่พบได้ทั่วไปตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา ถูกรักษาไว้ ทำให้พื้นที่นี้เป็นถิ่นอาศัยที่สำคัญของนกที่เคยเห็นได้ทั่วไปในแถบที่ราบลุ่มภาคกลาง ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ลักษณะพื้นที่ที่เป็นที่ราบน้ำท่วมถึง มีความลาดชันน้อยมาก คือไม่ถึงร้อยละหนึ่ง และเป็นที่ราบที่ได้รับ อิทธิพลจากน้ำทะเลท่วมถึง โดยด้านหน้าได้จัดเป็นสวนพักผ่อน ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ แซมด้วยพันธุ์ไม้พื้นถิ่น มีสระน้ำขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลาง มีทางจักรยานเชื่อมต่อถึงด้านในที่คงสภาพท้องร่องสวน และมีป่าชายน้ำ สวนสาธารณะแห่งนี้จึงนับเป็นแนวคิดใหม่ที่ผสมผสานระหว่างการพักผ่อนปิกนิก ของครอบครัว พร้อมกับการทำกิจกรรมกลางแจ้ง

ข้อแนะนำในการดูนก

เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นสวนเก่าแก่ และจุดที่ดีที่สุดอยู่บนหอสูง อีกทั้งตำแหน่งที่นกเกาะคอนข้างไกล จึงจำเป็นต้องใช้เทเลสโคปกำลังขยายสูงเพื่อช่วยให้เห็นนกได้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเย็น ซึ่งนกจะเกาะนิ่งบนยอดไม้นานจึงสามารถตั้งเทเลสโคปให้เต็กร ดูได้อย่างสะดวก นับเป็นกิจกรรม ที่ทำร่วมกันในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

การดูนกที่สวนศรีนครเขื่อนขันธ์นั้น ช่วงเวลาที่ดีที่สุดคือช่วงเช้าและเย็น ช่วงเช้าสามารถดูนกได้ ตั้งแต่เวลา 06.00 น. จนสายแดดค่อนข้างแรง และในช่วงเย็นตั้งแต่ 16.00 น. เป็นต้นไป ที่แดดเริ่ม คลายร้อน และนกจะทยอยมาเกาะพักนอนตามกิ่งไม้ ทำให้มีโอกาสพบเห็นนกได้มากขึ้นและดูได้นานกว่าในช่วงเวลาอื่น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเย็นใกล้ค่ำมักจะมียุงรบกวนมากแทบตลอดทั้งปี จึงควรเตรียมยากันแมลง และสวมใส่กางเกงขายาว นอกจากนี้ สภาพอากาศโดยทั่วไปค่อนข้างร้อนชื้น ควรเตรียมน้ำดื่ม และพัดขนาดเล็กติดตัวไปด้วย จะช่วยโบกไล่ความร้อน และไล่ยุงแมลงไปในตัว

แผนที่จุดดูนก

สวนหย่อมด้านหน้า

เป็นพื้นที่เปิดโล่ง มีไม้ประดับนานาชนิด บริเวณนี้พบนกสวนที่เห็นได้ทั่วไปในเขตภาคกลาง ได้แก่ นกเอี้ยงสาริกา นกยางกรอกพันธุ์จีน นกกาน้ำเล็ก นกกระเจี๊ยบธรรมดา นกสีชมพูสวน นกกินปลีออกเหลือง

N 13° 41.860'
E 100° 33.867'

N 13°
E 100°

ดงต้นหมาก
มีต้นหมากต
นกหัวขวาน
แมลงกินใบ
เป็นจุดที่เ
นกแสกแว
นกขมิ้นน
จะพบนกจับ
และนกแสก

นกหัวขวานต่างออกลายจุด

นกจับแมลงจุกดำ

N 13° 41.837'
E 100° 34.051'

มีแหล่งเหลือยู่หนาแน่น มักพบ
สอกลายจุดเจาะต้นหมากเพื่อหา
บ้ายเสมอ ใกล้กันเป็นดงต้นไทร
าอีกหลายชนิด ได้แก่
บ่วงใหญ่ นกบั้งรอกใหญ่
มรดา นกพญาไฟเล็ก ในฤดูอพยพ
ลงตะโพกเหลือง นกจับแมลงจุกดำ
รศด้วย

N 13° 41.837'
E 100° 34.115'

หาดูนก

เป็นหาดสูง สามารถยืนดูนกในมุมมองรอบตัว 360 องศา
พบนกที่น่าสนใจ ได้แก่ นกเป่าคอสีม่วง นกตะขาบทุ่ง
นกตีทอง นกอีวาบดักแตน และเหยี่ยวแดง
ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่สีเขียวใกล้เมือง จึงมักพบ
นกอพยพที่หายาก เช่น นกเดินดงหัวสีส้ม หรือ
นกพลัดหลงที่พบได้ยาก คือ นกเดินดงพันธุญี่ปุ่น
ส่วนตามชายน้ำสามารถเห็นนกในวงศ์นกกระเต็น

นกเป่าคอสีม่วง

นกเดินดงพันธุญี่ปุ่น

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ดูนกได้ตลอดปี

สามารถดูนกได้ตลอดทั้งปี แต่ในช่วงเวลาต่างๆ มีโอกาสเห็นนกได้แตกต่างกัน

ฤดูผสมพันธุ์ เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงต้นเดือนเมษายน เป็นช่วงที่นกมีสีสันสวยกว่าฤดูอื่นและเริ่มจับคู่สร้างรังวางไข่ สามารถเห็นนกได้ง่าย

ฤดูสร้างรังวางไข่ อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งตรงกับกลางหน้าฝน ในเขตภาคกลาง เป็นช่วงที่ค่อนข้างเงียบเหงา เพราะนกยังกกไข่ในรัง จนกระทั่งปลายฤดูจึงเริ่มเห็นพ่อแม่นกพาลูกออกจากรัง

ฤดูอพยพผ่าน อยู่ในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มีนกอพยพผ่านเพื่อเดินทางต่อไปทางใต้ จึงมีโอกาสนกที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนกในวงศ์นกจับแมลง นกเดินดง และเหยี่ยว ขณะเดียวกันยังเป็นช่วงที่สามารถพบนกพันธุ์ที่กำลังหัดบิน จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับดูนกที่สุดช่วงหนึ่งของปี

ฤดูอพยพ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปจนถึงเดือนมกราคม ส่วนใหญ่จะพบนกในกลุ่มนกจับแมลง หลังจากนั้นเมื่อเป็นช่วงฤดูอพยพ จะมีนกอีกกลุ่มหนึ่งเข้ามาอาศัยเพิ่มเติมในพื้นที่ตลอดฤดูหนาว และเริ่มเดินทางกลับไปจนถึงช่วงฤดูร้อนปลายเดือนเมษายน

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

มีกิจกรรมกลางแจ้งควบคู่ไปกับการพักผ่อนคือการขี่จักรยานชมสวน โดยมีรถจักรยานและเรือคายัคให้เช่า นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น การร่วมปลูกต้นไม้ท้องถิ่นที่ราบภาคกลาง และชายฝั่งในวันสำคัญต่างๆ อีกด้วย

ในบริเวณใกล้เคียงยังมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ตลาดน้ำ การปั่นจักรยานเที่ยวชมสวน และที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งในตอนค่ำมีการพายเรือชมหิ่งห้อยริมฝั่งแม่น้ำด้วย

นกกระเต็นใหญ่ธรรมดา

ที่ติดต่อ

- ศูนย์จัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศ นครเขื่อนขันธ์ กรมป่าไม้ โทร. 0 2461 0972
- อบต. บางกระเจ้า โทร. 0 3488 7086-9
- อบต.บางน้ำผึ้ง (กิจกรรมท่องเที่ยวและโฮมสเตย์) หมู่ 10 ถ.บัวผึ่งพัฒนา
อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ โทร. 0 2819 6762 ต่อ 110 และ 0 2461 0843
- Bang Kra Jao: Bangkok cycling tours. Tel. 0 2713 8992

แผนที่และการเดินทาง

จาก อ.พระประแดง สมุทรปราการ
ใช้ ถ.เพชรหิรัญ (พระประแดง-บางกอบัว)
ผ่านวัดทรงธรรมไปประมาณ 6 กม.
แยกซ้ายตรงทางเข้าวัดราษฎร์รังสรรค์
(ช.เพชรหิรัญ 33) ไปอีก 2 กม.
ตามเส้นทางในสวนค่อนข้างแคบ
สวนศรีนครเขื่อนขันธ์จะอยู่ด้านขวามือ

หรือเดินทางโดยใช้เรือหางยาวข้ามฟาก
จากท่าเรือบริเวณวัดคลองเตยใน
เขตคลองเตย เรือจะมาส่งที่ท่าเรือ
ต.บางกระเจ้า และต่อรถจักรยานยนต์
รับจ้าง ระยะทาง 500 ม.

บ้านโคกขาม

แหล่งนาเกลือบ้านโคกขามเป็นตัวอย่างของชุมชนเล็กๆ ที่มีรูปแบบการใช้ประโยชน์จากที่ดินบริเวณอ่าวไทยตอนในที่สุดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ จนบริเวณนี้เป็นถิ่นอาศัยสำคัญในฤดูหนาวสำหรับนกหายากที่มีประชากรเหลืออยู่ไม่ถึง 400 ตัวในโลก นั่นคือนกชายเลนปากช้อน ด้วยเหตุนี้ หมู่บ้านนาเกลือธรรมดาๆ จึงกลายเป็นจุดหมายปลายทางของนักดูนกทั่วโลก

นาเกลือโคกขามอยู่ในเขต ต.โคกขาม อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ขนาบด้วยปากแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีน ชาวบ้านมีอาชีพทำนาเกลือแบบนาดาก สลับกับวังกุ้ง โดยไม่ใช้อาหารสำเร็จรูปหรือยาปฏิชีวนะ

การทำนาเกลือแบบนาดากเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่มากนัก เหมาะสม กับนกชายเลนขนาดเล็ก ที่อพยพเข้ามาในฤดูหนาว และในกลุ่มนกสัตินท์หลายหมื่นตัว จะมีนกขนาดเล็ก ที่คล้ายกับนกสัตินท์คอแดง ต่างกันที่จะงอยปากแบน เหมือนช้อนเพียง 1 ตัว นกชนิดนี้เป็นนกที่มีสถานะ ถูกคุกคามในระดับโลก และที่นี้เป็นเพียงหนึ่งในไม่กี่แหล่งที่เป็นพื้นที่อาศัยในฤดูหนาวของนกชนิดนี้

นกสัตินท์คอแดง

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

เนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างกว้าง หากแก่การเห็นนกจึงต้องสอบถามข้อมูลที่แน่ชัดถึงตำแหน่งและชนิดนก ในช่วงเวลานั้นๆ เสียก่อน โดยสอบถามได้ที่เบิร์ดเซนเตอร์หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นชาวบ้าน ที่จะให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี

ควรใช้เทเลสโคปกำลังขยายแบบซูม 20-60 เท่า เป็นอุปกรณ์สำคัญในการดูนกที่โคกขามเพราะ ระยะค่อนข้างไกล นักดูนกมักปักหลักเฝ้าดูนกในจุดที่เห็นฝูงนกแล้วใช้เทเลสโคปเลือกดูและจำแนก ชนิด นอกจากนี้ ควรเตรียมร่มกันแดด หมวก หรือแก้อื้อพับเล็กๆ ไปด้วย จะทำให้เลือกดูนกได้นานขึ้น

นกพลิกหิน

N 13° 29.908'
E 100° 20.087'

จุดดูนกทางไปศูนย์เรียนรู้ฯ

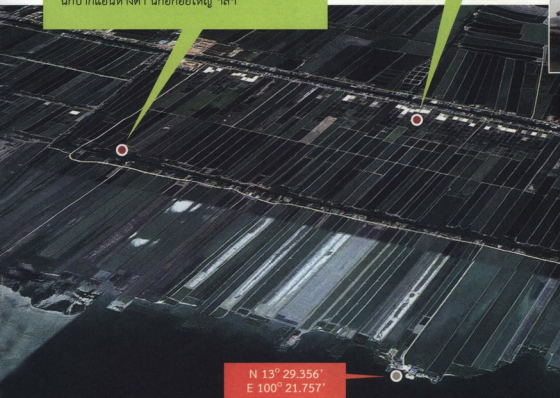
เป็นทางเลียบนาเกลือด้านตะวันตกไปยังชายฝั่งและศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมหาชัยฝั่งตะวันออก ในช่วงที่น้ำขึ้นนกที่หากินตามหาดเลนจะบินเข้ามาใช้พื้นที่ด้านใน เช่น นกทะเลขาเขียวลายจุด นกข้อมทะเลทองแดง นกปากแอมทางดำ นกอีโก้ยใหญ่ ฯลฯ

นกชายเลนปากช้อน

N 13° 30.762'
E 100° 21.064'

ริมนาเกลือหลังชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกเป็นจุดที่พบนกชายเลนปากช้อนได้บ่อยในช่วงจุดหากินไปเรื่อย ๆ การดูนกจึงต้องมองหาบริเวณเป็นจำนวนมาก นอกจากนกชายเลนปากช้อน นกชายเลนอพยพชนิดอื่นๆ อีกมากกว่า 35 สถานะใกล้สูญพันธุ์

N 13° 29.356'
E 100° 21.757'

ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมหาชัยฝั่งตะวันออก

นกชายเลนปากโค้ง

นกตีนเทียน

นกขอมทะเลอกแดง

ม
กลางฤดู แต่นกมักเปลี่ยน
ณที่พบนกสตีนที่รวมกลุ่มหากิน
แล้ว ในพื้นที่ยังมีโอกาสเห็น
ด และหลายชนิดเป็นนกที่มี

● แผนที่จุดดูนก

จุดดูโลมาอรวดี

N 13° 29.653'
E 100° 23.298'

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ฤดูอพยพ เริ่มต้นตั้งแต่ปลายเดือนกันยายนไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคม ในช่วงต้นฤดูอพยพตั้งแต่ปลายเดือนกันยายนจนถึงเดือนตุลาคมนั้นจะพบนกชุดแรกที่อพยพผ่านพื้นที่อ่าวไทยตอนใน ได้แก่ นกปากแฉ่นหางลายและนกขอมทะเลอกแดง โดยในช่วงนี้ มีโอกาสพบนกในชุดขนฤดูร้อนที่ยังผลัดขนเป็นขนชุดฤดูหนาวไม่หมด ตลอดจนนกหายากที่อาจพลัดหลงผ่านเข้ามา

ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นฤดูอพยพที่มีนกชายเลนจำนวนมากมาอาศัยอยู่ในพื้นที่หลายหมื่นตัว แต่การดูนกอาจต้องสอบถามข้อมูลจากชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกขาม เพราะเป็นช่วงที่ชาวบ้านทำนาเกลือ

ส่วนเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงย่างเข้าสู่ฤดูร้อนในแถบนี้ นกหลายชนิดเริ่มผลัดขนเป็นชุดฤดูร้อน เพื่อเตรียมเดินทางกลับไปยังแผ่นดินตอนเหนือ หลังจากแวะพักหากินสะสมอาหารมาตลอดฤดูหนาว นับเป็นช่วงเวลาที่ดีที่จะพบกันได้มากและมีสีส้มมากกว่าในช่วงฤดูหนาว

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

ชาวบ้านโคกขามคุ้นเคยกับนกดูนกเป็นอย่างดีและมีท่าทีที่เป็นมิตร สามารถเดินดูนกไปตามคันนาเกลือได้ ศูนย์กลางการดูนกที่โคกขามอยู่ที่ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกขาม โดยในยุคแรกๆ เจ้าหน้าที่ของชมรมอนุรักษ์ฯ เป็นชาวบ้านใน ต.โคกขาม ที่เคยพานักดูนกต่างชาติซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อตระเวนหาจุดที่นกชายเลนปากช้อนหากินจนพบ

ในพื้นที่ยังมีร้านอาหารทะเลขึ้นชื่อ มีกิจกรรมศึกษาธรรมชาติระบบนิเวศชายฝั่ง และสามารถนั่งเรือออกไปชมโลมาออร์วดีที่เข้ามาหากินใกล้ฝั่งในช่วงน้ำขึ้น ซึ่งพื้นที่นี้เป็นจุดที่พบโลมาออร์วดีได้ง่ายที่สุดแห่งหนึ่งของอ่าวไทยตอนใน โดยที่ตั่งร้านอาหารและรายละเอียดกิจกรรมดูโลมาสามารถสอบถามได้ที่ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกขาม

นอกจากนี้ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีจะมีการจัดเทศกาลอนุรักษ์นกชายเลนเพื่อส่งเสริมและสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยตอนในอีกด้วย

ที่ติดต่อ

- ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกขาม หมู่ 3 ต.โคกขาม อ.เมือง จ.สมุทรสาคร
โทร. 08 7082 8486, 08 1005 8974
- อบต.โคกขาม โทร. 0 3445 7004-5 อีเมล khokkham@khokkhamlocal.com
- สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST)
เว็บไซต์ www.bcst.or.th อีเมล bcst@bcst.or.th โทร. 0 2588 2277, 08 6376 6824

นอกฤดูผสมพันธุ์

ในฤดูผสมพันธุ์

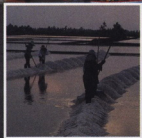
นกยางโทนใหญ่

แผนที่และการเดินทาง

นาเกลือบ้านโคกขามอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 50 กม. ใช้ ถ.พระราม 2 เมื่อถึงมหาชัยเมืองใหม่ ให้แยกซ้ายเข้า ตัวเมืองมหาชัย ประมาณ 6 กม. จากนั้นแยกซ้ายไปตามเส้นทางไป บ้านโคกขาม ตามทางหลวงหมายเลข 3243 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ ถ.นิคมสหกรณ์ ระยะทางประมาณ 7 กม. มีสะพานข้ามแยก เมื่อลงสะพานหน้าวัดสหกรณ์โฆสิตาราม ให้เลี้ยวขวาขึ้นสะพาน แล้วเลี้ยวซ้ายที่ หน้าโรงเรียนบ้านพันท้ายนรสิงห์

แหลมผักเบี้ย บ้านปากทะเล

อยู่บริเวณขอบด้านตะวันตกสุดของอ่าวไทยตอนใน

ลักษณะเป็นหาดเลน และแถบของป่าแสม เป็นแหล่งหากิน

ของนกชายเลนอพยพที่ดีที่สุดอีกแห่งหนึ่งของอ่าวไทยตอนใน

พื้นที่แหลมผักเบี้ยเป็นแนวหาดทรายที่ต่อเนื่องกัน ด้านใต้เป็นแหลมทรายเล็กๆ

อยู่ไม่ไกลจากโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ ที่เน้นงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียด้วยธรรมชาติ

บ่อบำบัดเหล่านี้เป็นแหล่งอาหารชั้นดีของนกท้องถิ่นที่น้ำสนใจ เช่น

นกกริณำ นกปากซ่อม หน้าดำ นกอีแร้ง นกปากงอน นกน้ำใหญ่ ฯลฯ

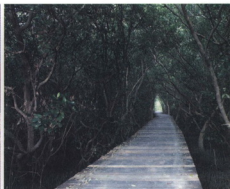
ถัดจากโครงการฯ แหลมผักเบี้ย ไปยังบ้านปากทะเล เป็นพื้นที่นาเกลือแบบดั้งเดิมและประมงชายฝั่ง ซึ่งไม่ก่อผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่า พื้นที่นี้เป็นเส้นทางดูนกและศึกษาธรรมชาติ ชายฝั่งที่สมบูรณ์แบบที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองไทย เพราะสามารถทำกิจกรรมดูนกและศึกษาธรรมชาติ ไปพร้อมกับเรียนรู้การดำเนินชีวิตของชาวบ้านได้อย่างกลมกลืน

ระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีรายงานการพบนกที่น่าสนใจ เช่น นกชายเลนปากช้อน นกทะเลขาเขียวลายจุด นกปากงอน นกกลอยทะเลคอแดง นกปากช้อนหน้าดำ ฯลฯ

นอกจากนี้ ยังพบนกกาฬน้ำใหญ่ นกนางนวลขนาดใหญ่ ที่หายากอื่นๆ ในการเข้าเรือออกไปนอกฝั่งด้วย อาจกล่าวได้ว่าทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมเจาะ การจัดการที่ดี และความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ได้ทำให้พื้นที่นี้ เป็นจุดหมายสำคัญของการดูนกชายเลนอพยพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีความสำคัญในระดับโลก โดยมีศูนย์การเรียนรู้และบริการที่ดำเนินการโดยชาวบ้านเป็นหลัก

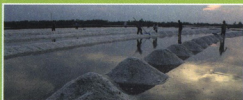
นกทะเลขาเขียว

ข้อแนะนำในการดูนก

แหลมผักเบี้ย-บ้านปากทะเลเป็นแหล่งดูนกที่ได้รับความนิยมจากนักดูนกและนักถ่ายภาพนก เพราะอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และมีมีรายงานการพบนกหายากหรือน่าสนใจอยู่เสมอ

การดูนกสามารถทำได้อย่างสะดวก โดยตั้งกล้องดูนกได้ตลอดแนวถนนจากแหลมผักเบี้ยไปยังบ้านปากทะเล ถ้าสังเกตการรวมฝูงของนกยางและนกน้ำอื่นๆ ก็อาจพบนกที่น่าสนใจปะปนอยู่ในฝูง และหากพบนักดูนก หรือนักถ่ายภาพนกควรทักทาย สอบถามข้อมูล เพราะจะได้รับคำแนะนำหรือตำแหน่งที่พบนกเด่นๆ ในช่วงเวลานั้นๆ เนื่องจากตลอดหลายปีที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า **พื้นที่เป็นสวรรค์ของนักดูนกแบบ Twitter** ที่ตามเข้ามาดูนกหายาก หรือสะสมนกชนิดที่ยังไม่เคยเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นกชายเลนปากช้อน ซึ่งมีการเฝ้าติดตามทุกปีในฤดูอพยพ สามารถสอบถามข้อมูลได้จากศูนย์เรียนรู้เรื่องนกและระบบนิเวศบ้านปากทะเล

นาเกลือบ้านปากทะเล

เป็นจุดที่พบเห็นนกชายเลนปากช้อนอีกแหล่งหนึ่ง แต่เนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างกว้าง ระบบการขังน้ำ และการถ่ายเทน้ำมีการหมุนเวียนไป นกจึงเปลี่ยน จุฑาทากินไปเรื่อยๆ การดูนกจึงต้องอาศัยประสบการณ์ และสังเกตฝูงนกสดินท์ หรือสอบบถามพิกัดจาก เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ

นกชายเลนปากแฉ่น

N 13° 4.749'
E 100° 3.743'

นาเกลือริมทางไปบ้านปากทะเล

เป็นจุดชมทัศนียภาพและบรรยากาศการทำนาเกลือ สามารถตั้งเทเลสโคปเพื่อมองหานกได้อย่างสะดวก โดยสังเกตฝูงนกยาง นกน้ำที่หากินในแปลงนา ซึ่งอาจมี นกหายากปะปนอยู่ อีกทั้งเป็นจุดที่เคยพบ นกกระสาปากเหลืองรวมฝูงมากับนกกาบัว และนกปากช้อนหน้าดำด้วย

N 13° 9.031'
E 100° 3.566'

จุดชมวิวบางแก้ว

N 13° 5.917'
E 100° 3.794'

นกกระน้ำใหญ่

นกนางนวลหางดำ

N 13° 3.916'
E 100° 5.159'

ส่องเรือดูนกนอกฝั่ง

สามารถพบนกนางนวลขนาดใหญ่ที่หากินอยู่นอกฝั่งอย่างหนาแน่น ทำหยาการจำแนกชนิดนกเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังสามารถพบเห็นนกกระน้ำใหญ่ที่เกาะบนหลักกลางทะเลรอจังหวะกินปลาได้

แผนที่จุดดูนก

N 13° 3.106'
E 100° 5.275'

โครงการฯ แลคมักเบ๊

เป็นบ่อขังน้ำเพื่อศึกษาวิจัยการบำบัดน้ำเสีย เป็นแหล่งหากินของบรรดานกน้ำอพยพ ซึ่งมีรายงานการพบนกหายากทั้งที่เห็นสม่ำเสมอและพลัดหลงเข้ามา

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกันยายนไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคม โดยในช่วงต้นฤดูอพยพ ตั้งแต่ปลายเดือนกันยายนจนถึงเดือนตุลาคมจะพบนกขุดแรกที่ยอพยพผ่าน นกกลุ่มนี้จะหยุดแวะพักช่วงสั้นๆ 3-4 วัน จากนั้นจะเดินทางต่อไป อาจพบนกหายากที่พลัดหลงผ่านเข้ามาบ้าง

เดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์มีนกชายเลนหลายหมื่นตัวอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยนกจะหากินตามหาดโคลนในช่วงน้ำลง เมื่อน้ำขึ้นก็จะบินมาเกาะพักหรือหากินตามคันนาเกลือ ทั้งนี้ในช่วงเดือนธันวาคมน้ำจะขึ้นสูงในตอนกลางวัน จึงพบนกเข้ามาหากินตามนาเกลือหรือแอ่งน้ำไกลจากชายฝั่งอย่างหนาแน่น จึงเหมาะสำหรับการดูนกที่สุดช่วงหนึ่ง

ส่วนปลายเดือนมีนาคม-ต้นเดือนพฤษภาคม นกหลายชนิดจะเริ่มผลัดขนเป็นชุดขนฤดูร้อน และเตรียมตัวเดินทางไกลกลับไปยังแผ่นดินตอนเหนือ

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

ศูนย์กลางการดูนกในพื้นที่นี้อยู่ที่โครงการฯ แหลมผักเบี้ย และศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านปากทะเล ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ดูนกได้ตามสมควร ซึ่งที่ศูนย์เรียนรู้ฯ จะมีสมุดบันทึกการพบเห็นนก ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และในฤดูอพยพทุกปีจะมีการจัดห้วงชานกโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาเส้นทางการอพยพ และมีกิจกรรมสำรวจจำนวนประชากรนกอพยพทุกปี โดยมีสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการประสานและจัดงาน ทำการเปิดรับนักดูนกจากทั่วประเทศเข้ามาเป็นอาสาสมัครในราวเดือนมกราคม

หากสนใจล่องเรือออกไปดูนกในกลุ่มนกนางนวลหรือนกกาน้ำใหญ่ นอกชายฝั่ง สามารถสอบถามข้อมูลได้ที่ศูนย์เรียนรู้เรื่องนกและระบบนิเวศบ้านปากทะเล หรือที่ท่าเรือประมง

ทั้งนี้ หากไปดูนกในช่วงปลายเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูอพยพผ่าน สามารถกำหนดกิจกรรมล่องเรือไปดูวาฬบรูด้าที่มักเข้ามาหากินใกล้ฝั่งบริเวณปากอ่าวบางตะบูน ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านปากทะเลออกไป 27 กม.

แผนที่และการเดินทาง

จากตัวเมืองเพชรบุรี ใช้ทางหลวงหมายเลข 3177 ไปทางหาดเจ้าสำราญประมาณ 15 กม. แยกซ้ายที่สี่แยกตามป้ายบอกทางไปแหลมผักเบี้ย ใช้ทางหลวงชนบท สส.2021 ระยะทาง 7 กม.

จากโครงการฯ แหลมผักเบี้ย ไปบ้านปากทะเล ใช้เส้นทาง สส.2021 ผ่านจุดชมทิวทัศน์บางแก้ว ไปจนถึงทางแยกบ้านปากทะเล ระยะทาง 14 กม. แยกขวามือผ่านชุมชนเล็กๆ และนาเกลือ 2 กม.

เส้นทางนี้ยังเป็นถนนแห่งการเรียนรู้ สามารถท่องเที่ยวชมธรรมชาติโดยไม่ต้องย้อนกลับทางเดิมอีกด้วย โดยจะผ่านปากอ่าวบางตะบูน ระยะทาง 27 กม. ชุมชนเขายี่สาร และบรรจบกับ ถ.พระราม 2 (ทางหลวงหมายเลข 35) ระยะทางจากบ้านปากทะเล 40.2 กม.

นกกรีฟ

นกलयทะเลคอแดง

ที่ติดต่อ

- โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี หมู่ 1 ต.แหลมผักเบี้ย อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี 76110 โทร. 0 3244 1264 โทรสาร 0 3244 1265
- อบต.แหลมผักเบี้ย 64 หมู่ 2 ต.แหลมผักเบี้ย อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี 76110 โทร. 0 3244 1209 เว็บไซต์ www.laemphakbia.com
- ศูนย์เรียนรู้เรื่องนกและระบบนิเวศบ้านปากทะเล ต.ปากทะเล อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี โทร. 08 6218 8087, 08 6277 2205
- ททท. สำนักงานเพชรบุรี อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี โทร. 0 3247 1005-6
- สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST) เว็บไซต์ www.bcst.or.th อีเมล bcst@bcst.or.th โทร. 0 2588 2277, 08 6376 6824
- เรือชมวาฬรูปดำ โดย “ไต้จ่าบุญ” แห่งบางตะบูน จ.เพชรบุรี โทร. 0 3258 1283

ทุ่งนาหนองปลาไหล

เป็นท้องทุ่งกว้างที่เป็นระบบนิเวศน้ำจืด อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล ในเขต อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี เป็น “จุดนัดพบ” ของบรรดาเหยี่ยวและอินทรีอพยพที่มุ่งหน้าลงใต้ในทุกฤดูหนาว

ทุ่งนาหนองปลาไหลยังเป็นจุดที่สามารถเฝ้าดูอินทรีขนาดใหญ่ที่มีสถานะหายากมากในธรรมชาติได้ถึง 3 ชนิด คือ อินทรีปิกลาย อินทรีหัวโหล่ขาว และอินทรีทุ่งหญ้าสเติป นอกจากนี้ ยังมีรายงานการพบแร้งดำหิมาลัยพลัดหลงเข้ามาอีกหลายครั้งด้วย

ชาวบ้านหนองปลาไหล มักคุ้นเคยกับเหยี่ยวและอินทรี โดยไม่ทำร้าย เพราะถือนักล่าเหล่านี้ช่วยกำจัดหนูนาในช่วงเกี่ยวข้าว

ระยะหลังมีนักดูนกเข้ามาในพื้นที่อยู่บ่อยๆ จนเป็นที่สนใจของชุมชนตลอดจนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จึงเกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันถึงความสำคัญของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การอนุรักษ์เฉพาะพื้นที่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ยังต้องอาศัยกิจกรรมของชุมชนที่เอื้อต่อนักกล้าเหล่านี้อย่างเข้าใจด้วย ซึ่งก็คือการทำนาหรือการเกษตรในแบบที่ไม่รบกวนธรรมชาติมากเกินไปนั่นเอง

ปัจจุบันมีนักดูนกและนักถ่ายภาพนกแคว้นเวียนมาดูเหยี่ยวและอินทรีในฤดูอพยพเสมอ มีการรวมกลุ่มในเว็บไซต์ต่างๆ หลายแห่ง แต่ที่สำคัญและโดดเด่นก็คือ กลุ่มศึกษาเหยี่ยวและอินทรี (Thai Raptor Group) และกลุ่มเพื่อนหนองปลาไหล ซึ่งนอกจากดูเหยี่ยวและอินทรีเป็นงานอดิเรกแล้ว ยังช่วยสร้างฐานข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับเหยี่ยวและอินทรีในประเทศไทยจนเพิ่มมากขึ้นกว่าที่ผ่านมาด้วย

โดยก่อนหน้านี้ หากต้องการดูเหยี่ยวและอินทรีขนาดใหญ่ นักดูนกนิยมเดินทางไปไกลถึงอินเดีย ซึ่งต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองมาก แต่ปัจจุบันสามารถดูได้อย่างสะดวกที่ทุ่งนาหนองปลาไหล ซึ่งห่างจากกรุงเทพฯ เพียงหนึ่งร้อยกิโลเมตรเศษเท่านั้น

นกอินทรีหัวโหล่ขาว

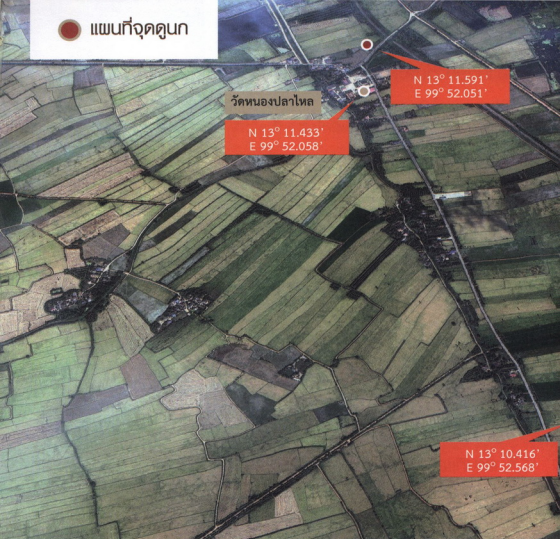

นกอินทรีทุ่งหญ้าเตีปป์

เหยี่ยวดำตัวขาว

แผนที่จุดดูนก

เหยี่ยวตีนแดง ผู้

เหยี่ยวตีนแดง เมีย

นกอินทรีปีกลาย

กลางทุ่งริมทางหลวงชนบทหมายเลข 1023

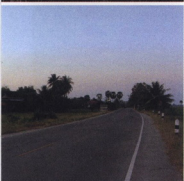
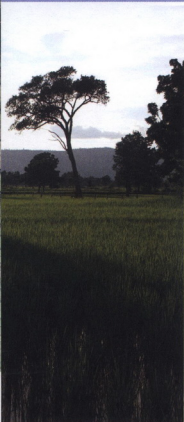
นกนักล่าที่พบในพื้นที่นี้มีหลากหลาย ตั้งแต่เหยี่ยวดำและเหยี่ยวแดง ซึ่งพบเห็นได้สม่ำเสมอในฤดูอพยพตั้งแต่ปลายเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม ทั้งยังสามารถเห็นนกในวงศ์เหยี่ยว ได้แก่ เหยี่ยวนกเขาพันธุ์จีน เหยี่ยวนกเขาพันธุ์ญี่ปุ่น เหยี่ยวผึ้ง เหยี่ยวนกเขาชิดรา เหยี่ยวนกเขาทอง และเหยี่ยวกิ้งก่าสีดำ

ช่วงกลางฤดูหนาวสามารถพบเหยี่ยวหน้าเทา เหยี่ยวทะเลทราย ตลอดจนกลุ่มที่อพยพผ่านพื้นที่ ได้แก่ เหยี่ยวเคสเตรล เหยี่ยวเพเรกริน เหยี่ยวนิวส์ัน นกอินทรีเล็ก และชนิดที่สร้างความตื่นเต้นได้เสมอก็คือ เหยี่ยวดินแดง

ส่วนช่วงปลายเดือนธันวาคมไปจนถึงเดือนมกราคม จะพบอินทรีขนาดใหญ่ที่หายาก คือ อินทรีปีกลาย อินทรีหัวโล่ขาว และอินทรีทุ่งหญ้าสเตปป์ รวมทั้งเหยี่ยวทุ่งที่เข้ามาหากินด้วย ซึ่งมีทั้งเหยี่ยวทุ่งพันธุ์เอเชียตะวันออกและเหยี่ยวต่างด้าว

นอกจากนี้ การเฝ้าดูเหยี่ยวขาวซึ่งเป็นนกประจำถิ่นบินอยู่กับที่ หรือ Hovering เพื่อรอจังหวะโฉบลงไปจับเหยื่อก็เป็นภาพที่น่าตื่นตาตื่นใจสำหรับทุกคนที่ได้เห็นเช่นกัน

ข้อแนะนำในการดูนก

ตำแหน่งดูเหยี่ยวและอินทรี คือ บริเวณริมทางหลวงชนบท ที่ตัดผ่านพื้นที่ ซึ่งขอบถนนจะสูงกว่าพื้นนา ทำให้มองเห็น พื้นที่โล่ง สามารถใช้กล้องส่องตามองหานักล่าบนท้องฟ้าได้ ปกติเหยี่ยวและอินทรีในพื้นที่นี้จะบินไม่สูงนัก

ความพิเศษของการดูเหยี่ยวและอินทรีในพื้นที่นี้คือ สามารถ ฝ้าดูพฤติกรรมล่าเหยื่อ ไม่ใช่เพียงการบินอพยพเท่านั้น จึงสามารถเฝ้าสังเกตการบินร่อนเพื่อรอจังหวะโฉบเหยื่อ และบินไปเกาะตามยอดไม้ซึ่งไม่สูงมากนักได้

นอกจากหนังสือคู่มือดูนกในเมืองไทยแล้ว หนังสือคู่มือเหยี่ยว และนกอินทรีในประเทศไทย (A Photographic Guide to the Raptors of Thailand) ซึ่งจัดทำโดยกลุ่มศึกษาเหยี่ยว และนกอินทรีในประเทศไทย (Thai Raptor Group) ก็เป็น แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจ ของพฤติกรรมการอพยพ การล่าเหยื่อ และการจำแนกชนิด

เนื่องจากพื้นที่ดูนกเป็นที่โล่ง มีร่มไม้และที่กำบังแดดน้อยมาก อย่าลืมเตรียมอุปกรณ์กันแดดและน้ำดื่มไปให้พร้อม ทั้งนี้ในบางช่วงอาจมีลมแรงด้วย

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการมาดูเหยี่ยวและอินทรีที่ทุ่งนาหนองปลาไหล อยู่ในช่วงปลายเดือนธันวาคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ นอกจากเป็นฤดูอพยพของนกแล้ว ยังสอดคล้องกับการเก็บเกี่ยว ผลผลิตด้วย เพราะในช่วงนี้ข้าวออกรวงจนเหลืองอร่ามไปทั้งทุ่ง และมีหนูนาก่อมาากัดกินข้าว ประกอบกับผืนนาแห้ง และค่อนข้างโล่งจึงสะดวกต่อการล่าเหยื่อของบรรดานกนักล่า เหล่านี้ ซึ่งหากมาเร็วไปอาจไม่พบเหยี่ยวและอินทรีขนาดใหญ่ แต่ก็มีโอกาสพบฝูงเหยี่ยวดำนับร้อยตัวอพยพเข้ามาหากิน ในพื้นที่แทน

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

ต้องเตรียมอาหาร น้ำดื่ม และอุปกรณ์ต่างๆ ไปให้พร้อม ส่วนห้องน้ำสามารถเข้าได้ทั้งวัดหนองปลาไหล อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านในพื้นที่นี้คุ้นเคยกับนักดูนกเป็นอย่างดี

อบต.หนองปลาไหล ยังมีกิจกรรมในหมู่บ้าน โฮมสเตย์ และกิจกรรมพายเรือชมหิ่งห้อยในคลองที่บ้านเขาสมอระงังซึ่งไม่ไกลจากจุดดูเหยี่ยวนัก นอกจากนี้ ยังสามารถกำหนดเป็นเส้นทางดูนกชายเลนและนกทุ่งที่วัดเขาตะเครา ตลอดจนล่องเรือที่ปากอ่าวบางตะบูนเพื่อชมวาฬบรูด้าได้อีกด้วย

ช่วงปลายเดือนมกราคมทุกปี องค์กรท้องถิ่นยังจัดงาน "เทศกาลดูนกอินทรี ของดีเมืองเพชร" บริเวณลานตากข้าวเนกประสงค์ ริมถนนทางหลวงชนบทหมายเลข 1023 โดยมีการออกร้านและแสดงนิทรรศการภาพถ่ายเหยี่ยวและนกอินทรีในพื้นที่

ที่ติดต่อ

- อบต.หนองปลาไหล อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี โทร. 0 3279 6681
- ททท. สำนักงานเพชรบุรี อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี โทร. 0 3247 1005-6
- ข้อมูลเหยี่ยวและนกอินทรีหรือพายฟ ดติดต่อ

กลุ่มศึกษาเหยี่ยวและนกอินทรีในประเทศไทย Thai Raptor Group

ภาควิชาพาณิวิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
หรือที่เว็บไซต์ thairaptorgroup.com

แผนที่และการเดินทาง

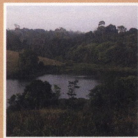
หากมาจากกรุงเทพฯ หนองปลาไหลจะถึงก่อนตัวเมืองเพชรบุรี โดยห่างจากตัวเมืองเพชรบุรีประมาณ 20 กม. จากกรุงเทพฯ มุ่งหน้ามาตัวเมืองเพชรบุรี ตาม ถ.เพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ผ่าน อ.เขาย้อยไปประมาณ 10 กม. ตรงหลัก กม. 142 มีป้ายซ้ายมือบอกทางไปวัดหนองปลาไหลแยกไปตามทาง (ทางหลวงชนบทหมายเลข 1023) อีก 12 กม. ผ่านวัดหนองปลาไหลก็จะถึงห้องทุ่งที่เป็นจุดดูเหยี่ยว

เขาใหญ่

ความสำคัญของ อช.เขาใหญ่ ไม่ใช่เพียงเป็น
อุทยานแห่งชาติแห่งแรกของเมืองไทย
แต่ยังเป็นพื้นที่ธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ที่อยู่ใกล้เมือง
เปรียบได้กับห้องเรียนธรรมชาติแห่งแรก

อช.เขาใหญ่ตั้งอยู่บนเทือกเขาตงพญาเย็น ต่อเนื่องไปถึง
เทือกเขาพนมดงรักและเทือกเขาสันกำแพงเป็นแนวพรมแดน
ระหว่างไทย-กัมพูชา ด้วยทำเลที่ตั้งนี้เอง อช.เขาใหญ่ จึงเป็น
เขตแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตจากเขตชีวภูมิศาสตร์แบบอินโดจีน
เป็นถิ่นอาศัยของเสือโคร่ง กระทิง ช้างป่า กวาง และนกมากกว่า 320 ชนิด
โดยมีนกขนาดใหญ่คือนกเงือก 4 ชนิด ได้แก่ นกกก นกเงือกกรามช้าง
นกเงือกสีน้ำตาล และนกแก๊ก รวมถึงนกที่เป็นนกประจำชาติไทยคือ ไก่ฟ้าพญาลอ

นกกก

ลักษณะถิ่นอาศัยใน อช.เขาใหญ่เป็นป่าดิบแล้ง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 70 แต่ก็มีส่วนเป็นทุ่งหญ้าที่เกิดจากการทำเกษตรกรรมเมื่อประมาณ 80 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันทุ่งหญ้าเหล่านี้ได้กลายเป็นแหล่งหากินของสัตว์กับ

สำหรับผู้สนใจกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งในธรรมชาติ อช.เขาใหญ่มีเส้นทางศึกษาธรรมชาตินับสิบเส้นทาง การดูนกนั้นทำเลตามริมถนนที่ตัดผ่านผืนป่าก็มีโอกาสได้พบนกสำคัญที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ได้เกือบครบถ้วนแล้ว อย่างไรก็ตาม การใช้เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาตินี้ก็เป็นการเพิ่มโอกาสและรสชาติ โดยเฉพาะในวงล้อมของแหล่งนกที่เป็นตัวแทนแห่งป่าดงดิบเขตร้อน ทั้งชนิดที่เห็นตัวได้อย่างง่ายดาย หรือชนิดที่หาตัวได้อย่างยากเย็น และเป็นความท้าทายอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับทากในฤดูฝนที่จะทำให้เข้าใจถึงจิตวิญญาณแห่งป่าฝนเขตร้อนที่แท้จริง

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

หากที่มีอยู่อย่างชุกชุมเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวขาน
ในหมูนักดูนกมาโดยตลอด แม้จะไม่ได้เดินเข้าไปในเส้นทางเดินป่าก็ตาม แต่ก็มักหากชุกชุมในบริเวณลานกางเต็นท์หากกล้วยไม้ การป้องกันทำได้ง่าย ด้วยการใส่ถุงเท้ากันทาก และทายากันแมลงที่มีกลิ่นฉุน อย่างไรก็ตาม พึงระลึกเสมอว่า หากเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์

ไก่ฟ้าพญาลอ

นอกจากนี้ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา บน อช.เขาใหญ่ยังมีลิงกังออกมาขโมยอาหารอยู่สองข้างทางด้วย โดยนักท่องเที่ยวมักโยนอาหาร ขนم หรือผลไม้ให้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการผิดระเบียบ และที่สำคัญจะส่งผลร้ายทำให้สัตว์ป่ามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นข้อควรระวังของนักดูนกที่ต้องถือปฏิบัติ ตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

สิ่งสำคัญที่จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเห็นนกคือ ให้มองหาด้านไม้ที่กำลังออกดอก หรือมองหาด้านไพรที่มีลูก ซึ่งจะพบมากในช่วงต้นฤดูแล้ง ตั้งแต่ปลายเดือนมกราคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์

การดูนกที่เขาใหญ่ให้ใช้หลักเช่นเดียวกับการดูในป่าเขตร้อนคือ เดินช้าๆ หากพบตำแหน่งที่น่าเชื่อว่าจะมีนกให้หยุดคอย หมั่นฟังเสียง และมองหาลูกไพรสุกหรือต้นไม้ดอก ซึ่งจะเป็นการพานออกมาให้เราเห็นเอง ช่วยให้เห็นนกได้ดีกว่าการเดินหาไปทั่ว

แผนที่จุดดูนก

N 14° 27.875'
E 101° 22.297'

แนวถนนธนารัตน์ กม.33

ถ้าไม่ต้องการเผชิญกับฝูงหูกในเส้นทางเดินป่า สามารถเดินดูนกไปตามถนนธนารัตน์ ที่ กม.33 เป็นต้นไป ซึ่งมีโอกาสพบนกสำคัญของพื้นที่ ได้แก่ นกกก นกเงือกสีน้ำตาล รวมถึงครอบครัวชะนีมือขาวที่มักหากินอยู่บนยอดไม้สูงริมทาง

ทุ่งหญ้าบนเส้นทางหอดูสัตว์หนองผกชี

N 14° 27.299'
E 101° 21.607'

N 14° 24.413'
E 101° 22.316'

ทางขึ้นยอดเขาเขียว

เป็นจุดที่พบไก่ฟ้าพญาลออย่างสม่ำเสมอในช่วงเช้าตรู่ นอกจากนี้ สองข้างทางที่เป็นป่าดิบแล้งดั้งเดิมมีไทรใหญ่และไม่ไถงขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น สามารถเห็นนกพญาปากกว้างสีดำนกเขาเปล้าธรรมดา นกเงือกลาย นกคัคคูมรกต นกคัคคูสีม่วง และนกโกโรโกโสที่เคยมีรายงานการพบเห็นในแถบนี้

นกโกโรโกโส

จุดศูนย์กลางที่สำคัญของ อช.เขาใหญ่กระจายไปตามแนวถนน

ซึ่งตัดผ่านผืนป่าจากทิศเหนือลงมาได้ จาก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มาถึงเขต อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี

N 14° 25.913'
E 101° 24.037'

ลานกางเต็นท์ผากล้วยไม้

มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเลียบลำห้วยไปยังน้ำตกเหวสุวัต ซึ่งหลายปีก่อนได้พบ
นกพินทุต ส่วนบริเวณหลังร้านอาหารมักมีนกโกโรโกโสมากินเศษอาหารที่ขายป่า
รวมไปถึงนกหายากอย่างนกเดินดงพันธุญี่ปุ่นที่เคยพบเห็นแต่ไม่สม่ำเสมอด้วย

N 14° 17.305'
E 101° 23.634'

เส้นทางเดินเท้าไปน้ำตกเหวนรก

ทางเดินเป็นพื้นผิวแข็งตัดผ่านป่าริมลำห้วยไปยังน้ำตกเหวนรก
สามารถพบนกตัวแทนของป่าดิบแล้งในระดับต่ำ ได้แก่

นกโพระดกหูเขียว นกหัวขวานแคระจุดรูปหัวใจ นกจาบคาหัวสีส้ม
รวมไปถึงนกนางเขนน้าหลังเทา

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

สำหรับการดูนกใน อช.เขาใหญ่ ช่วงเวลาที่ดียที่สุดคือต้นฤดูแล้ง ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงปลายเดือนเมษายน เนื่องจากเป็นช่วงที่นกเริ่มจับคู่เพื่อเตรียมสร้างรังวางไข่ จึงส่งเสียงร้องประกาศอาณาเขตทำให้สามารถหาตัวนกได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ยังมีนกอพยพผ่าน หรือนกในวงศ์นกจับแมลงหลายชนิดเข้ามาเพิ่มความหลากหลายให้แก่พื้นที่ด้วย

ส่วนฤดูฝน นับตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนสิงหาคม เป็นช่วงที่นกวางไข่จนถึงเลี้ยงลูก สภาพทั่วไปมีฝนตกชุก อากาศค่อนข้างชื้น และเจิบ การเห็นนกจึงน้อยกว่าช่วงอื่นของปี โดยบรรยากาศดูนกที่ อช.เขาใหญ่จะเริ่มดีอีกครั้งหนึ่งเมื่อถึงปลายฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกันยายน เป็นต้นไป เมื่อนกเงือกเริ่มทยอยพาลูกนกออกจากรังจะเริ่มพบนกเงือกกรมช้าง พาคอบครัวบินผ่านไปเป็นฝูง

สำหรับปลายเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมมักมีลมแรง และนกที่พบมีน้อย กระทั่งช่วงเดือนมกราคมบรรยากาศจึงจะกลับมามีชีวิตชีวากครั้ง

น้ำหนาว

อช.น้ำหนาว ตั้งอยู่ในแนวเทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขานี้ทอดตัวในแนวเหนือใต้ เชื่อมกับเทือกเขาตงพญาเย็น ที่กั้นระหว่างที่ราบภาคกลางตอนล่างกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีชีวิตที่พบตามแนวเทือกเขานี้จึงเป็นตัวแทนของเขตชีวภูมิศาสตร์แบบอินโดจีน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ภาคอีสานทั้งหมด ตลอดจนพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำโขง

อช.น้ำหนาว อยู่ตอนเหนือสุดของกลุ่มป่าภูเขียว-น้ำหนาว เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เกิดจากแนวคิดของการเชื่อมต่อป่าให้เป็นผืนใหญ่ เพื่อให้เกิดผลดีในด้านการอนุรักษ์ และคงความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

นกหัวขวานใหญ่สีเทา

นกกระต่าทุ่ง

ภูมิประเทศของป่าน้ำหนาว เป็นภูหินทรายยอดตัดที่เกิดจากการยกตัวของเปลือกโลกในช่วงร้อยล้านปีก่อน สภาพพื้นที่เป็นป่าสนภูเขาสลับป่าเต็งรังและทุ่งหญ้า กระจายอยู่ทั่วไปในเขตอุทยานฯ ในพื้นที่ 966 ตร.กม. ระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 650-1200 ม. ระดับน้ำทะเลปานกลาง มีอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว ส่วนฤดูแล้งอากาศค่อนข้างแห้ง

ป่าน้ำหนาวต่อเนื่องไปถึงป่าภูเขียวและเทือกเขาสลับซับซ้อนของเทือกเขาเพชรบูรณ์ เป็นถิ่นอาศัยของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ ได้แก่ เสือโคร่ง ช้าง กระต่ายแว่นแดง หมีควาย และเสียดผา ทั้งยังมีจำนวนชนิดนกที่พบไม่น้อยกว่า 150 ชนิด

แม้ความหลากหลายของนกที่พบจะไม่มากเท่ากับพื้นที่อนุรักษ์อื่นๆ แต่จุดเด่นของ อช.น้ำหนาวก็คือ การดูนกทำได้ง่ายและมีโอกาสเห็นนกได้อย่างชัดเจน รวมทั้งการเข้าถึงพื้นที่ค่อนข้างสะดวก จึงเป็นแหล่งดูนกที่เหมาะสมสำหรับผู้เริ่มต้น หรือพาเด็กๆ มาดูนกเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจศึกษาธรรมชาติ

นกจับแมลงจุกดำ

อช.น้ำหนาวมีแหล่งท่องเที่ยวกระจายอยู่ทั่วไป
แต่สำหรับกิจกรรมดูนก สามารถเดินดูนกในบริเวณ
โดยรอบที่ทำการอุทยานฯ ได้ จะพบนกชนิดต่างๆ
ที่เป็นนกเด่นของพื้นที่โดยส่วนใหญ่

นกตั้งล้อ

แผนที่จุดดูนก

จุดชมพระอาทิตย์ขึ้นภูค้อ

N 16° 45.170'
E 101° 33.749'

นกหัวขวานจิ้งตัวขาว

N 16° 44.484'
E 101° 34.488'

เส้นทางศึกษาธรรมชาติห้วยญ้าเครือ
มีลำห้วยเล็กๆ ไหลผ่าน บรรยากาศเงียบสงบ
จึงเป็นทางเลือกที่ดีในกรณีที่มีนักท่องเที่ยว
พลุกพล่าน บริเวณลานกางเต็นท์มีโอกาส
พบนกที่ค่อนข้างช้อย และพบยากกว่า
บริเวณอื่น เช่น นกกางเขนน้ำหัวขาว
นกตีดูลู่ต่าน นกหัวขวานจิวคิ้วขาว
นกเขียวยักษ์ใหญ่ ฯลฯ

N 16° 44.378'
E 101° 34.466'

ลานกางเต็นท์พักแรมในป่าสน

สามารถพบนกในกลุ่มนกโพระดก ได้แก่
นกตีส้อย นกโพระดกคอสีฟ้าเคราดำ
นกโพระดกคางเหลือง และนกหัวขวานหลายชนิด
เช่น นกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง นกหัวขวานเล็ก
หงอนเหลือง นกหัวขวานต่างแคะ นกหัวขวาน
แคะจุดรูปหัวใจ นกพญาไฟใหญ่ นกเขียวก้าน
ตองหน้าผากสีทอง นกปรอดหัวสีเข้ม
นกปิกลายสก็อต นกขุนทอง นกเอี้ยงหัวสีทอง
และนกจับแมลงหลายชนิด โดยในตอนค่ำ
จะมีเสียงร้องของนกกลางคืน ได้แก่ นกตบยุงยักษ์
นกตบยุงหางยาว นกเค้าเหยี่ยว และนกเค้าโม่ง

N 16° 44.186'
E 101° 34.422'

บริเวณลานสนใกล้ค่ายเขาวงกต

ด้านหนึ่งเป็นป่าเบญจพรรณติดแนวลำห้วย ต่อเนื่องเป็นเนินไม่สูงมาก
เป็นป่าสน บริเวณนี้ค่อนข้างเงียบสงบสามารถเห็นนกที่หลากหลาย
และน่าสนใจ ได้แก่ นกขุนแผนหัวแดง นกในวงศ์นกกระยาง ได้แก่ นกกระยาง
หัวทอง นกกระยางคอดำ นกสาลิ้งเขียว และนกไผ่หน้าผากก้ำมะหยี่
โดยนกที่โดดเด่นและพบง่ายของพื้นที่คือ นกขุนแผน

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

พื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างเปิดโล่ง ประกอบกับอยู่บนที่สูง อากาศจึงโปร่งเย็นสบาย **ตลอดวัน** สามารถดูนกได้ทั้งวัน เทเลสโคปกำลังขยายสูงค่อนข้างจำเป็นสำหรับการดูนกในพื้นที่นี้ โดยนอกจากใช้ดูนกที่เกาะบนกิ่งไม้สูงและไกลแล้ว ยังใช้ดูนกที่มีพฤติกรรมเกาะนิ่งๆ ได้ด้วย ทำให้สมาชิกในกลุ่มโดยเฉพาะเด็กๆ สามารถผลัดกันดูได้

อย่างไรก็ตาม กล้องส่องทางไกลขนาด 8 เท่า ก็สามารถใช้ในการเฝ้าดูนกขนาดเล็กหลายชนิดที่ไม่หยุดนิ่งและเคลื่อนไปกับ “เบิร์ตเวฟ” ได้ นอกจากนี้ การฟังเสียงและการหาดำเนินนกจากเสียงอาจช่วยเสริมให้การดูนกมีความท้าทาย และเพิ่มโอกาสในการพบเห็นนกมากขึ้นด้วย

เนื่องจากจุดดูนกอยู่ใกล้กับบริเวณที่พักแรม การเดินทางสะดวก เห็นนกได้ง่าย นอกจากการดูนกแล้ว อยช.น้ำหนาว จึงเป็นสวรรค์ของนักถ่ายภาพนกอีกแห่งหนึ่งด้วย

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ดูนกได้ตลอดปี

นกขุนแผน

ที่นี่เป็นอีกแห่งหนึ่งที่ดูนกได้ตลอดทั้งปี ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาอาจมีความแตกต่างในการพบนกบ้าง ฤดูอพยพเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกันยายนไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมปีถัดไป แต่โดยทั่วไปสามารถแบ่งช่วงเวลาได้ดังนี้

ปลายเดือนมีนาคมไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่นกจับคู่ผสมพันธุ์ จึงส่งเสียงร้องประกาศอาณาเขตให้ได้ยินมากกว่าช่วงเวลาอื่น จึงพบนกได้ง่าย สภาพอากาศค่อนข้างแห้ง ตอนค่ำถึงเช้าตรู่อากาศเย็น แต่สายถึงบ่ายค่อนข้างร้อน บางครั้งอาจมีพายุลมแรง

เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม เป็นช่วงที่นกสร้างรังวางไข่ บรรยากาศค่อนข้างเงียบกว่าฤดูอื่น พบเห็นนกได้น้อย สภาพอากาศค่อนข้างชื้น มีฝนตกสม่ำเสมอ

ปลายเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนกันยายน ลูกนกออกจากรัง เป็นอีกช่วงหนึ่งที่เห็นนกได้ง่าย เพราะพ่อแม่แม่มจะพาลูกออกมาหากิน และวนเวียนอยู่ไม่ไกล แต่สภาพอากาศอาจเป็นอุปสรรคต่อการดูนกบ้าง

เดือนกันยายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นฤดูอพยพ สามารถเห็นนกที่อพยพเข้ามาในฤดูหนาว และอพยพผ่านพื้นที่ อาทิ นกจับแมลงชนิดต่างๆ นกเดินดงหัวสีส้ม เป็นต้น นับเป็นช่วงเวลาที่ดีอากาศดีที่สุดของปี

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

อช.น้ำหนาวมีนักท่องเที่ยวมาเยือนตลอดทั้งปี และเป็นที่ยอดนิยมของเยาวชนอยู่เสมอ จึงมีบ้านพักและค่ายพักเยาวชนเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ หรือหากสนใจการพักผ่อนแบบแคมป์ปิ้งก็ทำได้อย่างสะดวกเพราะมีเต็นท์พร้อมอุปกรณ์ให้บริการ ส่วนห้องน้ำค่อนข้างสะอาด เนื่องจากได้รับการดูแลอย่างดี นอกจากนี้ ยังมีร้านอาหารเอกชนราคามาตรฐานอีกหลายร้านด้วย

ทั้งนี้ ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีข้อมูลทางภูมิศาสตร์และนิเวศวิทยาของพื้นที่ ตลอดจนนกและสัตว์ป่าที่มีโอกาสเห็นได้ในพื้นที่ รวมถึงสมุดบันทึกการพบเห็นนกที่มีข้อมูลระบุและรายละเอียดที่นักดูนกบันทึกการพบนกที่สำคัญในแต่ละช่วงเวลา

ที่ติดต่อ

- อช.น้ำหนาว อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์
โทร. 0 5681 0724, 08 1962 6236 อีเมล nam nao_np@hotmail.com

แผนที่และการเดินทาง

อช.น้ำหนาวห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 400 กม. สามารถเดินทางไปได้สะดวกจาก จ.เพชรบูรณ์ และ จ.พิษณุโลก โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 12 วังทอง-ชุมแพ-ขอนแก่น

เส้นทางที่สะดวกและใกล้ที่สุดจากกรุงเทพฯ ให้ใช้เส้นทาง กรุงเทพฯ-สระบุรี-ลพบุรี และแยกขวาไป จ.เพชรบูรณ์ ตามทางหลวงหมายเลข 21 จาก จ.เพชรบูรณ์ มุ่งหน้าไปทาง อ.หล่มสัก และเลี้ยวขวาที่สี่แยกพ้อขุนผาเมือง ไปตามทางหลวงหมายเลข 12 อีกประมาณ 50 กม. ที่ทำการ อช.น้ำหนาว อยู่ริมทางหลวง ใกล้หลัก กม. 406

แหล่งดูเหยี่ยว อพยพชุมพร

แต่ละปีในฤดูหนาว นกล่าเหยื่อในวงศ์เหยี่ยวและอินทรีนับแสนตัว จะบินอพยพจากตอนเหนือของทวีปเอเชียลงได้ผ่านประเทศไทยไปยังประเทศอินโดนีเซียและประเทศออสเตรเลีย การบินอพยพของนกล่าเหยื่อนี้ ใช้แรงยกตัวของมวลอากาศร้อนช่วยผ่อนแรงในการเดินทางไกล การบินอพยพจึงเกิดขึ้นในตอนกลางวัน และแนวเส้นทางบินอยู่เหนือแผ่นดิน เมื่อผ่านมาถึงบริเวณคาบสมุทรมลายูที่เริ่มต้นจากคอคอดกระ ในเขต จ.ชุมพร และ จ.ระนอง ซึ่งเป็นแผ่นดินตอนที่แคบที่สุดของภูมิภาค โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีตอนปลายทอดตัวลงมาเชื่อมกับเทือกเขาภูเก็ต เหยี่ยวและอินทรีทั้งหมดจะต้องบินผ่านแนวช่องแคบนี้ จึงมีจำนวนหนาแน่น เกิดเป็นปรากฏการณ์ที่น่าตื่นตาใจ

ชาวประมงพื้นบ้านรู้จักปรากฏการณ์ฝูงเหยี่ยวที่บินผ่านมาพร้อมกับลมต้นฤดูหนาวเป็นอย่างดี และใช้บอกการเริ่มต้นของฤดูมรสุม จนกระทั่งมีนักดูนกที่เป็นเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสนใจปรากฏการณ์นี้ และเฝ้าสังเกตการณ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2534-2535 พร้อมกับผลักดันให้เกิดเป็นเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพที่ จ.ชุมพร ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อประมาณสิบกว่าปีที่ผ่านมา

ขณะเดียวกันมีความพยายามออกสำรวจ และเสาะหาจุดเฝ้าสังเกตการณ์การอพยพเพิ่มเติม จนพบเขาเรตารซึ่งเป็นภูเขาเล็กๆ ริม ถ.เพชรเกษม และเขาตินสอในเขต อ.ปะทิว ซึ่งทั้งสองจุด สามารถเฝ้าดูปรากฏการณ์เหยี่ยวอพยพได้เป็นอย่างดี

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

นอกจากทะเลโคปาลังขยายสูงและกลิ้งสองตากลังขยาย 10 เท่าแล้ว นักดูเหยี่ยวชาวไทยยังสนใจบันทึกภาพด้วยเลนส์ทางยาวโฟกัสสูง ทำให้มีภาพถ่ายเหยี่ยวคุณภาพสูงใช้เป็นหลักฐานในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์มากมาย

การดูเหยี่ยวอพยพที่ จ.ชุมพร สามารถเลือกได้ หากมีเวลาไม่มากนัก การเฝ้าดูที่เขาเรตารก็เป็นทางเลือกที่สะดวก แต่ถ้ามีเวลาพอ ควรขึ้นไปที่เขาตินสอ ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการดูเหยี่ยวอพยพ มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน

ช่วงเวลาที่เหมาะสมควรเริ่มต้นตั้งแต่เช้ามืด ฝูงเหยี่ยวจะออกบินจากจุดเกาะพักในระดับสายตาดำเนินต่ำๆ ทำให้เฝ้าดูได้สะดวก และจะมีชีวิตชีวามากขึ้นเมื่อแดดจัด

หากเป็นช่วงบ่ายจะพบเห็นเหยี่ยวรวมฝูงหนาแน่นแทบจะเป็นทรงกลม และบินร่อนลมไปบนมวลอากาศร้อน เป็นการลดการใช้พลังงานเพราะแทบไม่ต้องขยับปีกเลย ซึ่งเป็นเทคนิคการบินอพยพระยะทางไกลๆ

นอกจากคู่มือดูนกในเมืองไทยและคู่มือดูนกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ยังมีคู่มือเหยี่ยวและนกอินทรีในประเทศไทย (A Photographic Guide to the Raptors of Thailand) ซึ่งจัดทำโดยกลุ่มศึกษาเหยี่ยวและนกอินทรีในประเทศไทย (Thai Raptor Group) ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

นกอินทรีปิกลาย

N 10° 38.017'
E 99° 16.866'

เขาเรดาร์

เป็นที่ตั้งสถานีคมนาคมทหารและสถานีทวนสัญญาณของโทรทัศน์ รอย
แต่สภาพทางแคบและสูงชัน

เขาเรดาร์มีทำเลที่เหมาะสมสำหรับเฝ้าดูปรากฏการณ์ เพราะการเดินทาง
รถยนต์เข้าถึง เปิดโล่งด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือ จึงสามารถดูเห
ยสำหรับเหยี่ยวที่พบเห็นเป็นจำนวนมาก ได้แก่ เหยี่ยวกิ้งก่าสีดำและเห
ย นอกจากนี้ ยังมีเหยี่ยวนกเขาพันธุ์จีน เหยี่ยวนกเขาพันธุ์ญี่ปุ่น และเหย

อย่างไรก็ตาม บนเขาเรดาร์มีพื้นที่ไม่มากนัก รองรับนักดูนกพร้อมอุปกรณ์
ดูเหยี่ยวในช่วงเช้าตรู่และเย็นเท่านั้น

N 10° 59.322'
E 99° 22.146'

แผนที่จุดดูนก

เหยี่ยวหน้าเทา

เหยี่ยวนกเขาญี่ปุ่น

ต์สามารถขึ้นไปถึงจุดสูงสุด

สะดวก ไม่ไกลจาก ถ.เพชรเกษม
เกาะผู้งหนาแน่นร้อนลมผ่านไป
วฝั่ง ที่แต่ละกลุ่มมีจำนวนนับพันตัว
หน้าเขา

ไม่ได้ไม่เกิน 50 คน เหมาะสำหรับ

เขาดินสอ

เป็นภูเขาขนาดเล็กขนานไปกับชายฝั่งทะเลในเขต อ.ปะทิว จ.ชุมพร โดยต้องเดินเท้าจาก
ลานจอดรถไปยังจุดดูเหยี่ยวบนยอดเขาด้านตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งสูง 400 ม. โดยใช้เวลา
ประมาณ 30 นาที บนยอดเขาดินสอเป็นลานกว้าง ร่มรื่น และเงียบสงบกว่าเขาเรดาร์
สามารถกางเต็นท์พักแรมได้

เขาดินสอเป็นจุดดูเหยี่ยวสำหรับผู้สนใจและมีเวลาในการเฝ้าสังเกตปรากฏการณ์มาก
สามารถเฝ้าชมการอพยพได้ตลอดวัน และในช่วงเทศกาลดูเหยี่ยวจะมีกิจกรรมอบรมต่างๆ
จัดขึ้นอยู่เสมอ

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ช่วงเวลาที่ดีที่สุดที่จะพบเห็นฝูงเหยี่ยวเป็นจำนวนมากคือตลอด เดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จัดงานเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ จ.ชุมพร ด้วย ในช่วงนี้จึงมีบรรยากาศที่นักปักษีวิทยานักดูนกทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ทั้งจากมาเลเซีย สิงคโปร์ ไต้หวัน และนักดูนกชาวตะวันตก พร้อมอุปกรณ์เดินทางเข้าร่วมกิจกรรมกันอย่างหนาตา

ทั้งนี้ ในช่วงเดือนกันยายนก่อนเข้าสู่เทศกาลจะมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมอบรม และเตรียมการนับเหยี่ยว โดยสามารถติดตามข่าวสารและสอบถามข้อมูลได้จากสมาคมอนุรักษ์และธรรมชาติแห่งประเทศไทย และกลุ่มศึกษาเหยี่ยวและนกอินทรี (Thai Raptor Group)

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เขารดาร์มีค่อนข้างจำกัด เพราะพื้นที่มีขนาดเล็ก แม้แต่ห้องน้ำก็ไม่มีบริการ ต้องขอใช้จากสถานีทวนสัญญาณที่อยู่ในพื้นที่ จึงเหมาะสำหรับการไปดูเหยี่ยวในช่วงเช้าเท่านั้น

ส่วนที่เขาดินสอซึ่งถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาเหยี่ยวและอินทรีอพยพมีความพร้อมมากกว่า ทั้งลานจอดรถที่กว้างขวาง ห้องน้ำ ศาลาพักผ่อน ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ ตลอดจนศูนย์ข้อมูลเหยี่ยวและอินทรีอพยพ นอกจากนี้ ในช่วงฤดูอพยพซึ่งมีการจัดงานเทศกาลดูเหยี่ยวยังมีลูกหามาให้บริการ ในกรณีที่ต้อมนำอุปกรณ์ดูนก ถ่ายภาพ และพักผ่อนเดินขึ้นไปบนยอดเขา

สำหรับที่พักนั้น เขาดินสอยังอยู่ใกล้ที่พักริมทะเลในเขต อ.ปะทิว และไม่ไกลจากตัวเมืองชุมพรมากนัก การดูเหยี่ยวอพยพที่ จ.ชุมพร นับเป็นตัวอย่างที่ดีของการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นกับภาคราชการและนักวิชาการ โดยเฉพาะ ททท.สำนักงานชุมพรได้เข้าร่วมสนับสนุน ตลอดจนนักวิชาการด้านปักษีวิทยา นักดูนกจากกลุ่มศึกษาเหยี่ยวและอินทรี ได้เข้าร่วมร่วมให้ข้อมูลและจัดการอบรมจำแนกชนิดในงานเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ ซึ่งจัดขึ้นในพื้นที่ตลอดช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี และจัดอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ.2545

ที่ติดต่อ

- ททท. จ.ชุมพร
111/11-12 ถ.ทิวสนคำ ซอย 1 ต.ท่าตะเภา อ.เมือง จ.ชุมพร 86000
โทร. 0 7750 1831-2, 0 7750 2775-6 โทรสาร 0 7750 1832 อีเมล tatchumphon@tat.or.th
- กลุ่มศึกษาเหยี่ยวและนกอินทรี หรือ Thai Raptor Group
ภาควิชาพาณิวิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
เว็บไซต์ thairaptorgroup.com
- สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST)
เว็บไซต์ www.bcst.or.th อีเมล bcst@bcst.or.th โทร. 0 2588-2277, 08 6376 6824

▲ แผนที่และการเดินทาง

เขารัตนังตั้งอยู่ในเขต ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ รอยต่อเขตประจวบฯ-ชุมพร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 433 กม. โดยใช้ ถ.เพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) เมื่อผ่าน อ.บางสะพานน้อย ไปจนถึงหลัก กม. 431 มีทางแยกซ้ายมือ ขึ้นเขาไปจนถึงยอดเขารัตนังอีก 2 กม.

ส่วนเขาดินสอตั้งอยู่ในเขต อ.ปะทิว จ.ชุมพร หากเดินทางจากกรุงเทพฯ เมื่อถึงแยกปะทิว-ท่าแซะ ให้เลี้ยวซ้ายไป อ.ปะทิว จาก อ.ปะทิว ใช้เส้นทางไปหาดทุ่งวัวแล่น จุดชมวิวเขาดินสออยู่ก่อนถึงทางแยกไปหาดทุ่งวัวแล่นเล็กน้อย

หากมาจากตัวเมืองชุมพรให้ใช้ทางหลวงหมายเลข 3108 ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านศูนย์ราชการ และ ททท.สำนักงาน จ.ชุมพร ข้ามสะพานคลองหัววัง ไปตามเส้นทางไปบ้านสะพลี และหาดทุ่งวัวแล่น ประมาณ 12 กม. แยกขวาที่สามแยกป่ายางอีก 4 กม. ผ่านสี่แยกสะพลี ให้ขับตรงไปเข้าทางหลวงหมายเลข 3201 อีกประมาณ 5 กม. เขาดินสออยู่ด้านขวามือ ห่างจากตัวเมืองชุมพร 21 กม. และห่างจาก อ.ปะทิวประมาณ 10 กม.

เหยี่ยวกิ้งก่า

เหยี่ยวผึ้ง

น้ำตกกรุงชิง

เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่แวดล้อมด้วยป่าดิบชื้นบนลาดเขาและหุบเขาตอนเหนือของ อช.เขาหลวง ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลาดชันที่ระดับความสูง 200-350 ม. บริเวณนี้ได้รับอิทธิพลทั้งจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี สภาพป่าจึงมีเรือนยอดที่หนาแน่น ประกอบด้วยไม้เด่นในวงศ์ยางหลุมพ้อ ลำพูป่า ไม้พื้นล่างเป็นไม้ในวงศ์ปาล์ม โดยเฉพาะต้นชิงและหวาย

มีจำนวนชนิดนกมากกว่า 320 ชนิด และสามารถพบเห็นนกที่เป็นตัวแทนของเขตขุนตาอีกได้อย่างครอบคลุม ได้แก่ นกขุนแผนหัวดำและนกขุนแผนตะโพกแดง ตลอดจนนกหายากอื่นๆ ที่มีรายงานการพบเห็นไม่มากนักจากพื้นที่อื่น ได้แก่ นกคอสามสี นกพรานมั่ง และนกเดินดงหัวน้ำตาลแดง ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่เป็นป่าบนเทือกเขาสูงจึงเป็นถิ่นอาศัยของนกหว้าที่มีพฤติกรรมสร้างลานเพื่อจับคู่ตามสันเขา แม้จะพบเห็นตัวได้ยาก แต่ก็ได้ยินเสียงร้องอยู่เสมอ

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

เนื่องจากสภาพป่าบริเวณน้ำตกกรุงชิงค่อนข้างทึบ การมองเห็นตัวนกจึงค่อนข้างยาก ด้วยเหตุนี้ การจดจำเสียงร้องของนกที่ต้องการเห็นตัว ในเบื้องต้นจึงเป็นการเตรียมตัวที่ดี

สำหรับเส้นทางดูนกนั้นต้องเดินตัดไปตามไหล่เขา เส้นทางจึงขึ้น-ลงหุบ และทางจะยิ่งชันมากขึ้นมาก เมื่อถึงตัวน้ำตกกรุงชิง ซึ่งเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ น้ำตกชั้นล่างสุดจะอยู่ไกลที่สุด

การเดินทางไปยังตำแหน่งที่มีรายงานการพบเห็นนกบ่อยๆ และใช้เวลาในแต่ละจุดนานๆ ทำตัวให้เงียบ ฟังเสียงและมองไปตามที่มาจากเสียงก็จะมีโอกาสพบเห็นนกได้มากกว่าการเดินทางไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ ถิ่นล่องสองดงกำลังขยาย 8 เท่า หรือ 10 เท่า ก็นับเป็นอุปกรณ์สำคัญ เนื่องจากนกส่วนใหญ่ จะค่อนข้างเบรียว ไม่อยู่นิ่ง ทำให้การใช้เทเลสโคปเป็นเรื่องยาก

ปกติบริเวณนี้จะมีฝนตกชุกแทบทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงปลายเดือนกันยายนจนถึงเดือนมกราคม สภาพเส้นทางค่อนข้างชื้นทำให้มีทหารบกวน จึงควรเตรียมถุงเท้ากันทากไปด้วย เพราะการดูนกจำเป็นต้องยืนอยู่กับที่นานๆ และอย่าลืมเตรียมน้ำดื่มและเสบียงอาหาร เพื่อให้สามารถใช้เวลาดูนกได้ตลอดวัน นอกจากนี้ ควรเตรียมร่มสีกลมกลืนกับธรรมชาติ ซุกกันฝน ถุงพลาสติกสำหรับใส่อุปกรณ์เพื่อป้องกันฝนไปด้วย ไม่ว่าจะไปในช่วงเวลาใดก็ตาม

หากสนใจดูนกกลางคืนควรเตรียมไฟฉายแรงสูงไปด้วย แต่ไฟฉายหลอดรุ่นใหม่ที่สว่างมากอาจเป็นการรบกวนสัตว์ป่า จึงควรบังแสงด้วยกระดาษแก้วสีแดง ทั้งนี้สามารถใช้กล้องสองตาหรือเทเลสโคปส่องดูนกหรือสัตว์ป่าที่พบในแสงไฟฉายได้เลย

แม้ในป่ารอบบริเวณน้ำตกกรุงชิงจะมีความหลากหลายและชุกชุม แต่โอกาสที่จะพบได้ ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่ถูกต้องและจุดที่ไปด้วย ฉะนั้น จึงควรสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวจะช่วยให้มีโอกาสในการเห็นนกที่ต้องการได้มากขึ้น ซึ่งจะได้ข้อแนะนำทั้งจุดที่พบนก และการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง

นกเงือกหัวทอง

นกกระเดียนสร้อยคอสีน้ำตาล

แผนที่จุดดูนก

N 8° 44.003'
E 99° 39.810'

บริเวณรอบด้านตรวจ

เหมาะสำหรับดูนกในช่วงเช้าตรู่และเย็น ใกล้กับด้านตรวจ จะมีแนวป่าริมหน้าผาหินที่เกิดจากการเจาะให้เกิดช่องเขา เพื่อตัดถนนเข้าสู่พื้นที่ บริเวณนี้ดูนกได้ง่าย สามารถพบ นกในกลุ่มนกปรอด นกกินปลี และมีรายงานการสร้างรัง ของนกปากกบพันธุ์ชวาด้วย

ลานจอดรถ

เป็นลานกว้างบนเนิน มองเห็นทิวทัศน์ เขาหลวง มีรายงานการพบนกเงือกหัว ในช่วงเดือนสิงหาคม

N 8° 43.484'
E 99° 40.063'

N 8° 43.436'
E 99° 40.068'

ลานกางเต็นท์

เป็นลานโล่ง แวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ มีลำห้วยไหลผ่าน นอกจากเป็นจุดพักแรม ที่สะดวกสบายแล้ว ยังเป็นจุดดูนกที่น่าสนใจอีกด้วย เพราะสามารถพบนกหัวขวาน หลายชนิด นกโพระดก และที่สำคัญคือมีเหยี่ยวปลาเล็กหัวเทา นกที่ดื่อกินน้ำจืด รวมทั้งนกเค้าป่าหลังจุด มาเกาะรอกินปลาในบริเวณนี้เสมอๆ

นกขุนแผนตะโพกแดง

นกขุนแผนหัวดำ

องผืนป่าดิบชื้นของ
ออกมามองกินลูกไม้

N 8° 42.376'
E 99° 40.924'

เส้นทางไปน้ำตกกรุงชิง

เส้นทางเดินเท้าระยะทาง 3.8 กม. นับเป็นไฮไลต์ของการดูนกในป่ากรุงชิง เพราะสามารถพบนกเด่นๆ ของป่าปักษ์ใต้นับสิบชนิด ทั้งนี้ จุดที่เห็นนกได้ดี อยู่บริเวณช่วงต้นของเส้นทาง โดยไม่จำเป็นต้องเดินไกลไปจนถึงบริเวณน้ำตก จุดที่สำคัญคือบริเวณศาลาต้นชิงซึ่งจะเห็นนกได้หลากหลายชนิด ทั้งนกขุนแผนหัวดำ นกคอสามสี นกกระเต็นสร้อยคอสีน้ำตาล ฯลฯ

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

บริเวณนี้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีฝนชุกตลอดทั้งปี มีฝนทั้งช่วงเป็นระยะเวลานานๆ คือ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ที่ลมตะวันออกเฉียงเหนืออ่อนกำลังลง และช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดูนกคือปลายเดือนมกราคมจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่นกเริ่มจับคู่ผสมพันธุ์จึงส่งเสียงร้อง ทำให้มีโอกาสเห็นตัวมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ

ในเดือนมีนาคม เจ้าหน้าที่ในพื้นที่พบว่า เสียงร้องของนกขาดหายไปเป็นเพราะนกเริ่มสร้างรังวางไข่ และเป็นช่วงที่มีจิ้งจกจำนวนมาก ทั้งยังส่งเสียงร้องดังไปทั่วจนแทบไม่ได้ยินเสียงนกร้องเลย

บรรยากาศการดูนกจะกลับมามีชีวิตชีวากครั้งในเดือนมิถุนายนและต่อเนื่องไปจนถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ลูกนกออกจากรัง พ่อแม่ยังคงจวนเวียนอยู่ใกล้ๆ สามารถเห็นนกใกล้ทางเดินในป่า ช่วงภาพจะมีโอกาสถ่ายภาพนกหายากหลายชนิดในช่วงเวลานี้

สำนักงานยวความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

บริเวณน้ำตกกรุงชิงเป็นหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ จึงมีบ้านพักและลานพักแรมเพียงพอรองรับนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีค่ายเยาวชนซึ่งรองรับคนได้มากกว่า 50-100 คน และห้องน้ำที่ค่อนข้างสะอาด อย่างไรก็ตาม ต้องเตรียมอาหารมาเอง เนื่องจากโดยทั่วไปมีนักท่องเที่ยวเข้ามาน้อย

นกคอสามสี

สำหรับกิจกรรมดูนกนั้นสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นนักดูนกและมีความเชี่ยวชาญด้านนกในพื้นที่ให้ช่วยนำดูนกได้ นอกจากนี้ ยังมีสมุดบันทึกการพบเห็นนก และกิจกรรมสำรวจประชากรนกที่กรุงชิงโดยนักดูนกชาวไทยที่รวมตัวกันอย่างหลวมๆ จะจัดสำรวจประชากรกันอย่างสม่ำเสมอในช่วงเดือนเมษายนหรือเดือนพฤษภาคม ส่วนกำหนดจัดกิจกรรมที่แน่นอนสอบถามได้ที่สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย

ที่ติดต่อ

- อช.เขาหลวง
โทร. 0 7530 0494 โทรสาร 0 7530 0494 อีเมล Khao_luang@hotmail.com
- สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST)
เว็บไซต์ www.bcst.or.th อีเมล bcst@bcst.or.th โทร. 0 2588-2277, 08 6376 6824

แผนที่และการเดินทาง

น้ำตกกรุงชิงอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 800 กม. และห่างจาก จ.นครศรีธรรมราช ประมาณ 70 กม. จากกรุงเทพฯ มุ่งหน้าสู่ จ.สุราษฎร์ธานี และจาก จ.สุราษฎร์ธานี ใช้ทางหลวงหมายเลข 401 ผ่าน อ.กาญจนดิษฐ์ อ.ดอนสัก-อ.ลิขล-อ.ท่าศาลา แยกขวาที่ อ.ท่าศาลา ไป อ.นบพิตำ ตามทางหลวงหมายเลข 4140 ประมาณ 20 กม.

เมื่อถึงสามแยกนบพิตำ ให้แยกขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 4186 ผ่านเขาเหล็ก ไปบ้านพิต้า ประมาณ 20 กม. แยกซ้ายตามป้ายบอกทางไปน้ำตกกรุงชิงอีก 10 กม.

จากตัวเมือง จ.นครศรีธรรมราช ใช้เส้นทางไป อ.ท่าศาลา แล้วแยกไปตามเส้นทาง อ.นบพิตำ ตามเส้นทางแรกก็ได้ หรือหากต้องการแวะชมน้ำตกอื่นๆ ของ อช.เขาหลวง ให้ใช้เส้นทางไป อ.พรหมคีรี (4016) ซึ่งจะเลียบเทือกเขาหลวงทางด้านทิศตะวันตกไปบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 4140 ที่จะไป อ.นบพิตำ

เกาะลิบง

เกาะลิบงเป็นเกาะขนาดกลาง อยู่ใกล้ชายฝั่ง ขนาดพื้นที่ 40 ตร.กม. มีท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ลุ่มต่ำ ปากแม่น้ำตรังและแม่น้ำปะเหลียน จึงมีตะกอนดินที่เป็นธาตุอาหารถูกพัดพามาสะสมอย่างหนาแน่น ประกอบกับสันฐานของตัวเกาะที่เหยียดยาวออกไปทางตะวันออก ทำให้บริเวณปลายสุดด้านตะวันออกของตัวเกาะที่เรียกว่าแหลมจุโหยและหาดตูบรับเอาดินตะกอนปากแม่น้ำจนเกิดป่าชายเลนขึ้นหนาแน่น และแนวหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์

**เกาะลิบงจึงเป็นแหล่งหยุดพักหากินในฤดูหนาว
ของนกชายเลนอพยพหลายหมื่นตัว**

นอกจากนี้ ยังมีรายงานการพบเห็นนกหัวโตกินปู
ซึ่งแพร่กระจายอยู่ตามชายฝั่งแถบมหาสมุทรอินเดีย

เนื่องจากเกาะลึงเป็นจุดแวะพักและหยุดหากินของนกอพยพในบริเวณภาคใต้ ซึ่งอยู่ในแนวเส้นทางอพยพย้ายถิ่นของนกจากไซบีเรีย ผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปยังออสเตรเลีย จึงเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการติดตามศึกษาและร่วมมือในด้านการอนุรักษ์ระหว่างประเทศไทย ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และออสเตรเลีย

นอกจากนกอพยพแล้ว บริเวณด้านเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะลึงซึ่งมีแนวหญ้าทะเล ที่หนาแน่นยังเป็นถิ่นอาศัยที่สำคัญของพะยูน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในทะเลที่มีสถานะใกล้สูญพันธุ์ ทั้งยังอาจเป็นแหล่งที่มีความหนาแน่นของประชากรพะยูนมากที่สุดของประเทศไทย บริเวณนี้จึงจัดตั้งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลึง ซึ่งนับว่าช่วยในการอนุรักษ์พื้นที่ได้เป็นอย่างดี และยังช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ักดูนกที่เดินทางมาดูนกที่นี่อีกด้วย

นกขอมทะเลเล็กแดง

นกปากแฉ่นหางลาย
(ชุดขนฤดูผสมพันธุ์)

นกปากแฉ่นหางลาย
(ชุดขนนอกฤดูผสมพันธุ์)

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

การดูนกที่เกาะลึงต้องคำนึงถึงระดับน้ำทะเล ช่วงเวลาน้ำลงจะเหมาะสำหรับดูนกมากที่สุด โดยนักดูนกสามารถเฝ้าดูนกโดยใช้เทเลสโคป หรือใช้บังไพรในกรณีที่ต้องการถ่ายภาพนกในระยะใกล้

ช่วงเวลาที่ดีที่สุด คือ ในช่วงน้ำตาย ช่วงข้างแรม ที่น้ำขึ้นช้า-ลงช้า ทำให้สามารถดูนกได้มากขึ้น เทคนิคการดูนกที่สำคัญก็คือ ดูในช่วงที่น้ำทะเลลงต่ำสุด จากนั้นระดับน้ำจะค่อยๆ สูงขึ้น ทำให้นกชายเลนต้องขยับหากินใกล้ฝั่งที่ละน้อย โดยนกไม่ตื่นตกใจ จึงช่วยให้ดูนกได้ระยะใกล้

ทั้งนี้ เทเลสโคปกำลังขยายแบบซูม 20-60 เท่า เป็นอุปกรณ์สำคัญในการดูนกชายเลน ควรเตรียมแว่นกันแดด ครีมกันแดด ร่ม และน้ำดื่มไปให้พร้อม รวมทั้งครีมทากันยุง เนื่องจากมียุงค่อนข้างชุมในช่วงหัวค่ำ

การดูนกชายเลนที่เกาะลึงยังอาจพบนกที่ถูกติดห่วงขา หรือติดธงขนาดเล็กเป็นสัญลักษณ์บอกถึงจุดที่เคยจับนกตัวนั้นๆ ควรสังเกตสัญลักษณ์และรายงานให้หน่วยงานด้านปักษีวิทยาในพื้นที่ได้ทราบ

นอกจากการดูนกชายเลนแล้วยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจ คือ การออกเรือไปดูพะยูน ซึ่งสามารถเช่าเรือโดยถามหาคนขับเรือที่มีประสบการณ์ได้จากท่าเรือบ้านเจ้าไหม (ท่าเรือหาดยาว) หรือเฝ้าติดตามในช่วงที่น้ำขึ้นโดยใช้กล้องสองตาและเทเลสโคป พะยูนจะเข้ามากินหญ้าทะเลในช่วงน้ำขึ้น โดยเข้ามาเป็นฝูงเล็กๆ 5-6 ตัว ในช่วงน้ำลงจะพบเห็นร่องรอยการเข้ามากินหญ้าทะเลบริเวณหาดตูบ และแนวหาดใกล้เคียงได้อย่างชัดเจน

N 7° 18.570'
E 99° 24.109'

ท่าเรือบ้านเจ้าโ

N 7° 15.035'
E 99° 26.938'

● แผนที่จุดดูนก

นกอีโก้ยใหญ่

ป่าเสม็ดและสนทะเลรอบที่ทำการา
เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศจากการดูนกทะเล
บริเวณป่าในแนวสันทรายที่เป็นต้นเสม็ดขาว
และด้านนอกใกล้หาดเป็นดงสนทะเล บริเวณนี้
สามารถเห็นนกติดตือพันธุ์ลายอินเกาะกิ่งไม้
ร้องให้ได้ยินในช่วงหัวค่ำ ซึ่งสามารถพบได้ง่าย
นอกจากนี้ยังมีนกจากบาคอสีฟ้า นกแก้วแล้ว
ป่าชายเลน และนกเป็ดน้ำค่อม่วง

N 7° 15.429'
E 99° 26.920'

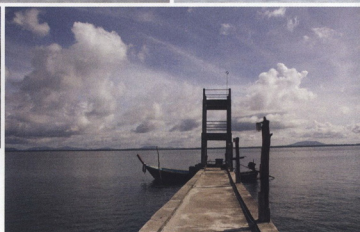
แหลมจูโหยและหาดตูป

เป็นปลายแหลมด้านตะวันออกสุดในพื้นที่ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง ลักษณะเป็นหาดโคลนและแถบป่าชายเลนที่เชื่อมกับเกาะเล็กๆ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำลงมากๆ นับเป็นจุดดูนกชายเลนที่ดี สามารถเห็นนกได้หนาแน่นในช่วงน้ำลง นกที่พบในบริเวณนี้คือ นกปากแอมทางลาย นกอีโก้ยใหญ่ นกช่อมะเหลือกแดง ซึ่งพบมากในช่วงอพยพผ่าน นกหลายกอื่นๆ ได้แก่ นกทะเลขาเขียวลายจุด นกชายเลนปากแอม นกหัวโตกินปู ตลอดจนนกในกลุ่มนกนางนวลแกลบ

นกทะเลขาเขียว

นกหัวโตกินปู (วัยอ่อน)

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ช่วงเวลาที่เหมาะสมของการดูนกชายเลนที่เกาะลิบงคือฤดูอพยพ
ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมไปจนถึงต้นเดือนเมษายน

ในช่วงต้นฤดูอพยพ สามารถเห็นนกอพยพผ่าน ได้แก่ นกปากแฉ่นหางลายและนกซ่อมทะเลอกแดง
แต่ทะเลอาจมีคลื่นลมทำยถุดบ้าง ช่วงเวลาที่ทะเลสงบ น้ำใส บรรยากาศดีอยู่ในช่วงเดือนมกราคม
ไปจนถึงเดือนมีนาคม ซึ่งในช่วงนี้ยังมีโอกาสเห็นนกหัวโตกินปูที่จะอพยพเข้ามาค่อนข้างล่ากว่า
ชนิดอื่นด้วย

ส่วนช่วงเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤษภาคมซึ่งย่างเข้าสู่ฤดูร้อนยังสามารถพบเห็นนกอพยพ
ในชนชุดฤดูร้อน ซึ่งเตรียมเดินทางกลับไปยังแผ่นดินตอนเหนือได้ แต่ในช่วงนี้เริ่มเข้าสู่ฤดูมรสุม
ของทะเลตรัง ทะเลจึงมีคลื่นลมจัดและมีฝนตก น้ำทะเลไม่ใส

นกหัวโตกินปู (โตเต็มวัย)

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

สามารถพักแรมและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกได้ที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง รวมทั้งสอบถามชนิดนกที่สามารถพบได้ในช่วงเวลานั้น โดยนักดูนกสามารถพักแรมแบบแคมป์ได้ที่บริเวณที่ทำการเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง บรรยากาศสงบ ร่มรื่น มีห้องน้ำสะอาดพอใช้ และมีน้ำจืดให้ใช้อย่างสะดวกสบาย นอกจากนี้ ยังมีร้านค้าสวัสดิการ จำหน่ายเครื่องดื่ม และของว่าง แต่ทางที่ดีควรเตรียมเสบียงอาหารไปเอง

สำหรับที่พักเอกชนบนเกาะลิบงนั้นมีอยู่หลายแห่ง แต่ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของเกาะ การเดินทางมายังเขตห้ามล่าฯ ค่อนข้างลำบาก

ที่ติดต่อ

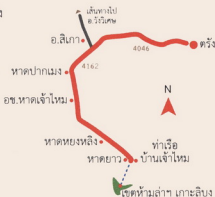
- เขตห้ามล่าสัตว์ป่า หมู่เกาะลิบง
ตู้ ปณ.5 ปทจ. กันตัง จ.ตรัง 92110 โทร. 0 7525 1932
- ลิบงแคมป์ ที่พัก อาหาร และเรือเช่าท่องเที่ยวบนเกาะลิบง โทร. 08 7276 2003, 08 4849 4495
- ลิบง เนเจอร์ บิซ รีสอร์ท 135 หมู่ 5 ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง
โทร. 0 7520 7934, 08 1894 6936 อีเมล natureresorts@trangsea.com
- ข้อมูลเรือไปเกาะลิบง จากท่าเรือบ้านเจ้าไหม เรือขนาด 10-15 ที่นั่ง
นายก่อเอี่ยม หมดาคุด โทร. 08 9649 5158, 08 9971 3650
- ชมรมการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน เกาะลิบง จ.ตรัง
97 หมู่ 4 บ้านบาตูปูเต๊ะ ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง 92110 โทร. 08 6943 7669

แผนที่และการเดินทาง

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง อยู่ห่างจากตัวเมืองตรังประมาณ 50 กม. จากตัวเมืองตรังใช้ทางหลวงหมายเลข 4046 ตรัง-สิเกา ระยะทาง 28 กม. จากนั้นแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 4162 อีก 10 กม. ถึงหาดปากเมง จากหาดปากเมงใช้เส้นทางไปหาดยาว (บ้านเจ้าไหม) อีก 13 กม.

ติดต่อเรือโดยสารจากท่าเรือหาดยาว (บ้านเจ้าไหม) หากไปยังที่ทำการเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง ต้องเช่าเหมาลำ ค่าเช่าเรือไป-กลับ 1,200 บาท ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที

เขานอจู้

สิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้ป่าเขานอจู้เป็นที่รู้จักในหมู่นักดูนกทั่วโลก ก็คือนกแควแล้วท้องดำ การค้นพบนกที่หายากชนิดนี้ หลังจากไม่มีรายงาน การพบมาตลอดหลายสิบปีโดยนักปักษีวิทยาชาวอังกฤษและไทย เมื่อ พ.ศ.2528 ได้ก่อให้เกิดกระแสอนุรักษ์ผืนป่าที่ราบต่ำที่เหลืออยู่ไม่มากแล้วในภาคใต้ของประเทศไทย

ป่าเขานอจู้ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าป่าทุ่งเตียว เป็นส่วนหนึ่งของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประบางคราม ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ป่าที่ราบต่ำและภูเขาเนื้อที่รวม 156 ตร.กม. ชื่อเขานอจู้มาจากเขาคินปูนลูกเล็ก ๆ ที่มีสันฐานคล้ายนอของตัวงูช้างเผือก ภาษาถิ่นภาคใต้เรียกว่าตัวแมงจู้ เป็นป่าดิบชื้นระดับต่ำกว่า 100 ม. จากระดับน้ำทะเลปานกลางที่มีแหล่งน้ำผุดใสสะอาดจนเป็นสีฟ้าและเขียวมรกต

ป่าผืนนี้มีไม้พื้นล่าง ได้แก่ หวายชนิดต่างๆ หลาวชะโอน ชิง ระกำ หลุมพี ซึ่งเป็นที่สร้างรังของนกแก้วแล้วท้องดำ โดยใช้หนามปกป้องรังให้ปลอดภัยจากสัตว์ผู้ล่าชนิดต่างๆ

ถิ่นอาศัยที่เป็นป่าที่ราบต่ำมีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตสูงในพื้นที่เล็กๆ นี้นับนกมากกว่า 318 ชนิด นกที่โดดเด่น ได้แก่ นกในวงศ์นกแก้วแล้ว นกจากนกแก้วแล้วท้องดำ ยังพบนกแก้วแล้วยักษ์ นกแก้วแล้วลาย และนกที่หากินบนพื้นอื่นๆ ได้แก่ ไก่จุก ไก่ฟ้าหน้าเขียว และนกคอสามสี ตลอดจน นกในวงศ์นกกินแมลงที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของสวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน และการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างมาก ได้ทำให้พื้นที่ป่าในที่ราบต่ำนี้ถูกคุกคาม จึงจำเป็นต้องมีแผนอนุรักษ์พื้นที่อย่างจริงจัง โดยดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้าใจ

ข้อแนะนำในการดูนก

นกแก้วแล้วท้องดำเป็นสัตว์ป่าสงวน 1 ใน 15 ชนิดของประเทศไทย ที่มีสถานะใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ป่าเขาอนุจิจ์อาจเป็นถิ่นอาศัยแหล่งสุดท้ายในประเทศไทยและหนึ่งในสองแห่งของโลก อีกแห่งหนึ่งที่มีการค้นพบในรอบไม่กี่ปีที่ผ่านมาคือ ตอนใต้ของพม่า แต่การเข้าถึงเพื่อไปดูนกทำได้ยากลำบากและค่าใช้จ่ายสูงมาก อีกทั้งยังค่อนข้างอันตราย แหล่งดูนกแก้วแล้วท้องดำในประเทศไทยจึงเป็นแหล่งที่ทำให้สะดวกที่สุด

อย่างไรก็ตาม การดูนกในพื้นที่ต้องทำอย่างเคร่งครัดและรบกวนให้น้อยที่สุด การเข้าไปดูนกจึงต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอบถามได้จากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประบางคราม และผู้นำดูนกเอกชนในท้องถิ่น

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการดูนกคือ กล้องสองตากำลังขยาย 8 หรือ 10 เท่า ก็ถือว่าเพียงพอ เพราะสภาพพื้นที่ป่าเขาอนุจิจ์เป็นป่าเขตร้อนที่รกเร็ว และนกเด่นๆ ของพื้นที่เป็นนกกินแมลงขนาดเล็ก หรือนกที่เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วไปตามเรือนยอดไม้ อีกทั้งอาจต้องใช้วิธีนั่งซุ่มแต่เข้ามิดในบังไพร สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการดูนกในป่าเขตร้อนก็คือ ควรฝึกจดจำเสียงร้องของนกที่คาดว่าจะพบในพื้นที่ เพราะจะช่วยให้การมองเห็นได้ผลมากขึ้น

สภาพอากาศป่าเขาอนุจิจ์ในช่วงกลางวันค่อนข้างร้อนชื้นและอาจมีฝนตกได้จึงควรเตรียมร่มคันเล็กๆ ติดตัวไปด้วย รวมไปถึงเลือกเสื้อผ้าที่โปร่งสบายและรองเท้าแบบที่พร้อมจะลุยน้ำได้ด้วย

N 7° 55.523'
E 99° 15.649'

เส้นทางศึกษาธรรมชาติไปช่องซีเหล็ก (เทรล B)
เป็นเส้นทางเดินป่าดูนกที่ใช้เพื่อสำรวจประชากร
นกแก้วแล้วท้องถิ่น ตัดผ่านใจกลางป่าทุ่งเดียว ระยะทาง
ประมาณ 4 กม. ผ่านพรุและโหลเซา มีโอกาสพบเห็น
นกที่หลากหลาย โดยเฉพาะนกแก้วแล้วหลายชนิด
นกขุนแผนตะโพกสีน้ำตาล นกขุนแผนตะโพกแดง
นกหัวขวานหลังสีโพล นกหัวขวานคอลาย

N 7° 55.475'
E 99° 15.954'

เส้นทางไปสระมรกต

ระยะทางประมาณ 800 ม. จากด่านตรวจ
ไปยังสระมรกตซึ่งเป็นสระน้ำใสสีเขียวมรกต
เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเล่นน้ำหนาแน่น
ตลอดทั้งวัน สามารถเห็นนกโพระดกเคราเหลือง
นกโพระดกหลากสี นกในวงศ์นกหัวขวาน
นกกะเต็นลาย นกกะเต็นน้อยสามนิ้วหลังดำ ฯลฯ

แผนที่จุดดูนก

นกจูเต็นลาย

นกขุนแผนหัวดำ

N 7° 55.749'
E 99° 16.329'

รอบบริเวณสระน้ำผุด

เดินเท้าต่อจากสระมรกตไปอีก
ประมาณ 1 กม. เป็นสระน้ำ
ที่เงียบสงบ มีหอยขมทิวทัศน์และ
ดูนกอยู่ระหว่างทาง ในช่วงเวลา
ที่ปลอดนักท่องเที่ยวสามารถพบ
นกที่น่าสนใจหลายชนิด
ได้แก่ นกในวงศ์นกไพร่ดก
นกในวงศ์นกปรอด นกกินแมลง
นกจาบคาเคราแดง เป็นต้น

N 7° 55.540'
E 99° 16.080'

สระมรกต

นกแควแล้วลาย

นกปากกบพันธุ์ขาว

นกแควแล้วท้องดำ เพศผู้

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

ช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการดูนกที่ป่าเขาอนุจัจคือ ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม หลังจากนั้นในช่วงเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป จะมีฝนชุก และป่าค่อนข้างเขียว นกที่พบมีน้อย พบตัวได้ยาก ส่วนเดือนมกราคมอากาศค่อนข้างดี แต่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาหนาแน่นจึงต้องวางแผนในการดูนกให้ดี

ในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม เป็นช่วงที่นกประจำถิ่น จับคู่ผสมพันธุ์ จึงส่งเสียงร้องให้ได้ยินไปทั่วจนสามารถตามเสียงร้อง ไปพบตัวได้ค่อนข้างง่าย

ทั้งนี้ ปลายเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่นกสร้างรังวางไข่ หากทราบตำแหน่งที่แน่ชัด (สามารถสอบถามจากเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น) ก็จะเห็นนกได้อย่างสม่ำเสมอ แต่ต้องระมัดระวัง หลีกเลี่ยงการรบกวนนก ในทุกกรณี

นกแว่นแก้วท้องดำ เพศเมีย

แผนที่และการเดินทาง

จากตัวเมืองกระบี่ใช้ทางหลวง กระบี่-ตรัง ผ่าน อ.เหนือคลอง ไป อ.คลองท่อม ระยะทาง 45 กม. แยกซ้ายที่ตัว อ.คลองท่อม ไปตามทางหลวงหมายเลข 4038 คลองท่อม-ลำทับ-ทุ่งใหญ่ ประมาณ 1 กม. มีทางแยกขวาตามป้ายบอกทางไปเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประ-บางคราม และสระมรกต ระยะทาง 25 กม.

ที่ทำการเขตรักษาพันธุ์ฯ อยู่ด้านขวามือ ใกล้บ้านบางเตียว ก่อนถึงลานจอดรถสระมรกต ประมาณ 1.5 กม.

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

การดูนกที่เขานอจู้จี้้นบ่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมมูล ทั้งที่พักของเอกชน ร้านอาหาร และเครื่องต้มที่ไม่ไกลจากจุดดูนก หรือสามารถเลือกพักแรมบริเวณที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประบางครามก็ได้

ป่าทุ่งเตยมีเส้นทางเดินป่า-ตุนกที่จัดทำไว้ตั้งแต่ในช่วงแรกของการค้นหานกแล้วทั้งคำ
เมื่อสองทศวรรษก่อน ตามเส้นทางเหล่านี้มีรายงานการพบเห็นและสร้างรังสม่ำเสมอ แต่ใน
ภายหลังเส้นทางค่อนข้างรก คงเหลือเฉพาะเทรล B หรือทางไปช่องซีเล็กเท่านั้นที่อยู่ใสภาพที่ดี

อย่างไรก็ตาม นักตัวแล้วต้องดำเนินกิจกรรมที่มีสถานภาพใกล้เคียงอย่างยิ่ง จึงต้องหลีกเลี่ยงการรบกวนนก ด้วยเหตุนี้ การจะเข้าดูนกในพื้นที่จึงควรติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำดูนกในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนอกจากเป็นการเพิ่มโอกาสในการพบเห็นนกแล้ว ยังช่วยลดการรบกวนนกอีกด้วย

ที่ติดต่อกับ

- สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้นำตุ๊กในพื้นที่ ที่เสิร์กษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาพระ-บางคราม หมู่ที่ 2 ต.คลองท่อมเหนือ อ.คลองท่อม จ.กระบี่ 81120
- มรคตรีสอร์ด ที่พักเอกชนห่างจากป่าทุ่งเดียวและสรมะรกด 1 กม.
15 หมู่ 2 ต.คลองท่อม-บางเดียว ต.คลองท่อมเหนือ อ.คลองท่อม จ.กระบี่ 81120
โทร. 08 1415-1982 อีเมล pittagurney@yahoo.com
- ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์นกแล้วแล้วต้องคำที่ป่าเขาอนุจู้
ติดต่อ สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST)
เว็บไซต์ www.bcst.or.th อีเมล bcst@bcst.or.th โทร. 0 2588 2277, 08 6376 6824
- ทพท. สำนักงาน จ.กระบี่ โทร. 0 7562 2163

ฮาหลา-บาลา

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาหลา-บาลา พื้นที่อนุรักษ์ที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทย เป็นป่าสองผืนที่ไม่ต่อกัน คือ ป่าฮาหลา ในเขต อ.เบตง จ.ยะลา กับป่าบาลา ในเขต อ.สุคีริน และ อ.แว้ง จ.นราธิวาส แต่นับเป็นป่าผืนสำคัญตามแนวเทือกเขาสันกาลาคีรีซึ่งเป็นพรมแดน ไทย-มาเลเซีย

ป่าฮาหลา-บาลาเป็นป่าฝนเขตร้อนแท้แบบมาเลเซีย มีลักษณะสำคัญ คือ เรือนยอดหนาทึบ มีความชื้นสูง ตลอดปีเนื่องจากได้รับฝนมากกว่า 16,000 มม. ต่อปี อีกทั้งยังเชื่อมต่อกับป่าเบญจพรรณซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ตอนเหนือสุดของมาเลเซีย ทำให้สามารถพบเห็นนกและสัตว์ป่าในเขตซุนดาอีกที่แพร่กระจายเข้ามาถึง

แหล่งดูนกสำคัญของพื้นที่ที่รู้จักกันในหมู่นักดูนกและมีการสำรวจอย่างละเอียด คือ ป่าบาลา ซึ่งสามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวก โดยพื้นที่มีลักษณะเป็นป่าดิบตามไหล่เขาที่กระจายอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 4062 บ้านบุเกะตา อ.แว้ง ไปยังบ้านภูเขาทอง อ.สุคีริน ระยะทาง 18 กม. ที่ตัดขึ้นเมื่อร่วม 50 ปีมาแล้ว การดูนกสามารถทำได้ง่ายโดยเดินดูนกไปตามแนวถนนซึ่งมีการจัดสร้างจุดชมทิวทัศน์และสัตว์ป่า ตลอดจนกำหนดจุดที่มีการเห็นนกที่น่าสนใจอย่างไม่เป็นทางการ โดยกลุ่มนักดูนกชาวไทยที่เดินทางไปดูอย่างสม่ำเสมอ

เนื่องจากตั้งอยู่ในแนวเทือกเขาที่ทอดตัวลงไปถึงตอนกลางของมาเลเซีย ทำให้ป่าผืนนี้เป็นป่าผืนแท้ที่มีพื้นที่มากที่สุดในคาบสมุทรมลายู จึงสามารถพบนกขนาดใหญ่ โดยเฉพาะนกเงือกที่พบในพื้นที่มากถึง 10 ชนิด ที่น่าสนใจก็คือ นกเงือกชนิดที่แพร่กระจายในเขตซุนดาอิก คือ นกเงือกหัวแรด นกชนหิน นกเงือกหัวหงอก นกเงือกดำ นกเงือกปากดำ และนกเงือกหายากมากที่เคยเชื่อว่าสูญพันธุ์ไปแล้วจากประเทศไทย คือ นกเงือกปากย่น ก็สามารถพบได้ที่นี่ โดยทุกชนิดหากินในถิ่นอาศัยที่แทบจะซ้อนทับกัน จึงมีความเป็นไปได้ที่จะพบทั้งหมดในการไปดูนกเพียงทริปเดียว

นกพญาปากกว้างลายเหลือง

นกชนหิน

🕒 ข้อแนะนำในการดูนก

ป่าฮาลู-บาลาเป็นป่าผืนแท้แบบมาเลย์ ความชื้นสัมพัทธ์สูงตลอดทั้งปี อุปกรณ์ที่ใช้ดูนกและถ่ายภาพมีโอกาสขึ้นฝ้าได้ง่าย ควรเลือกอุปกรณ์ที่มีการฉนวนอย่างดี กันน้ำ กันฝ้า และเตรียมผ้าเช็ดเลนส์ไมโครไฟเบอร์ไปให้พร้อมเพื่อไม่ให้พลาดโอกาสในการเห็นนกได้อย่างชัดเจน

นอกจากกล้องสองตากำลังขยาย 8 หรือ 10 เท่า แล้ว เทเลสโคปกำลังขยายสูงก็มีความสำคัญในการใช้ดูนกเงือกเกาะบนคบไม้สูงหรืออยู่ในระยะไกล

ที่ผ่านมาไม่เคยมีรายงานว่านักดูนกหรือผู้มาเยือนเขตฯ ฮาลา-บาลาได้รับอันตรายจากเหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการดูนกในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยดี อย่างไรก็ตาม การเข้าออกพื้นที่และออกไปดูนกทุกครั้งควรแจ้งเจ้าหน้าที่ถึงจุดหมายที่จะไปและช่วงเวลาต่างๆ เพื่อป้องกันปัญหาไม่คาดฝัน เพื่อเจ้าหน้าที่สามารถอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือได้กรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน

ถูกันหากช่วยป้องกันหากได้รับบาดเจ็บระหว่างดูนก ควรเลือกเสื้อผ้าที่โปร่งเบา แห้งง่าย เพราะอากาศชื้นทำให้เหนอะหนะไม่สบายตัว

นกเงือกปากย่น

นกเงือกหัวหงอก

นกกกก

แผนที่จุดดูนก

N 5° 48.046'
E 101° 45.251'

หน่วยพิทักษ์ป่าภูเขาทอง
เป็นที่ตั้งของหน่วยย่อย
สามารถชกทางเดินที่ปักแรมได้
ด้านหลังเป็นจุดชมทิวทัศน์
มีลำห้วยไหลผ่าน สามารถเดินดูนกได้

N 5° 48.111'
E 101° 44.823'

วัดภูเขาทอง

เส้นทางเดินเท้าภายในละแวกวัดเจียบสงบ มีต้นไม้ร่มรื่น และมีลำธารไหลผ่าน
บริเวณนี้เคยพบนกคอสามสีบ่อยๆ

N 5° 48.872'
E 101° 48.194'

จุดชมสัตว์และแนวทางหลวงหมายเลข 4062 เป็นจุดเฝ้าดูนกเงือกที่ดีที่สุดของพื้นที่ สามารถพบนกเงือกหัวแรด นกชนหิน นกกก นกเงือกกรามช้าง บินหากิน นอกจากนี้ ยังมีนกที่น่าสนใจอื่นๆ ได้แก่ นกโพระดกคางแดง นกโพระดกหลากสี นกขุนแผนตะโพกแดง นกพญาปากกว้างเล็ก และนกแอ่นฟ้าเคราขาว

นกเงือกหัวแรด

ที่ทำารเขตฯ

N 5° 49.232'
E 101° 51.173'

N 5° 48.216'
E 101° 49.846'

รอบสถานีวิจัยสัตว์ป่า

เป็นศูนย์กลางการดูนกของเขตฯ ฮาลา-บาลา มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเดินไปชมน้ำตกสิรินธร นกที่น่าสนใจได้แก่ นกในวงศ์นกปรอดถิ่นได้หลายชนิด นกกางเขนน้ำหลังแดง นกกินแมลงต่างๆ เช่น นกกินแมลงคอดำ นกจาบดินหัวดำ นกกินแมลงป่าทางสั้น นกกินแมลงตะโพกแดง นกกินแมลงหัวแดงใหญ่ นอกจากนี้ยังสามารถพบเหยี่ยวค้างคาวซึ่งเคยสร้างรังบนคับตันยวน ใกล้สถานี

ในตอนพลบค่ำยังมีโอกาสพบนกกลางคืนที่น่าสนใจโดยเฉพาะนกปากกบพันธุ์ขาว

ช่วงเวลาที่เหมาะสม

บริเวณนี้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งสองฝั่งทำให้มีฝนชุกตลอดปี โดยเฉพาะช่วงเดือนสิงหาคม ไปจนถึงเดือนตุลาคม ในระหว่างเดือนก่อนหน้า คือ เดือนพฤษภาคม-เดือนกรกฎาคม มักมีฝนตกเป็นช่วงๆ โดยฝนจะตกหนักในเวลาบ่าย ช่วงเวลาที่อากาศดี ฝนน้อย ระหว่างปลายเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงที่เหมาะสมในการดูนก นอกจากนี้ ช่วงปีหลังของเดือนมิถุนายนที่ลูกนกออกจากรัง ก็มีโอกาสดูเห็นนกได้ง่ายและนานกว่าช่วงอื่นของปี

เนื่องจากอยู่ใต้สุดของประเทศ ฤดูกาลของที่นี่จึงเป็นแบบมาเลเซีย คือ อากาศร้อนชื้น มีฝนชุกตลอดปี และฤดูกาลจะไล่ไปจากพื้นที่ตอนบนของประเทศราว 1 เดือน ด้วยเหตุนี้ นักขนาดใหญ่จะสร้างรังไข่ไปทั่วทุกพื้นที่ที่ตอนบนตามไปด้วย

สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ติดต่อ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอเพียงสำหรับผู้สนใจธรรมชาติ คือ ที่พักกางเต็นท์ ห้องน้ำ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริเวณศึกษา

พื้นที่นี้เน้นการศึกษาวิจัยและศึกษาธรรมชาติจึงปลอดจากนักท่องเที่ยวทั่วไป บรรยากาศเงียบสงบ นักดูนกยังสามารถดูนกในพื้นที่ใกล้เคียง คือ ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติสิรินธร หรือป่าพรุโต๊ะแดง ในเขต อ.สุโงโกะ-ลก

ในพื้นที่เขตฯ ฮาลา-บาลายังเป็นแหล่งที่มีสัตว์ป่าชุกชุม โดยเฉพาะเขียมังซึ่งเป็นเขื่อนขนาดใหญ่กว่าชนิดอื่นที่เคยพบในเมืองไทย โดยจำแนกชนิดได้จากเสียงร้องที่เป็นเอกลักษณ์ จุดที่พบบ่อยคือ บริเวณสะพาน 3 ใกล้หน่วยภูเขาทอง

หากไม่ได้เตรียมอุปกรณ์พักแรมมาด้วย นักดูนกนิยมเลือกพักโรงแรมใน อ.สุโงโกะ-ลก ซึ่งใช้เวลาเดินทางมายังเขตฯ ฮาลา-บาลา ราว 1 ชม. โรงแรมที่ได้มาตรฐานและปลอดภัยที่แนะนำกันก็คือ โรงแรมเกนดิง

ที่ติดต่อ

- แจ้งความประสงค์เข้าพื้นที่ได้ที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ตู้ ปณ. 3 อ.แว้ง จ.ยะลา 96160
- ฝ่ายกิจการเขตรักษาพันธุ์ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ กรุงเทพฯ โทร. 0 7351 9202
- ททท. สำนักงาน จ.นราธิวาส (นราธิวาส, ปัตตานี, ยะลา)
102/3 หมู่ 2 ถ.นราธิวาส-ตากใบ ต.กะลุวอเหนือ อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000
โทร. 0 7352 2411 อีเมล tatnara@tat.or.th เว็บไซต์ www.tourismthailand.org/narathiwat
- หากต้องการคำแนะนำหรือข้อมูลรถเช่า การเดินทาง และการดูนกเป็นหมู่คณะ สอบถามได้จากกลุ่มดูนกในพื้นที่ (อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา) สันติ แซ่ลี แห่งกลุ่มรักนกสงขลา อีเมล goby69@hotmail.com

แผนที่และการเดินทาง

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ด้านป่าบาลา อยู่ห่างจากตัว จ.นราธิวาส 87 กม. จากตัวเมืองนราธิวาส เส้นทางที่สะดวกที่สุด คือ เส้นทางนราธิวาส-ตากใบ ตามทางหลวงหมายเลข 4084 และทางหลวงหมายเลข 4057 ถึง อ.สุโหงโกลก จาก อ.สุโหงโกลก ต่อไป อ.แว้ง ประมาณ 20 กม. จากนั้นใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4062 จาก อ.แว้ง อีก 17 กม. ถึงที่ทำการเขตฯ

หากไม่ประสงค์ขับรถเป็นระยะทางไกลจากกรุงเทพฯ ไปนราธิวาส สามารถเดินทางโดยเครื่องบิน มีเที่ยวบินบริการทุกวัน นอกจากนี้ ยังมีรถไฟ และรถทัวร์ สายกรุงเทพฯ-สุโหงโกลก

สำหรับการเดินทางไปยังเขตฯ ฮาลา-บาลาที่สะดวกที่สุดคือ ติดต่อรถเช่าเหมาจาก อ.สุโหงโกลก ซึ่งจำเป็นต้องติดต่อกับเจ้าของรถโดยตรง หรือให้โรงแรมที่พักติดต่อให้

หลักปฏิบัติ
ในการดูนก

หลักปฏิบัติในการดูนก

การดูนกในธรรมชาติไม่เพียงเป็นกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน แต่ยังช่วยทำให้เกิดความเข้าใจต่อระบบอันซับซ้อนที่เกื้อกูลกันระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะการดูนกมิใช่เพียงการได้ “เห็น” นกเท่านั้น แต่หมายถึงการเข้าใจนก ซึ่งในบรรดานกไม่น้อยกว่า 1,014 ชนิด ที่พบได้ในเมืองไทยนั้น มีถิ่นอาศัย พฤติกรรม ตลอดจนลักษณะเด่นแตกต่างกันไป สิ่งเหล่านี้เกิดจากความพยายามปรับตัว เพื่อให้อยู่รอดได้ในธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้การดูนกจึงเป็นการทำความเข้าใจธรรมชาติ และระบบนิเวศผ่านความสวยงามและความหลากหลายของนกนั่นเอง

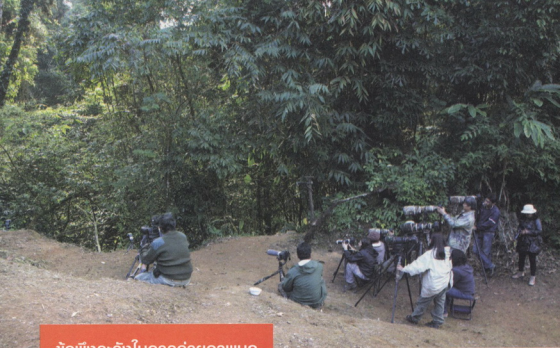
ในบรรดากิจกรรมในธรรมชาติ มีผู้ให้นิยามการดูนกว่า

เป็นงานอดิเรกชั่วชีวิต หมายถึงงานอดิเรกที่มีหลากหลายระดับตั้งแต่การดูนกเบื้องต้นเพียงเพื่อได้เห็นความสวยงามของสีสัน ไปจนถึงระดับท้าทายที่ต้องรอนแรมไปในพื้นที่ห่างไกล หรือเลือกดูนกขนาดเล็กที่จำแนกชนิดได้ยากในธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมนี้ยังคงให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สามารถทำได้ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย และทำได้ตลอดชีวิตตั้งแต่เด็กจนแก่ และหากเลือกใช้อุปกรณ์ที่ดีพอก็สามารถใช้งานไปได้นานหลายสิบปี โดยแทบไม่ต้องเปลี่ยนใหม่เลย

อย่างไรก็ตามการดูนกให้มีความสุข สนุก
และได้ความรู้ มีหลักสำคัญที่ควรปฏิบัติเป็นสากล
เพียงข้อเดียว คือ **“ความสุขของนกต้องมาก่อน”**
หมายความว่า ต้องหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นการรบกวนนก
หรือคาดว่าจะเป็นการรบกวนนกในทุกกรณี
ซึ่งมีรายละเอียดที่ควรปฏิบัติ 11 ข้อ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่และชนิดนกในพื้นที่มาล่วงหน้า
ทั้งชนิดที่คาดว่าจะพบ เสียงร้อง ฯลฯ
2. ออกดูนกเป็นกลุ่มขนาดเล็ก 3-5 คน เป็นการเพิ่มโอกาสพบเห็นนกและลดการรบกวนนก
3. เงียบและเคลื่อนไหวช้าๆ อย่างระมัดระวัง ไม่ยืนอยู่ในจุดเด่นที่นกมองเห็นเราได้ง่าย
4. สังเกตและฟังเสียงรอบตัว จากท้องฟ้า เรือนยอด ลำต้นลงมาจนถึงพื้นล่าง
แต่ละระดับมีนกต่างชนิดที่พบได้
5. กำหนดวิธีบอกตำแหน่งที่พบนกให้เข้าใจร่วมกันเสียก่อน อาจใช้รหัสมือ
หรือตำแหน่งจากเข็มนาฬิกา
6. เดินช้าๆ หรือเลือกปักหลักอยู่กับที่ ฟังเสียงรอบตัว จะช่วยให้พบนกในป่าเขตร้อนได้ดี
กว่าการออกเดินไปทั่ว
7. ชุ่มดูและระอคอย คือ กฎข้อสำคัญ
8. ดูนกอย่างรับผิดชอบ หลีกเลี่ยงการเข้าใกล้รังมากเกินไปด้วยเหตุผลว่าต้องการเห็นหรือถ่ายภาพ
9. เข้าใจนกแล้วอย่าละเลยคน ควรโอกาสปราศรัยกับผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ หรือแม้แต่ช่วยสนับสนุน
สินค้าของชุมชนในพื้นที่
10. จดจำลักษณะ สีขน ลวดลายที่สำคัญของนกแต่ละชนิด เพื่อให้การจำแนกชนิด
เป็นไปอย่างถูกต้องแม่นยำ
11. ทำ checklist ร่วมกันในกลุ่ม และรายงานการพบเห็นชนิด หรือปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ
ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อพึงระวังในการถ่ายภาพนก

การถ่ายภาพนกเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมไม่แพ้หรือมากกว่าการดูนกเสียอีก เนื่องจากการบันทึกภาพนกในธรรมชาติ มีความท้าทายมากกว่าในการบันทึกภาพให้ได้ดีที่สุด จนบางครั้งความต้องการภาพที่ดีที่สุด ก่อให้เกิดข้อถกเถียงว่า **เป็นการรบกวนนกหรือไม่ และควรมีขอบเขตมากน้อยเพียงใด** ดังนั้น นักดูนกจึงพึงระวังดังต่อไปนี้

- ใช้เลนส์ทางยาวโฟกัสที่เหมาะสม ยิ่งทางยาวโฟกัสมากทำให้มีระยะห่างมากขึ้น การรบกวนนกจะน้อยลง
- จำนวนผู้มาถ่ายภาพในแต่ละครั้ง ถ้ามากเกินไปเป็นการรบกวนนก
- ภาพที่ดีมักได้จากตำแหน่งที่นกอยู่ประจำเป็นเวลานาน โดยมากพบได้ใกล้จุดที่สร้างรัง
- การถ่ายภาพใกล้รังอาจทำให้พ่อแม่นกทิ้งรังได้ ซึ่งเคยเกิดเรื่องเช่นนี้ขึ้นมาแล้วกับนกหายาก
- เลือกใช้บังไพรที่กลมกลืน ในระยะที่ไม่ใกล้เกินไป ไม่รบกวนนก และไม่สร้างปัญหาให้กับคน
- ไม่ควรใช้อาหารล่อนก เพราะจะส่งผลให้พฤติกรรมของนกเปลี่ยนแปลงไป
- การเปิดเสียงเรียกนก ควรทำอย่างระมัดระวังที่สุด

การเลือกอุปกรณ์
ที่เหมาะสม

กล้องสองตา

กำลังขยาย 8 เท่า เป็นกล้องที่เหมาะสมสำหรับใช้
ดูนกในสถานการณ์ต่างๆ ไป ดูง่าย ให้ภาพกว้าง
การสั่นไหวน้อยกว่า

กำลังขยาย 10 เท่า เป็นขนาดกำลังขยายสูงสุด
ที่ยังใช้งานได้ดีด้วยการจับถือ
เหมาะสำหรับใช้ดูเหยี่ยว หรือนกในที่เปิดโล่ง

นอกจากกำลังขยาย ขนาดเลนส์ขึ้นหน้า
หรือเลนส์ใกล้วัตถุ (**Objective lense**)
มีผลต่อความสว่าง และสีนៃของเลนส์ภาพ

เลนส์ขึ้นหน้ากำกับด้วยตัวเลข เช่น 8x30 หมายถึง กล้องกำลังขยาย 8 เท่า สามารถมองเห็นขนาดของวัตถุใหญ่กว่าที่มองด้วยตาเปล่า 8 เท่า ตัวเลข 30 หมายถึง เลนส์ขึ้นหน้ามีขนาด 30 มม. ซึ่งจัดเป็นกล้องสองตาขนาดกลาง

ขนาดเลนส์ขึ้นหน้าที่ใหญ่กว่านี้ คือ 40 หรือ 42 มม. เช่น กล้อง SWAROVSKI รุ่น EL 10x42

ขนาดเลนส์ขึ้นหน้าเมื่อหารด้วยกำลังขยาย ตัวเลขที่ได้ คือ ขนาดช่องแสง (Exit pupil) เช่น กล้องขนาด 10x42 มีช่องแสง 4.2 ส่วนกล้อง 8x30 มีขนาดช่องแสง 3.75 ตัวเลขยิ่งมาก แสดงว่าสามารถใช้งานได้ง่าย ความสั่นไหวน้อยกว่ากล้องที่ตัวเลขน้อยกว่าตัวเลขนี้ ขึ้นอยู่กับทั้งกำลังขยายและขนาดขึ้นเลนส์ ด้วยเหตุนี้ กล้องสองตาที่เข็นเรือจึงมีขนาดเลนส์ขึ้นหน้าที่ใหญ่ แต่กำลังขยายไม่สูงนัก เช่น 7x50 เพื่อให้ถือใช้งานบนเรือได้อย่างสะดวก

ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ของกล้องสองตานี้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบ การประกอบ การใช้ชิ้นเลนส์ และการเพิ่มเติมคุณสมบัติอื่นๆ

กล้องสองตาคุณภาพปานกลางถึงระดับดีพอใช้งานได้นั้นราคาไม่สูงนัก แต่กล้องสองตาระดับไฮเอนด์จากบริษัทผู้ผลิตในประเทศเยอรมนี และประเทศออสเตรียมีราคาสูงมาก

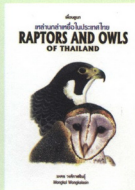
กล้องโทรทรรศน์

เป็นกล้องตาเดียวกำลังขยายสูง ติดตั้งบนขาตั้งกล้องที่มั่นคง จึงมีน้ำหนักมาก และต้องใช้ในการมองหามุม แต่กล้องโทรทรรศน์มีความสำคัญในการดูนกชายเลน นกในทุ่งโล่ง นกที่เกาะบนยอดไม้สูง และการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กๆ หรือนักดูนกหน้าใหม่ที่ใช้งานกล้องสองตาได้ไม่คล่องแคล่ว

กล้องโทรทรรศน์เป็นกระบอกเลนส์ที่ปรับเปลี่ยนกำลังขยายด้วยเลนส์ตา (Eyepiece) ถอดเปลี่ยนได้ โดยทั่วไป มีกำลังขยายอยู่ที่ 20 เท่า หรือ 25 เท่า และที่ได้รับความนิยมมากขึ้นคือ กำลังขยายแบบซูม 20-60 เท่า หรือ 15-45 เท่า ส่วนที่ตัวกล้องจะมีตัวเลขบอกขนาดเลนส์ขึ้นหน้า ซึ่งแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ แบบคอมแพกต์ ขนาดเลนส์ขึ้นหน้า 60 หรือ 65 มม. ส่วนขนาดฟูลไซส์ ขนาดเลนส์ขึ้นหน้า 77, 80 หรือ 82 มม.

นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดอื่นๆ เช่น ชนิดของเลนส์ขึ้นหน้าเป็นเลนส์ ED หรือฟลูออไรซ์เลนส์หรือไม่ มีการบรรจุก๊าซไนโตรเจนในกระบอกเพื่อกันน้ำ และลดการเกิดฝ้าหมอกในเลนส์หรือไม่ กระบอกเลนส์เป็นแบบทอตรง หรือเลนส์ดาววงเฉียง 45 องศา เพื่อให้ไม่ต้องปรับข้างตั้งสูง ฯลฯ เช่นเดียวกับกล้องสองตา

กล้องโทรทรรศน์เป็นอุปกรณ์อดปติที่กำหนดคุณภาพด้วยราคา กล้องโทรทรรศน์ ที่คุณภาพสูงมากจะมีราคาแพงกว่ากล้องระดับปานกลาง ที่ใช้งานได้ต้อยหลายเท่าตัว

คู่มือดูนก

เป็นอุปกรณ์สำคัญที่สุดอีกชิ้นหนึ่งที่นักดูนกทุกคนต้องมี คู่มือดูนกไม่เพียงให้รายละเอียดทางกายภาพเพื่อบอกชนิดของนก แต่ยังมีข้อมูลอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น พฤติกรรม ลักษณะถิ่นอาศัยที่พบ แนวเขตการแพร่กระจาย ฯลฯ นับเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานใกล้ตัว ที่หาได้ไม่เบื่องตัน ก่อนออกไปดูนกในพื้นที่ต่างๆ

การใช้คู่มือดูนก **ไม่ควรดูแต่ภาพเขียน** แต่ควรอ่านรายละเอียดจากเนื้อหา ที่กำกับภาพเขียนด้วย เพราะบางครั้งภาพเขียนนกชนิดต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือ ไม่สามารถให้รายละเอียดได้อย่างครบถ้วนตามความหลากหลายของธรรมชาติ และควรเลือกคู่มือดูนกที่เป็นภาพเขียนเป็นคู่มือหลักเล่มแรก

ส่วนคู่มือดูนกที่เป็นภาพถ่ายมักมีข้อจำกัดในการแสดงภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะ ของนกชนิดนั้นๆ จึงควรใช้เป็นคู่มืออ้างอิงระดับรองลงไป

การแต่งกายและอุปกรณ์อื่นๆ

นกเป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถมองเห็นสี แตกต่างไปจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โดยเฉพาะสัตว์กึ่งบกที่มองเห็นภาพใกล้เคียงกับชาวตา โดยเน้นการตัดกันของภาพมากกว่าสี **การเลือกสีเสื้อผ้าในการออกดุนกจึงสำคัญ** ควรหลีกเลี่ยงสีที่โดดเด่น สว่าง เห็นได้ง่าย เช่น สีแดง ส้ม ขาว สีอ่อนๆ ที่มีอัตราการสะท้อนแสงมาก เพราะสีเหล่านี้จะเป็นสีเตือนภัยในธรรมชาติ **ชุดสำหรับออกดุนกจึงควรเป็นสีที่มีค่าการสะท้อนแสงกลางๆ** ได้แก่ สีเทา เขียว น้ำตาล หรือสีที่ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อม ขณะเดียวกันไม่ควรเลือกสีเข้มทึบเพราะจะล่อแมลงรบกวนให้เข้ามารุมล้อมมากกว่าสีที่อ่อนกว่า

การออกดุนกยังทำให้ต้องทำความเข้าใจธรรมชาติและสภาพอากาศ ซึ่งทำให้สามารถเลือกเครื่องแต่งกายตลอดจนอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม เช่น ออกดุนกบนดอยสูง แม้จะเป็นฤดูร้อนอากาศบนดอยก็ยังเย็นกว่าบนพื้นราบ และบางครั้งอาจมีลมแรงหรือมีเมฆ ร่มขนาดเล็ก สีไม่สดใสจะสามารถช่วยป้องกันอุปกรณ์ได้เมื่อใช้งานร่วมกับแจ็กเก็ตในล่อนกันฝน แต่อาจต้องพิจารณาเลือกซื้อชนิดที่ให้เสียงเงียบเมื่อคลี่ออกมาได้ นอกจากนี้ฤดูกาลก็เป็นตัวกำหนดการพบเห็นนกด้วยกัน นกบางชนิดพบเห็นได้ง่ายเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่เป็นฤดูสร้างรังวางไข่ หรือนกกว่า 40% ที่พบในเมืองไทยเป็นนกที่อพยพเข้ามาเฉพาะในฤดูหนาว เป็นต้น

อย่าลืมเตรียมน้ำดื่ม ผ้าเช็ดเลนส์ไมโครโฟเบอร์ และอุปกรณ์จำเป็นอื่นๆ

ตามความเหมาะสมในแต่ละทริป ซึ่งการเตรียมการได้ถูกต้องเกิดจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานล่วงหน้า

20 แหล่งดูนกในประเทศไทย

เจ้าของ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ที่ปรึกษา : สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย

ผู้เขียน : กฤษกร วงศ์กรวุฒิ

ออกแบบรูปเล่ม : สำนักงานออกแบบเดอะอีสท์

ภาพวาดนก : ัญญลักษณ์ สุนทรมัญญ์

ภาพถ่าย : กฤษกร วงศ์กรวุฒิ

ภาพถ่ายฮาลาบาลา : สันติ ลิ้ (กลุ่มรักชนนกสงขลา)

ภาพถ่ายนกชายเลนและเหยี่ยว : วิชา นรังสี (สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย)

ภาพถ่ายดาวเทียม : Google earth

ISBN : 978-974-679-211-0

1672
เจดีย์ขาวเพื่อหัวใจไทย

กองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
1600 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
www.tourismthailand.org/7greens